

Sveučilište u Zagrebu
PRAVNI FAKULTET
Poslijediplomski specijalistički studij
Građanskopravne i obiteljskopravne znanosti

Aleksandra Bilić

POSLOVNI UDJEL KAO BRAČNA STEČEVINA
ZAVRŠNI RAD

Mentor:
Prof. dr. sc. Aleksandra Korać Graovac

Zagreb, 2025.

Ja, Aleksandra Bilić, ovime potvrđujem da sam osobno napisala rad pod nazivom „Poslovni udjel kao bračna stečevina“. Svi dijelovi rada, ideje koje su u radu citirane, parafrazirane ili se temelje na drugim izvorima (bilo da su u pitanju knjige, znanstveni, stručni ili popularni članci, mrežni izvori, propisi, sudske odluke ili statistički podaci) su u radu jasno označeni kao takvi te adekvatno navedeni u popisu literature. U izradi rada nisam se koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Zagreb, 26. studenog 2025.

Aleksandra Bilić

SAŽETAK

Poslovni udjel kao predmet zajedničke imovine (do 1. 7. 1999.), odnosno bračne stečevine (od navedenog datuma) nije posebno uređen ni obiteljskim ni trgovačkim propisima pa je stoga riječ o pravnoj praznini koju pokušava popuniti sudska praksa.

Od donošenja Zakona o trgovačkim društvima (1993.) sudska je praksa rješavala pitanja neusklađenog pravnog uređenja obiteljskopравnih odredaba o bračnoj stečevini (odnosno ranije zajedničkoj imovini) te odredaba trgovačkog prava o imateljima, odnosno ovlaštenicima poslovnih udjela te njihovim pravima koja iz toga proizlaze.

Pitanja koja će se obrađivati i koja su se pokazala spornim su kriteriji po kojima se neka imovina ubraja u bračnu stečevinu, zatim s obzirom na izraženo personalno obilježje društva s ograničenom odgovornošću, pravna priroda poslovnog udjela u društvu s ograničenom odgovornošću, stvarna nadležnost suda koji odlučuje o tome je li poslovni udio predmet bračne stečevine, mogućnost raspolaganja poslovnim udjelom koji je dio bračne stečevine te pretpostavke za ostvarivanje prava imatelja, odnosno su/ovlaštenika kad raspolažu pravima iz poslovnog udjela, kao i njihovi omjeri u poslovnom udjelu.

U akademskoj literaturi već su objavljeni pojedini radovi koji obrađuju pojedine elemente ove važne teme, no ovaj završni rad predstavlja sintezu akademskih istraživanja kao i prikaz relevantne sudske prakse.

Ključne riječi; bračna stečevina, poslovni udjel, suovlaštenici, sudski postupak, obiteljsko pravo, trgovačko pravo

Sadržaj

1. UVOD	1
2. IMOVINSKI ODNOSI BRAČNIH DRUGOVA	3
2.1. Zajednička imovina	4
2.1.1. Pojam zajedničke imovine	4
2.1.2. Utvrđivanje doprinosa	5
2.1.3. Upravljanje zajedničkom imovinom	7
2.2. Bračna stečevina	8
2.2.1. Pojam bračne stečevine	8
2.2.2. Bračna zajednica	10
2.2.3. Predmet bračne stečevine	11
2.2.4. Raspolaganje i upravljanje bračnom stečevinom	12
2.2.5. Ugovorno uređenje imovinskih odnosa bračnih drugova	13
3. DRUŠTVO S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU OPĆENITO	14
3.1. Značaj osobnog elementa kod društva s ograničenom odgovornošću	15
3.2. Zakonske odredbe kojima se štiti postojeće stanje	16
4. OPĆENITO O POSLOVNOM UDJELU	19
4.1. Poslovni udjel kao izvor članskih prava i obveza	23
4.2. Podjela poslovnog udjela	24
4.3. Raspolaganje poslovnim udjelom	25
4.4. Osnovna obilježja poslovnog udjela kao objekta bračne stečevine	26
5. UTVRĐENJE BRAČNE STEČEVINE SUDSKOM ODLUKOM	30
5.1. Nadležnost u sudskim postupcima u kojima se utvrđuje bračna stečevina na poslovnom udjelu	30
5.2. Tužbeni zahtjev	33
5.3. Utvrđenje bračne stečevine sudskom odlukom - s osvrtom na sudsku praksu.	41
6. BRAČNI DRUGOVI KAO SU/OVLAŠTENICI NA POSLOVNOM UDJELU	50
6.1. Glasovanje suovlaštenika na skupštini društva	50
6.2. Dobit društva kao bračna stečevina?	55
7. ODREĐENJE TRENUTKA OD KADA SE POSTAJE ČLAN DRUŠTVA	57
8. ZAKLJUČAK:	63

1. UVOD

Cilj je ovog rada analizirati pravno stanje i učinke u situaciji kad se sudskom odlukom utvrdi da su poslovni udjeli predmet bračne stečevine. Sud u takvom postupku ne zadire neposredno u članska prava, iako sudska odluka neizbježno utječe na njih pa u skladu s time i na postojeće odnose u društvu s ograničenom odgovornošću.

Kako propisi obiteljskog i trgovačkog prava ne rješavaju do kraja jasno ta pitanja, sudska je praksa trebala iznaći odgovarajuća rješenja kako bi riješila nastale izazove.

Takva nedovoljno jasna rješenja otvaraju određena pitanja koja se odnose na postupak utvrđenja da je neki poslovni udjel predmet bračne stečevine, na utjecaj sudskih odluka na unutarnje odnose u društvu te na način na koji se prema takvoj neplaniranoj, sad novoj pravnoj zajednici, može postaviti društvo u cjelini, odnosno pojedini članovi društva, da bi se zaštitili od moguće nepovoljnih odluka novog člana te koja imovinska prava imaju bračni drugovi na poslovnom udjelu koji ima status bračne stečevine. Pitanje stvarne nadležnosti suda za postupke za postupke u kojima se utvrđuje status poslovnog udjela s obzirom na imovinske odnose bračnih drugova procesno je pitanje koje je riješio Vrhovni sud Republike Hrvatske.

Iz perspektive trgovačkog prava postoji potreba postojanja mehanizma svojevrstne pravne i ekonomske zaštite postojećih članova društva od postupanja „novog“ člana društva. Takav pristup proizlazi iz činjenice da iako se radi o društvu kapitala, radi se ujedno o društvu u kojem postoji osobita ekonomska, osobna, a ponekad i obiteljska povezanost članova društva. Stoga je jasno kako je osoba svakog pojedinog člana ključna za dotad uobičajeno poslovanje društva, koje je zaseban poslovni organizam s istaknutim posebnostima svakog pojedinog člana.

Postavlja se pitanje i na koji način novi član društva može konzumirati svoje pravo na poslovnom udjelu koji je utvrđen kao bračna stečevina, a osobito se nameće nužnost jasnog razgraničenja kako zajednički, s bračnim drugom, ostvarivati prava i obveze. U kontekstu postavljene teme osobito će se problematizirati zakonsko rješenje koje određuje da (su)ovlaštenici svoja prava i obveze mogu ostvarivati samo zajedno pa samim time ukazati na izazove te svojevrstne problematične situacije po društvo upravo zbog tog zajedničkog odlučivanja. Naime, kada se na pojedinom poslovnom udjelu ustanovi nova zajednica (zajednica suovlaštenika), u većini slučajeva upravo je suovlaštenništvo na poslovnom udjelu kao samostalnoj cjelini, prepreka za daljnje dotadašnje uobičajeno funkcioniranje postojećeg društva.

U ovom radu izložit će se:

- imovinski odnosi bračnih drugova,
- pojam zajedničke imovine bračnih drugova, utvrđivanje doprinosa u zajedničkoj imovini te način upravljanja zajedničkom imovinom,
- pojam bračne stečevine kao i braka i bračne zajednice te predmet bračne stečevine uz ugovorno uređenje imovinskih odnosa bračnih drugova,
- pitanje stvarne nadležnosti prilikom odlučivanja povodom tužbi za utvrđenje bračne stečevine kad je njezin predmet poslovni udjel,
- osnovna obilježja društva s ograničenom odgovornošću i njegovih članova,
- specifičnosti društva s ograničenom odgovornošću u kontekstu teme ovoga rada,
- personalni karakter društva s ograničenom odgovornosti,
- poslovni udjel općenito uz podjelu poslovnog udjela, raspolaganje poslovnim udjelom te poslovni udjel kao predmet bračne stečevine,
- postupak suda prilikom donošenja odluka radi utvrđenja bračne stečevine uz problematiku postavljanja tužbenog zahtjeva te provedbu sudske odluke,
- pojam suovlaštenika uz razradu situacija kod zajedničkog odlučivanja kao što je glasovanje na skupštini društva te način isplate dobiti kod suovlaštenika,
- pitanje trenutka od kada se netko smatra članom društva,
- te kroz cijeli rad razvoj sudske prakse kad je to potrebno.

U radu će se uzimati u obzir isključivo društvo s ograničenom odgovornošću jer je najveći broj trgovačkih društava u Republici Hrvatskoj registrirano kao društvo s ograničenom odgovornošću.

Na gore navedena pitanja odnose se propisi koji uređuju navedenu materiju, a najvažniji su Zakon o braku i porodičnim odnosima,¹ Obiteljski zakon,² Zakon o trgovačkim društvima,³ Zakon o sudskom registru⁴ i Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima.⁵

¹ Zakon o braku i porodičnim odnosima, Narodne novine, br. 11/1978, 27/1978, 45/1989, 59/1990, 25/1994, 162/1998“ - dalje u tekstu ZBPO.

² Obiteljski zakon, Narodne novine br. 103/2015, 98/2019, 47/2020, 49/2023, 156/2023) - dalje u tekstu ObZ.

³ Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine br. 111/1993, 34/1999, 121/1999, 52/2000, 118/2003, 107/2007, 146/2008, 137/2009, 111/2012, 125/2011, 68/2013, 110/2015, 40/2019, 34/2022, 114/2022, 18/2023, 130/2023, 136/2024 - dalje u tekstu ZTD.

⁴ Zakon o sudskom registru, Narodne novine br. 1/1995, 57/1996, 1/1998, 30/1999, 45/1999, 54/2005, 40/2007, 91/2010, 90/2011, 148/2013, 93/2014, 110/2015, 40/2019, 34/2022, 123/2023 - dalje u tekstu ZSR.

⁵ Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, Narodne novine br. 91/1996, 68/1998, 137/1999, 22/2000, 73/2000, 114/2001, 79/2006, 141/2006, 146/2008, 38/2009, 153/2009, 90/2010, 143/2012, 152/2014 - dalje u tekstu ZVDSP.

2. IMOVINSKI ODNOSI BRAČNIH DRUGOVA

Brak je zakonom uređena životna zajednica žene i muškarca. (čl. 12. ObZ) U braku koji je prvenstveno emotivna, socijalna ali i gospodarska zajednica, bračni drugovi između ostalog, ostvaruju i određene imovinske interese. Imovinski odnosi koji proizlaze iz uređene životne zajednice prvotno su bili regulirani propisima koji su poznavali „zajedničku imovinu“,⁶ dok Obiteljski zakon (1998.) uvodi pojam bračne stečevine za koju vrijedi neoboriva pretpostavka da je suvlasništvo u jednakim dijelovima, osim ako nije drukčije ugovoreno.⁷

Dakle, trenutno važeće zakonsko uređenje određuje bračnu stečevinu kao suvlasništvo bračnih drugova, u kojoj imovini su bračni drugovi suvlasnici u jednakim dijelovima, što je zakonska neoboriva pretpostavka, osim ako nisu drugačije ugovorili. Takovo zakonsko uređenje nakon Obiteljskog zakona iz 1998.,⁸ zadržali su i sljedeći propisi: Obiteljski zakon iz 2003.,⁹ Obiteljski zakon iz 2014.,¹⁰ i Obiteljski zakon iz 2015.¹¹

Imajući na umu dva pravna režima, koja na drugačiji način poimaju obiteljskopравни institut imovine bračnih drugova, kao zajedničku imovinu, odnosno bračnu stečevinu, a do čije istovremene primjene još uvijek dolazi i to u značajnom broju sudskih postupaka, bitno je istaknuti sadržaj odredbe članka 363. Obiteljskog zakona iz 1998. godine.

Ova odredba propisuje da se odredbe tog Zakona primjenjuju i na obiteljske odnose koji su nastali do dana stupanja na snagu tog Zakona, ako zakonom nije drukčije određeno (st. 1.) te da se danom stupanja na snagu tog Zakona ne mijenjaju prava i dužnosti stečena prema prijašnjim propisima. „Bračni drugovi koji su smatrali da suvlasništvo u omjeru pola-pola nije pravedno imali su *vacatio legis* koji je iznosio nešto više od šest mjeseci, za uređenje međusobnih imovinskih odnosa. Nakon isteka tog roka (tj. od 1. srpnja 1999. godine) trebala su se primjenjivati pravila o suvlasništvu, no sudska praksa to nije prihvatila.“¹² Ipak, Vrhovni je sud Republike Hrvatske izrazio pravno shvaćanje „u slučaju da je bračna zajednica trajala za

⁶ Osnovni zakon o braku, Službeni list FNRJ br. 29/1946, 36/1948, 44/1951, 18/1955, Službeni list SFRJ br. 12/1965, Narodne novine br. 52/1971, 11/1978, kasnije 1978., ZBPO poznavali su pojam zajedničke imovine.

⁷ Obiteljski zakon, Narodne novine br. 162/98 koji se počeo primjenjivati 1. srpnja 1999.

⁸ Članak 252.: „Bračna stečevina je imovina koju su bračni drugovi stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili potječe iz te imovine“, čl. 253 st.1.: „Bračni drugovi su u jednakim dijelovima suvlasnici u bračnoj stečevini, ako nisu drugačije ugovorili“.

⁹ Članak 248. i članak 249. Obiteljski zakon, Narodne novine br. 116/2003, 17/2004, 136/2004, 107/2007, 57/2011, 61/2011, 25/2013, 75/2014, 5/2015, 103/2015.

¹⁰ Obiteljski zakon, Narodne novine br. 75/2014, 5/2015, 103/2015.

¹¹ Čl. 36. st.1. i st. 3. ObZ iz 2014. i 2015.

¹² Hrabar, D.; Hlača, N.; Jakovac-Lozić, D.; Korać Graovac, A.; Majstorović, I.; Čulo Margaletić, A.; Šimović, I.; Obiteljsko pravo, 2021., str. 473.

vrijeme oba pravna režima, imovina stečena do 1. srpnja 1999., smatra se zajedničkom imovinom, a ona stečena nakon 1. srpnja 1999., suvlasništvo je bračnih drugova¹³.

Dakle, kada sud sukladno mjerodavnom obiteljskom propisu u parničnom postupku, odlučuje o tužbenom zahtjevu radi utvrđenja bračne stečevine, u slučaju da je imovina stečena za vrijeme trajanja bračne zajednice, primjenjuje dva različita pravna režima. Za imovinu za koju utvrdi da je stečena za vrijeme trajanja bračne zajednice do 1. srpnja 1999., kao dana početka primjene Obiteljskog zakona primjenjuju se odredbe zakona koji je bio na snazi u vrijeme stjecanja te imovine, odnosno odredbe Zakona o braku i porodičnim odnosima.

2.1. Zajednička imovina

2.1.1. Pojam zajedničke imovine

Zakon o braku i porodičnim odnosima propisivao je kako imovina bračnih drugova može biti zajednička i posebna te kako imovina koju su bračni drugovi stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili potječe iz te imovine je njihova zajednička imovina.¹⁴ Dakle, nužno je bilo da je riječ o imovini koja je stečena radom ili potječe od imovine koja je ranije stečena radom te dok je postojala životna zajednica bračnih drugova.¹⁵

Osim zajedničke imovine ZBPO je poznavao i institut posebne imovine.

Člancima 277. i 278. ZBPO bilo je propisano kako imovina koju je bračni drug stekao za vrijeme trajanja bračne zajednice na drugi način, a ne radom, nije zajednička imovina bračnih drugova, već je posebna imovina bračnog druga.

Imovina koju je jedan bračni drug imao u času zaključenja braka ostajala je njegova posebna imovina.¹⁶

Osnova stjecanja zajedničke imovine bio je rad bračnih drugova, a kriterij za podjelu, doprinos svakog pojedinog bračnog druga u stjecanju te zajedničke imovine, a koji se utvrđivao

¹³ Vrhovni sud Republike Hrvatske, odluka Rev-1159/2001 od 10. svibnja 2006., dostupno na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=2b53e37c-5720-4a77-afd9-44d315a05434> (18.11.2025.)

¹⁴ Čl. 270. i čl. 271. ZBPO

¹⁵ Brak je zakonom uređena životna zajednica. Životna zajednica u sadržajnom smislu podrazumijeva zadovoljavanje različitih povremenih ili trajnih, osobnih i zajedničkih potreba te ostvarenje različitih ciljeva. Za postojanje životne zajednice potrebna je volja bračnih drugova. Bračna zajednica se ne mora niti vremenski niti sadržajno podudarati s brakom pa ako oni i ne žive u istom domaćinstvu, a žele živjeti kao bračni drugovi, smatra se da bračna zajednica postoji. Hrabar u Hrabar *et al.*, op.cit u bilj. 12, str. 56., *Ibid.* 468.

Isto tako, ako bračni drugovi imaju privremeno različito boravište, bračna zajednica nije zbog toga u svakom slučaju prestala.

¹⁶ Čl. 272. st. 1. ZBPO.

naknadno, u eventualnom sudskom postupku, stoga bio je odrediv, no ne i određen.¹⁷ Člankom 271. ZBPO propisano je kako je „Imovina koju su bračni drugovi stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice, ili potječe iz te imovine, njihova zajednička imovina.“ Dakle, zajednička imovina nije samo ona imovina koju su oni stekli radom, nego i ona koja potječe iz te imovine.¹⁸

Člankom 273. ZBPO propisano je kako bračni drugovi mogu ugovoriti da njihove zarade budu posebna imovina svakog od njih, a takav Ugovor zaključuje se u pismenom obliku, a potpisi bračnih drugova moraju biti ovjereni. Stoga, ako bračni drugovi nisu pisano ugovorili da njihova primanja s osnove radnog odnosa predstavljaju posebnu imovinu svakog bračnog druga, tada ona predstavljaju zajedničku imovinu bračnih drugova.¹⁹

S obzirom na takvo određenje imovine bračnih drugova kao zajedničke imovine nužno je istu povezati s odredbama ZVSDP koje uređuje institut zajedničkog vlasništva. Stvar je u zajedničkom vlasništvu kad na nepodijeljenoj stvari postoji vlasništvo dviju ili više osoba (zajedničara) koje sve u njemu imaju udjela, ali veličina njihovih udjela nije određena, bez obzira na to što je određiva. Stvar može biti u zajedničkom vlasništvu samo na temelju zakona (čl. 57. st. 1. i 2. ZVDSP).

2.1.2. Utvrđivanje doprinosa

Odredbom članka 279. ZBPO propisano je kako svaki bračni drug može za vrijeme trajanja braka ili nakon prestanka braka, tužbom zahtijevati da sud utvrdi koliki je njegov dio u zajedničkoj imovini ili dijelu te imovine ili na pojedinoj stvari iz te imovine. Sukladno odredbama ZBPO udjele u imovini bračni drugovi mogu odrediti sporazumno ili zatražiti da to učini sud, uzimajući kao kriterij doprinos u stjecanju te imovine.

Pravna je teorija objasnila i pitanje dugova pa je istaknuto da bi se dugovi koji terete zajedničku imovinu morali uračunavati.²⁰

Kod primjene zakonskog uređenja koji imovinu bračnih drugova promatra kao zajedničku imovinu u slučaju kada se utvrdi da je društvo s ograničenom odgovornošću osnovano do 1. srpnja 1999. (do početka primjene ObZ 1998.) u parničnom postupku je nužno utvrditi upravo

¹⁷ Alinčić, M.; Dika, M.; Hrabar, D.; Jelavić, M.; Korać, A; Obiteljski zakon – novine, dvojbe i perspektive, Zagreb studeni 2003., str. 125.

¹⁸ Tako i Vrhovni sud Republike Hrvatske, odluka posl.br. Rev-354/1991 od 4. travnja 1991., dostupno na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=2b53e37c-5720-4a77-afd9-44d315a05434> (18.11.2025.)

¹⁹ Županijski sud u Varaždinu, GŽ-2317/2015 od 6. rujna 2017.

²⁰ Alinčić, *et al.*, op. cit. u bilj. 17, str. 125.

doprinos svakog pojedinog bračnog druga u stjecanju te zajedničke imovine.²¹ U slučaju spora, sud određuje koliki je doprinos bračnih drugova u stjecanju zajedničke imovine pri čemu vodi računa ne samo o osobnom dohotku i zaradi svakog od bračnih drugova, nego i o pomoći jednog bračnog druga drugome, o radu u domaćinstvu i porodici, brizi oko odgoja i podizanja djece, kao i svakom drugom obliku rada i suradnje u upravljanju, održavanju i povećanju zajedničke imovine.²²

U tijeku postupka prilikom ocjenjivanja odnosno utvrđivanja doprinosa u stjecanju zajedničke imovine, doprinos se utvrđuje saslušanjem parničnih stranaka te preostalim dokaznim sredstvima, osobito financijsko-knjigovodstvenim vještačenjem (u slučaju potrebe utvrđivanja visine primanja svakog od bračnih drugova za vrijeme trajanja bračne zajednice) te u najvećem broju slučajeva, saslušanjem svjedoka. Vjerodostojnost iskaza svjedoka zavisi od osobnosti zapažanja, pamćenja i reprodukcije zapamćenog, do subjektivnog stava svjedoka prema predmetu i strankama.²³

Iz osobnog praktičnog iskustva autorice u velikom broju slučajeva određivanje doprinosa povezano je s određenim poteškoćama budući je gotovo neizostavno riječ o već narušenim te emotivno nabijenim osobnim odnosima u kojima su neizostavno svjedoci osobe koje su po prirodi stvari pristrane jednoj od stranaka, bilo da je riječ o zajedničkoj djeci ili roditeljima pojedinog (bivšeg) bračnog druga, odnosno zajedničkim prijateljima.

Međutim, svakako interes svjedoka da se spor riješi na određeni način nije zapreka za njegovo saslušanje.²⁴ Prema mišljenju autorice upravo zbog kompleksnosti cjelokupnog odnosa koji se promatra u takvim parničnim postupcima, u velikom broju slučajeva, nakon provedenog opsežnog dokaznog postupka, doprinos se u praksi u pravilu utvrđuje uz manja odstupanja u postotku od 50%, no ipak prema okolnostima svakog konkretnog slučaja.

²¹ „U Hrvatskoj d.o.o. ima kratku povijest. Nakon nestanka Austro-Ugarske Monarhije 1918., donesenih i važećih propisa o d.o.o. nije bilo sve do Zakona o poduzećima iz 1988.“; Gorenc V., Filipović V., Slakoper Z., Brkanić V., komentar ZTD RRIF Zagreb 2004., str. 566.

Prema članku 2. stavku 4. Zakona o poduzećima („Službeni list SFRJ“ br. 77/1988, 40/1989, 46/1990, 61/1990, Narodne novine br. 53/1991, 71/1991, 26/1993, 58/1993, 111/1993) „U privatnom vlasništvu je privatno poduzeće, a i dioničko društvo, društvo s ograničenom odgovornošću, komanditno društvo i društvo s neograničenom solidarnom odgovornošću članova i javno poduzeće ako su u njih uložena sredstva u privatnom vlasništvu.“ Ovdje valja napomenuti kako je nakon prijelaza na tržišnu ekonomiju Zakon o trgovačkim društvima uredio društvo s ograničenom odgovornošću 1993. godine.

²² Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-2946/00 od 8. svibnja 2001., dostupno na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=b311b694-2b29-4c49-89df-8be576f68459> (18.11.2025.)

²³ Triva, S., Dika, M., Građansko-parnično procesno pravo, Zagreb, 2004., str. 518.

²⁴ *Ibid.*

Isto tako sukladno odredbi članka 278. ZBPO bračni drugovi mogu sporazumno podijeliti zajedničku imovinu tako da odrede suvlasničke dijelove u čitavoj ili u jednom dijelu imovine, ili na pojedinoj stvari, kao i da svakom bračnom drugu pripadnu pojedine stvari ili prava iz te imovine. Zakonodavac je propisao da taj sporazum mora biti u pisanoj formi.

Između ostalog u postupcima utvrđenja bračne stečevine na poslovnom udjelu, svakako je važno, bez obzira radi li se o pravnom režimu koji imovinu bračnih drugova poima kao zajedničku imovinu ili kao suvlasništvo jednakih dijelova pravilno određenje objekta na kojem dolazi do primjene obiteljskopravnog instituta. Sud prilikom primjene materijalnopravnih odredaba obiteljskog prava svakako mora iste primijeniti u kontekstu osnovnih obilježja poslovnog udjela. Pri tome, prema mišljenju autorice s obzirom na specifičnosti poslovnog udjela kao takvog važno je ne odstupati od zadanih obilježja poslovnog udjela kao instituta trgovačkog prava.

Dakle, kad se radi o utvrđivanju doprinosa svakog od bračnih drugova u vrijeme stjecanja, potrebno je utvrđivati tadašnju visinu plaće pojedinog bračnog druga financijsko-knjigovodstvenim vještačenjem te općenito primanja. Razlika u visini plaće bračnih drugova ipak ne znači da je bračni drug koji je imao manju plaću zbog toga manje pridonio stjecanju zajedničke imovine, obzirom da u stjecanju zajedničke imovine treba uzeti u obzir sve vrste pomoći jednog bračnog druga drugome, rad u domaćinstvu, brigu o obitelji i druge oblike posrednih doprinosa stjecanju imovine.²⁵ Vezano za predmet ovog rada, prema mišljenju autorice treba uzeti u obzir svu pomoć jednog bračnog druga, onom bračnom drugu koji osniva određeno trgovačko društvo.

2.1.3. Upravljanje zajedničkom imovinom

Odredbom članka 275. ZBPO propisuje kako bračni drugovi zajedno posjeduju i koriste zajedničku imovinu te kako zajedničkom imovinom upravljaju zajedno, a mogu se sporazumjeti da jedan od njih upravlja i koristi predmetnu imovinu ili određeni dio te imovine.

Ova potonja situacija je najčešća prilikom osnivanja trgovačkog društva, kad se za njegovo osnivanje ulažu novčana sredstva koja predstavljaju zajedničku imovinu.

„Stoga bi se u situaciji kada je jedan bračni drug (upisan u zemljišnim knjigama kao samovlasnik nekretnine) nekretninu opteretio založnim pravom iako kao zajednički vlasnik nije mogao raspolagati zajedničkom imovinom bez sporazuma sa drugim bračnim drugom, a

²⁵ Županijski sud u Varaždinu, GŽ-193/19 od 27. veljače 2019.

uzimajući u obzir osobito okolnosti svakog konkretnog slučaja, valjanost pravnog posla morala procjenjivati ovisno o ponašanju, savjesnosti i dobroj vjeri svih sudionika određenog pravnog posla uključujući i bračnog druga koji (eventualno) nije bio sudionik tog posla, a koje stajalište je izraženo u nizu odluka i Ustavnog suda Republike Hrvatske (primjerice U-III-103/2008 od 14. lipnja 2011.) i Vrhovnog suda Republike Hrvatske (primjerice Rev-x-413/2014 od 17. rujna 2019., Rev-x-780/2011 od 17. veljače 2015.).“²⁶

2.2. Bračna stečevina

2.2.1. Pojam bračne stečevine

Pojam bračne stečevine, kao što je već istaknuto, unesen je u Obiteljski zakon 1998. godine, a koji se počeo primjenjivati 1. srpnja 1999. godine.

Pravno uređenje imovinskih odnosa bračnih drugova nije se mijenjalo kasnijim propisima pa u daljnjem tekstu objašnjavamo pojam bračne stečevine popozitivno pravnom zakonskom uređenju. Odredbom članka 36. ObZ bračna stečevina određena je kao imovina koju su bračni drugovi stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili potječe iz te imovine, dok je za dobitak od igara na sreću i imovinsku korist od autorskoga prava i autorskom pravu srodnih prava koja su ostvarena tijekom bračne zajednice, izričito propisano kako se smatraju bračnom stečevinom. Bračni drugovi su u jednakim dijelovima suvlasnici bračne stečevine, ako nisu drugačije ugovorili.

U skladu s načelom zaštite autonomije volje stranaka, bračnim je drugovima odredbama članaka 40.-42. ObZ ostavljena mogućnost da bračnim ugovorom urede svoje imovinske odnose kako im najbolje odgovara, odstupajući u potpunosti ili u određenoj mjeri od zakonskih odredaba.²⁷

Bračni drugovi mogu imati bračnu stečevinu i vlastitu imovinu. (čl. 35. ObZ) Za imovinu koju bračni drug ima u trenutku sklapanja braka, propisano je kako ona ostaje njegova vlastita imovina. Isto tako propisano je kako je vlastita imovina i imovina koju je bračni drug stekao tijekom bračne zajednice na pravnom temelju različitom od navedenog u članku 36. Zakona te kako je autorsko djelo vlastita imovina onoga bračnog druga koji ga je stvorio. (čl. 39. ObZ) Svakako vlastitu imovinu čine između ostalog i nasljedstvo i darovi.²⁸

²⁶ Županijski sud u Varaždinu, GŽ-1008/2019 od 20. veljače 2019.

²⁷ Hrabar *et al.*, op. cit. bilj.12. str. 456.

²⁸ Vrhovni sud Republike Hrvatske Rev-1494/2017 od 5. svibnja 2020., dostupno na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=d6d945cc-c058-4dfb-bc8c-7aa2b2f4193d> (18.11.2025.)

Plaća, zarada bilo koje vrste, osim ako potječe iz posebne imovine nekog od bračnih drugova ili je dobivena darovanjem, po nekom drugom osnovu pa tako i ušteđevina koja proizlazi iz ostvarene zarade, predstavlja bračnu stečevinu.²⁹

Bračna stečevina je odredbom članka 36. stavaka 1. i 2. ObZ definirana pozitivno, kao imovina koju su bračni drugovi stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili potječe iz te imovine, kao i dobitak od igara na sreću i imovinska korist od autorskoga prava i autorskom pravu srodnih prava ostvarena tijekom bračne zajednice.

S druge strane vlastitu imovinu zakonodavac je odredio, osim imovine koju je bračni drug imao u trenutku sklapanja braka i autorskog djela, negativnom definicijom: kao imovinu koja je stečena na pravnom temelju različitom od imovine stečene radom i od imovine koja potječe iz imovine stečene radom (čl. 39. ObZ).

Nadalje zakonodavac je za pojedine vrste imovine izrijekom propisao u koju imovinu pripada (bračnu stečevinu ili vlastitu) i to upravo za one slučajeve koji bi po gore navedenim općim propisima, u biti pripadale upravo u suprotno od onog što je zakonodavac tim posebnim odredbama propisao. To upućuje da je zakonodavac tim odredbama za pojedine oblike imovine kada je odstupao od općeg određenja, to izrijekom i propisao. Tako npr. kod imovinske koristi od autorskog prava i srodnih prava, zakonodavac izrijekom propisuje da ta imovina predstavlja bračnu stečevinu ako je ostvarena tijekom trajanja bračne zajednice. No, bez te odredbe imovinska korist od autorskog prava, ne bi predstavljala bračnu stečevinu već upravo suprotno, s obzirom na to da je autorsko djelo vlastita imovina.

Poslovni udjeli nisu posebno navedeni u obiteljskom propisu kao predmet bračne stečevine (kao što su to prihodi od autorskog djela ili dobitak od igara na sreću). To znači da je prilikom utvrđenja jesu li određeni poslovni udjeli, bračna stečevina ili ne, potrebno primijeniti opće odredbe budući da zakonodavac nije za tu vrstu imovine posebno izrijekom propisao njeno određenje. Pri tome nije relevantno kako je upisani imatelj te udjele stekao: temeljem ugovora o prijenosu poslovnog udjela ili su stečeni povećanjem temeljnog kapitala iz zadržane dobiti.

Dakle, kad se promatra poslovni udjel u kontekstu teme koja se obrađuje, mora se napomenuti kako zakonodavac ne navodi poslovne udjele kao predmet bračne stečevine, već je isto iznjedrila sudska praksa i pravna znanost (*vide infra*).

²⁹ Županijski sud u Varaždinu GŽ-193/2019 od 27. veljače 2019.

Pri tome, zajedničku imovinu bračnih drugova/bračnu stečevinu može predstavljati samo poslovni udjel kao samostalna pravna kategorija, a eventualne razlike između nominalne vrijednosti poslovnog udjela i njegove tržišne vrijednosti ne predstavljaju posebnu pravnu kategoriju koja bi mogla biti predmet utvrđenja u braku stečene imovine.³⁰

2.2.2. Bračna zajednica

Brak kao kompleksna životna zajednica odlikuje se visokim stupnjem emocionalne ali i ekonomske povezanosti bračnih drugova koji tijekom zajedničkog života stvaraju imovinsku zajednicu koja u teoriji obiteljskog prava nosi naziv bračna stečevina.³¹

Kao relevantan kriterij za procjenu je li neka imovina bračna stečevina valja razlikovati pojmove „brak“ i „bračna zajednica“.

Prema članku 12. ObZ „brak je zakonom uređena životna zajednica žene i muškarca“. Bračna zajednica predstavlja životni sadržaj braka.³² Trajanje bračne zajednice vremenski je određeno kad neka imovina mora biti unesena u bračnu zajednicu da bi ušla u bračnu stečevinu.³³

Za postojanje bračne zajednice potrebna je volja bračnih drugova (*animus*) pa ako oni i ne žive u istom domaćinstvu (kad netko od njih radi u drugoj državi ili mjestu, zbog prirode posla), a žele živjeti kao bračni drugovi, smatra se da bračna zajednica postoji. Slično tome, nestankom volje bračna zajednica može prestati iako su bračni drugovi nastavili živjeti pod istim krovom.³⁴ Stoga, brak i bračna zajednica nisu istovjetni pojmovi, bračna zajednica može trajati isključivo za vrijeme trajanja braka, a za postojanje bračne zajednice bitno je postojanje volje bračnih drugova u cilju ostvarivanja i dijeljenja životnih sadržaja, čak i ako faktički žive odvojeno.³⁵ Moguća je i suprotna situacija, da bračni drugovi faktički žive na istoj adresi ali više ne ostvaruju i ne dijele životne sadržaje, iz čega proizlazi da je bračna zajednica prestala.³⁶

Postupak za utvrđenje bračne stečevine moguće je pokrenuti za vrijeme trajanja braka ili nakon što brak bude razveden, odnosno prestane na drugi zakonom predviđen način.

³⁰ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, PŽ-3007/2022 od 16. kolovoza 2023

³¹ Šimović, I., Poslovni udjeli u društvu s ograničenom odgovornošću kao predmet bračne stečevine u Republici Hrvatskoj-Teorijske dvojbe i izazovi u praksi, Zbornik radova, PFM, Godina VI, broj 6, 2018. str. 255.

³² Hrabar *et al.* op. cit. bilj.12. str. 471.

³³ *Ibid.*

³⁴ *Ibid.*

³⁵ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, PŽ-80/2017 od 18. prosinca 2019.

³⁶ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, PŽ-80/2017 od 18. prosinca 2019.

Potrebno je navesti i situaciju kad su bračni drugovi prethodno zasnovali izvanbračnu zajednicu koja je nastavljena brakom (čl. 11. st. 1. ObZ).

Za razdoblje prije primjene ObZ 2014 Vrhovni sud je sud 2012. zauzeo stajalište, da, kad sud u tijeku postupka utvrdi da su bračni drugovi bili prvotno u izvanbračnoj zajednici koja je nastavljena brakom te nakon što se nespornim utvrdi kontinuitet zajednice stranaka valja zauzeti stajalište s obzirom na prijelaz izvanbračne u bračnu zajednicu kako se radi o kontinuitetu imovine koja predstavlja zajedničku imovinu stranaka (uz uvjet da je stečena radom).³⁷

2.2.3. Predmet bračne stečevine

Bračna stečevina skup je stvari i prava. Za sva ta prava bitno je da su stečena radom, ili da potječu iz imovine stečene radom za vrijeme trajanja bračne zajednice.

U teoriji se ističe da predmet bračne stečevine može biti plaća, drugi novčani prihodi iz rada (primjerice honorar), vlasništvo nad pokretninama i nekretninama koje su pribavljene sredstvima stečenim radom ili novcem, imovinska prava stečena na temelju ugovora o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju, trgovačko društvo ili obrt, ako je osnovano ulaganjem novčanih i drugih vrijednosti koje predstavljaju bračnu stečevinu te predmeti koji služe obavljanju zanata, poslovni udjeli u društvu s ograničenom odgovornošću, uštedovina u novcu, nekretnine, pokretnine, prihodi od bračne stečevine (kamate od uštedevine, najamnina stana ili poslovnog prostora), prihodi od vlastite imovine do kojih se došlo radom – primjerice neposrednim radom na poljoprivrednom zemljištu koje je vlastita imovina jednog od bračnih drugova, ili iznajmljivanjem turističkog objekta u kojemu uslugu svojim osobnim radom pruža bračni drug koji nije njegov vlasnik ili suvlasnik, predmeti za osobnu uporabu, prava iz životnog osiguranja ili dodatnog mirovinskog osiguranja, prava na temelju dionica i dividende trgovačkih društava (jer potječu od plaće ili su ostvarene na temelju minulog rada), prava iz namjenske stambene štednje i sl.³⁸

Sadašnje uređenje imovinskih odnosa bračnih drugova temelji se na načelima ravnopravnosti bračnih drugova, obiteljske solidarnosti u slučaju primjene zakonskog sustava, zaštite autonomije volje stranaka i zaštite prava poštenih trećih osoba.³⁹

Imajući na umu predmet ovog rada, već i potonje načelo koje se odnosi na zaštitu trećih u jednom dijelu samo po sebi upućuje na problematiku vezanu uz bračnu stečevinu na poslovnom

³⁷ Tako Korać Graovac u Hrabar *et al.*, op. cit. bilj.12, str. 474.

³⁸ *Ibid.*, str. 474.

³⁹ *Ibid.*, str. 468.

udjelu, obzirom da u slučaju kada je poslovni udjel stečen za vrijeme trajanja bračne zajednice od strane jednog bračnog druga, on je kada se uzmu u obzir mjerodavne odredbe zakona koji uređuje imovinske odnose bračnih drugova, zapravo stečen od strane oba bračna druga. (v. *infra*) Naime, sudskim odlukama kojima se utvrđuje bračna stečevina na poslovnom udjelu svakako se neizbježno zadire u već postojeća članska prava u društvu te prava trećih koji su ili već sklopili ili su imali namjeru sklopiti ugovore kojim stječu određene poslovne udjele od strane upisanih imatelja u knjizi poslovnih udjela kao i u sudskom registru (kao javno dostupnoj evidenciji) ne znajući da je zapravo riječ o bračnoj stečevini. No, u ovom radu zadržat ćemo se na mogućnostima koje stoje na raspolaganju postojećim članovima društva za zaštitu društva od novonastale situacije, odnosno utjecaja „novog člana“ na društvo te na koji način svoje pravo s naslova bračne stečevine može ostvariti „novi“ član društva (v. *infra*).

2.2.4. Raspolaganje i upravljanje bračnom stečevinom

ObZ u skromnom opsegu uređuje način raspolaganja i upravljanja bračnom stečevinom u odredbi članka 37. te razlikuju poslove redovite uprave i izvanredne poslove.

Kao poslove redovite uprave u stavku 1. navedenog članka navodi kao primjer redovito održavanje, iskorištavanje i upotrebu stvari za njezinu redovitu svrhu (što je manje upotrebljivo za potrebe ovoga rada), no bitno je da navodi kako se smatra da je drugi bračni drug dao svoju suglasnost ako se ne dokaže suprotno.

Za izvanredne poslove na nekretninama ili pokretninama koje se upisuju u javne upisnike poput promjena namjene stvari, većih popravaka, dogradnje, nadogradnje, preuređenja, otuđenja cijele stvari, davanja cijele stvari u zakup ili najam na dulje od jedne godine, osnivanja hipoteke na cijeloj stvari, davanja pokretne stvari u zalog, osnivanja stvarnih i osobnih služnosti, stvarnoga tereta ili prava građenja na cijeloj stvari, članka 37. stavka 2. propisuje kako je potrebno zajedničko poduzimanje posla ili pisana suglasnost drugoga bračnog druga s ovjerom potpisa kod javnog bilježnika.

Zbog zaštite trećih obiteljski zakonodavac navodi kako nepostojanje suglasnosti ne utječe na prava i obveze poštene treće osobe, a da bračni drug bez čije suglasnosti je izvanredni posao poduzet ima pravo na naknadu štete koja mu je time uzrokovana od strane drugog bračnog druga.⁴⁰

⁴⁰ *Ibid.*, str. 475-478. U ovom pravnom izvoru navodi se način upravljanja s obzirom na vlasnička prava, ali ne i u prava koja ima nositelj poslovnog udjela.

Ove odredbe o upravljanju relevantne su i za situacije kad su bračni drugovi sunositelji prava iz poslovnog udjela, iako je tumačenje tih pravnih situacija zakonodavac prepustio tumačenju.

2.2.5. Ugovorno uređenje imovinskih odnosa bračnih drugova

U skladu s načelom stranačke autonomije volje, bračni drugovi mogu bračnim ugovorom urediti imovinskopravne odnose na postojećoj ili budućoj imovini.⁴¹

Prema trećim osobama uglavci o upravljanju ili raspolaganju imovinom imaju pravni učinak ako su upisani u zemljišne knjige, odnosno u javne upisnike kod kojih je upis nužan za stjecanje prava ili stvar ne može biti u upotrebi bez takvoga upisa. Bračni ugovor sklapa se u pisanom obliku, a potpisi bračnih drugova moraju biti ovjereni. (čl. 40. ObZ).

Ovakvo zakonsko rješenje nije bilo predviđeno ZBPO prema kojem su bračni drugovi mogli samo ugovoriti da njihove plaće budu njihova posebna imovina te za vrijeme braka i nakon prestanka braka odrediti suvlasničke udjele u već stečenoj zajedničkoj imovini.⁴²

Bračni ugovor (*pacta nuptialia*) je pravni posao nevjeste i ženika ili bračnih drugova o uređenju imovinskopravnih odnosa na postojećoj ili budućoj imovini. Vremenski, bračni ugovor može se sklopiti prije sklapanja braka i tijekom braka. Kad se bračni ugovor sklapa prije braka ima odgodni učinak. Ugovor kojim bi bivši bračni drugovi željeli urediti svoje imovinske odnose u vezi s bračnom stečevinom ne bi se prema obiteljskom propisu ubrajao u bračni ugovor. Oni mogu sklopiti ugovor o uređenju imovinskih odnosa nakon prestanka braka, o razvrgnuću bračne stečevine i slično po općim pravilima građanskog prava.

Predmet bračnog ugovora nije određen zakonom, što znači da bi svaki sporazum bračnih drugova koji nije protivan prisilnim propisima bio dopušten, primjerice: određivanje različitih udjela u bračnoj stečevini, određivanje prihoda kao vlastite imovine, određivanje prava prvokupa na imovini, upravljanje ili raspolaganje imovinom, odricanje od prava da zahtijevaju diobu bračne stečevine na određeno vrijeme, da su darovi učinjeni iz bračne stečevine vlastita imovina daroprimca, način razvrgnuća bračne stečevine tako da pojedine stvari ili prava uđu u dio jednog bračnog druga, razvrgnuće bračne stečevine, uspostava služnosti i slično.⁴³

⁴¹ *Amplius* Hrabar, D., Bračni ugovori – prošlost, sadašnjost, budućnost, *Odvjetnik* : glasilo, časopis Hrvatske odvjetničke komore, 2022., 1, str. 7-21; Majstorović, I., Ugovorno uređenje imovinskih odnosa bračnih drugova i autonomija volje, *Zbornik radova, Šesti međunarodni naučni skup Dani porodičnog prava "Imovinskopravni aspekti porodičnih odnosa"*, Mostar, Pravni fakultet Mostar, Univerzitet Džemal Bijedić u Mostaru, 2018., str. 110-116.

⁴² Tako Korać Graovac u Hrabar *et al.*, *op. cit.* bilj.12, str. 485.

⁴³ *Ibid.*, str. 487.

Pri sastavljanju bračnog ugovora svakako valja paziti na sve elemente kako bi takav ugovor bio valjan (forma, sadržaj i dr.).⁴⁴

Poseban problem bi mogla predstavljati činjenica da bračni ugovor sadrži neke uglavke koji bi mogle utjecati na upravljanje i raspolaganje poslovnim udjelom s obzirom na to da činjenica da je sklopljen, kao i njegov sadržaj, ne mora biti poznat drugim članovima društva.⁴⁵

Može se zaključiti kako je „bračna stečevina“ imovina koju su bračni drugovi stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili potječe iz te imovine te da su bračni drugovi u jednakim dijelovima suvlasnici bračne stečevine ako nisu drugačije ugovorili. Poslovni udjel može biti predmet bračne stečevine ako su ispunjene gore navedene pretpostavke. Sporno može biti je li postojala bračna zajednica u trenutku stjecanja te jesu li sredstva kojim je poslovni udjel stečen sredstva koja su stečena radom ili potječu od rada. Također je preporučljivo da bračni drug prilikom osnivanja društva s ograničenom odgovornošću društva, odnosno stjecanja udjela u njemu, sastavi i potpiše bračni ugovor kako bi se zaštitila prava trećih i učinio jasnim njihov pravni položaj.

3. DRUŠTVO S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU OPĆENITO

Društvo s ograničenom odgovornošću trgovačko je društvo u koje jedna i više pravnih ili fizičkih osoba unose uloge u unaprijed dogovoreni temeljni kapital. Ulozi ne moraju biti jednaki, osnivač može kod osnivanja društva preuzeti više poslovnih udjela, a ukupan iznos svih uloga mora odgovarati iznosu temeljenog kapitala društva.⁴⁶ Društvo s ograničenom odgovornošću je društvo koje je pravna osoba, društvo kapitala, trgovačko je društvo koje ima temeljni kapital, u kojem članovi u pravilu ne odgovaraju za obveze društva.⁴⁷

U društvu s ograničenom odgovornošću članovi društva samo iznimno odgovaraju za obveze društva, a njihova odgovornost uređena je odredbama članka 252. ZTD ako je riječ o članovima uprave, odnosno članka 10. ZTD ako je riječ isključivo o članovima trgovačkog društva.⁴⁸

⁴⁴ *Amplius* Čulo, A., Radina, A., Valjanost bračnog ugovora, Imovinskopravni aspekti razvoda braka - hrvatski, europski i međunarodni kontekst, Osijek, Pravni fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 2011., str. 139-163.

⁴⁵ O potrebi osnivanja registra bračnih drugova v. Čulo, A., Šimović I., Registar bračnih ugovora kao doprinos sigurnosti u pravnom prometu." *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, vol. 59, br. 5, 2009, str. 1029-1068.

⁴⁶ Čl. 385. st.1. ZTD.

⁴⁷ Barbić, J., Pravo društava, knjiga druga, Društva kapitala, Organizator, Zagreb 2001., str. 70.

⁴⁸ U članku 252. stavku 1. ZTD propisano je da članovi uprave moraju voditi poslove društva s pozornošću urednog i savjesnog gospodarstvenika i čuvati poslovnu tajnu društva, jer u protivnom članovi uprave koji povrijede svoje

"Bitno obilježje društva s ograničenom odgovornošću je nepostojanje odgovornosti članova društva za obveze društva. Pojam "ograničene odgovornosti" u nazivu ove vrste društva je *terminus technicus* koji se ne smije vezati uz odgovornost društva za njegove obveze prema njegovim vjerovnicima. Ta odgovornost nije "ograničena" već društvo za svoje obveze odgovara svojom cjelokupnom imovinom.⁴⁹

Ipak, postoje određena obilježja po kojima se društvo s ograničenom odgovornošću razlikuje od dioničkog društva. Temeljni kapital podijeljen je na temeljne uloge koji se ne mogu izraziti vrijednosnim papirom. Poslovni udjel određen je brojem i nominalnim iznosom. Društveni je ugovor temeljni ustrojbeni akt te je osnivanje društva manje formalizirano, a članovi društva mogu donositi odluke i izvan Skupštine, za razliku od dioničkog društva gdje se odluke donose na Glavnoj skupštini. Društvo s ograničenom odgovornošću ima veću slobodu autonomnog uređenja odnosa u društvu.⁵⁰

U kontekstu promatranja poslovnog udjela kao predmeta bračne stečevine bitno je obilježje društva s ograničenom odgovornošću pa i razlika u odnosu na druga društva, to što ono, iako je riječ o društvu kapitala, ima određene personalne elemente te su za uspješno poslovanje društva važna i pojedina osobna obilježja svakog pojedinog člana.

3.1. Značaj osobnog elementa kod društva s ograničenom odgovornošću

Sukladno odredbi članka 412. ZTD poslovni udjeli mogu se prenositi i nasljeđivati. Dakle, član društva svojim poslovnim udjelom može slobodno raspolagati obzirom se radi o raspolaganju pravima i obvezama koja članu društva pripadaju kao imatelju poslovnog udjela. Jedno od

obveze odgovaraju za štetu društvu kao solidarni dužnici te u slučaju spora moraju dokazati da su primijenili pozornost urednog i savjesnog gospodarstvenika (čl. 252. st. 2. ZTD). Kada se ima u vidu sadržaj gore citiranih zakonskih odredbi razvidno je da u slučaju spora, Društvo mora dokazati: da mu je nastala šteta, visinu štete, radnju ili propust člana uprave kojom je šteta prouzročena te uzročnu vezu između štetne radnje (propuštanja i štete). No, sukladno izričitoj odredbi čl. 252. stavak 2. ZTD na članu uprave je teret dokaza da njegove radnje (propuštanja) nisu značile povredu njegove obveze vođenja poslova društva s pozornošću urednog i savjesnog gospodarstvenika te da nisu bile skrivljene. Dakle, tuženik je taj na kojem je teret dokaza da je primijenio pozornost urednog i savjesnog gospodarstvenika.

Odredbom članka 10. stavak 3. ZTD uređen je institut tzv. proboja pravne osobnosti koji predstavlja zakonsku izvanugovornu odgovornost člana društva za obvezu društva pod pretpostavkom da postoji dospelja tražbina vjerovnika prema društvu i da član društva zloupotrebljava okolnost da ne odgovara za obveze društva. Slučajevi zloupotrebe okolnosti da kao član društva ne odgovara za obveze društva nisu propisani zakonom, stoga je sud dužan ocjenjivati zloupotrebu od slučaja do slučaja. Pri tom se primjenjuje kriterij zlouporabe prava iz članka 6. Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine br. 35/05, 41/08, 125/11., 78/15, 29/18, 126/21., 114/22, 156/22, 145/23, 155/23 – dalje u tekstu ZOO).

⁴⁹ Odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske PŽ-2177/00 od 12. rujna 2002.

⁵⁰ Barbić *op. cit.* u bilj. 47, str. 702.

temeljnih obveza koju sadrži poslovni udjel je upravo obveza uplate cjelokupnog uloga budući da se članstvo u društvu i stječe na temelju uloga, a ono se određuje poslovnim udjelom.⁵¹

Upravo iz te osnove proizlazi imovinsko pravo bračnog druga na poslovnom udjelu u slučaju da je ulog uplaćen novčanim sredstvima koja i sama predstavljaju bračnu stečevinu. Iznimka od pravila je slučaj kad je poslovni udjel stečen prijenosom (temeljem Ugovora o prijenosu poslovnog udjela) ali bez naknade, odnosno besplatno.⁵²

Član društva može slobodno raspolagati svojim poslovnim udjelom na način da se isti može podijeliti tako da će svaki od njih činiti samostalnu cjelinu te mogu pripadati jednoj te istoj osobi. Moguće je i da postojeći imatelj sada "novi" poslovni udjel koji je nastao podjelom ugovora o prijenosu poslovnog udjela prenese na treću osobu.

Iz niza zakonskih odredbi kao i odredbi pojedinih društvenih ugovora (primjerice, da se poslovni udjeli moraju ponajprije ponuditi drugima članovima društva, i drugih, v. *infra*, poznatih autorici iz vlastitog stručnog iskustva) utvrđeno je kako je raspolaganje poslovnim udjelom uvelike ograničeno i to na način, koji prema mišljenju autorice, predstavlja zaštitu preostalih članova društva od samovolje pojedinog člana.

Naime, iako je sasvim sigurno temeljni koncept društva s ograničenom odgovornošću onaj da je prvenstveno riječ o društvu kapitala, prilikom čega ono ne nastaje i ne postoji zbog osobnih svojstava njegovih članova, ipak valja imati na umu da su osnivači takvih društava osobe koje su na određeni način povezane, ili ranijim poznanstvom (privatnim ili poslovnim) ili zajedničkim poslovnim interesima ili određenim specijaliziranim znanjima. Životno je da društvo osnivaju osobe koje su povezane zajedničkim privatnim ili poslovnim interesima, stoga naknadne promjene članova društva izazvane sudskom odlukom o tome da je poslovni udjel bračna stečevine mogu značajno utjecati na međusobne odnose članova društva.

3.2. Zakonske odredbe kojima se štiti postojeće stanje

Iz odredbe članka 410. ZTD⁵³ koja propisuje da je uprava društva dužna voditi knjigu poslovnih udjela razvidno je, između ostaloga, kako je vrlo bitno da društvo kao takvo u svakom trenutku

⁵¹ *Ibid.*, str., 1077.

⁵² U praksi je zamijećeno kako je vrlo čest slučaj da se poslovni udjeli prenose Ugovorom o prijenosu poslovnog udjela, bez naknade, prema našem mišljenju u velikom broju slučajeva iz razloga što je riječ o prijenosu između fizičkih ili pravnih osoba koje su međusobno povezane dugogodišnjom poslovnom suradnjom.

⁵³ Čl. 410. st.1 ZTD „Uprava je dužna voditi knjigu poslovnih udjela društva u koju se unose tvrtka, odnosno ime i prezime, sjedište i adresa, odnosno prebivalište svakoga člana društva, ako je član društva pravna osoba podaci o njenom upisu u odgovarajućem registru, njegov osobni identifikacijski broj, nominalni iznosi poslovnih udjela koje je preuzeo i što je na temelju toga uplatio te eventualne dodatne činidbe koje je dužan ispuniti prema društvu

zna tko se ima smatrati članom tog društva. Navedena odredba propisuje da se svaka promjena smatra izvršenom tek onda kad društvu prisprije prijava za određeni upis, a „uprava mijenja popis članova društva na temelju priopćenja o promjeni i podnesenog dokaza da je do promjene došlo“.

U slučaju neslaganja podataka u sadržaju između prijave dostavljene društvu i obavijesti koju o članovima registarskom sudu dostavlja uprava, članom društva ima se smatrati ona osoba o kojoj je uprava društva obavijestila sud (čl. 411. stavka 1. ZTD). No, detaljnije o ovom pitanju biti će izneseno *infra*, u dijelu u kojem će se problematizirati mjerodavnost trenutka od kada se netko ima smatrati članom društva, što je relevantno i za bračnog druga za kojeg je naknadno utvrđeno da je poslovni udjel predmet bračne stečevine.

Dakle, iako imatelj poslovnog udjela može istim slobodno raspolagati te sklopiti Ugovor u zakonom propisanoj formi o prijenosu istog, stjecatelj nije član društva iako je ugovorom u materijalnom i formalno smislu ispunio sve potrebne pretpostavke, sve dok stjecatelj kao sada novi član ne podnese prijavu društvu o predmetnoj promjeni, a uprava društva o istome obavijesti registarski sud sjedišta društva. Upis u knjigu poslovnih udjela ima konstitutivan učinak,⁵⁴ za razliku od upisa u sudski registar koji je deklaratornog karaktera (v. *infra*).

Sudski registar je javna knjiga koja sadrži podatke i isprave o subjektima upisa za koje je upis u registar propisan zakonom. Glavna knjiga je dio registra u koji se upisuju podaci o subjektima upisa propisani zakonom.⁵⁵

U svakom društvu s ograničenom odgovornošću bitno je tko je član društva. To potvrđuje i odredba članka 414. ZTD koja glasi; „u društvenom ugovoru može se za slučaj nasljeđivanja poslovnog udjela odrediti da ga je nasljednik dužan prenijeti nekome drugom članu ili osobi koju odredi društvo, ako se nasljednik i takva osoba drugačije ne dogovore po cijeni koja odgovara vrijednosti poslovnog udjela iskazanoj u posljednjim financijskim izvješćima društva“. Iako ovom odredbom nije isključeno samo nasljeđivanje poslovnog udjela te dolazi do univerzalne sukcesije, ipak je članovima društva ostavljena mogućnost da nakon što

i koje je ispunio, sve obveze koje terete poslovni udjel i broj glasova koje ima pri donošenju odluka članova društva. U knjigu se upisuju opterećenja i podjele poslovnih udjela te sve druge promjene. Svaka osoba koja može dokazati da za to ima pravni interes, ima pravo da u radno vrijeme razgleda knjigu poslovnih udjela društva.“

⁵⁴ Tako i: Šimović, *op. cit.* u bilj. 31, str. 259.; Vidi još i Presudu Visokog Trgovačkog suda Republike Hrvatske, posl. br. PŽ 3063/05-3 od 5. lipnja 2008. "Zbog toga što tužitelj nije upisan u knjigu poslovnih udjela, a nesporno nije niti podnio prijavu za upis u knjigu poslovnih udjela upravi trgovačkog društva M. d.o.o., tužitelj nije član tog trgovačkog društva."

⁵⁵ Čl. 2. st. 1. i 2. Zakona o sudskom registru, Narodne novine br. 1/1995, 57/1996, 1/1998, 30/1999, 45/1999, 54/2005, 40/2007, 91/2010, 90/2011, 148/2013, 93/2014, 110/2015, 40/2019, 34/2022, 123/2023- dalje u tekstu ZSR.

nasljednik stekne poslovni udjel kao ostavinu, članovi društva mogu utjecati na konačni ishod tko će biti imatelj naslijeđenog poslovnog udjela. Društvenim je ugovorom, naime, moguće obvezati nasljednika na prijenos naslijeđenog poslovnog udjela, ali istovremeno i preostale članove na njegovo preuzimanje. Samo u slučaju ako članovi ne žele preuzeti taj poslovni udjel, nasljednik ima mogućnost dogovoriti sa nekom trećom osobom (za koju se također može predvidjeti da je može odrediti društvo) cijenu za prijenos naslijeđenog poslovnog udjela. „Pri nasljeđivanju riječ je o sveopćem sljedništvu, a ne o slobodnom raspolaganju člana društva poslovnim udjelom.....Zakon dopušta da se društvo zaštiti od toga da mu članom zbog sveopćeg sljedništva bude osoba koja se ne želi imati u društvu“. ⁵⁶

U praksi je vrlo čest slučaj da članovi društva ugovaraju sukladno članku 413. ZTD⁵⁷ da se poslovni udjel može prenijeti samo uz suglasnost društva, odnosno da se isti neće moći prenijeti prije nego što svi ostali članovi (ovisno o njihovoj volji) ili ostvare svoje pravo prvokupa ili se u određenom roku očituju da se isti neće koristiti.

Izražen personalan element u društvu s ograničenom odgovornošću proizlazi također i iz odredbe članka 413. stavka 1. ZTD kojim je u bitnom propisano, da, ako je društvenim ugovorom predviđeno da se poslovni udjel može prenijeti na drugu osobu samo uz suglasnost društva, a ta suglasnost ne bude dana, član društva kao potencijalni prenositelj može od suda u izvanparničnom postupku zatražiti da se dozvoli prijenos tog udjela. No, čak i kad sud da suglasnost, član društva ne može taj udio prenijeti osobi kojoj je imao namjeru, ako društvo u roku od mjesec dana po pravomoćnosti odluke suda (u izvanparničnom postupku) obavijesti člana društva, da dopušta da se poslovni udjel prenese uz iste uvjete ali nekom drugom.⁵⁸ Dakle, iz ovog proizlazi da je od strane društva uvijek pa čak i nakon sudske odluke u određenom dijelu moguća kontrola raspolaganja poslovnim udjelom, odnosno konačnu odluku u ovom slučaju o stjecatelju poslovnog udjela uvijek ima društvo u cjelini.

⁵⁶ Barbić, *op.cit.*, u bilj. 47, str. 794.

⁵⁷ Čl. 413. ZTD: „Ako je društvenim ugovorom predviđeno da se poslovni udjel može prenijeti na drugu osobu samo uz suglasnost društva, član društva koji želi prenijeti taj udio može, ne dade li mu se ta suglasnost za poslovni udjel koji je u cjelini uplaćen, tražiti od suda iz članka 40. ovoga Zakona da mu dozvoli prijenos toga udjela. Sud će dozvoliti prijenos poslovnog udjela, ako nema valjanih razloga za to da uskrati davanje dozvole za prijenos, a prijenos se može obaviti bez štete za društvo, njegove članove i vjerovnike. Prije donošenja odluke sud mora saslušati upravu i člana društva koji traži dozvolu za prijenos poslovnog udjela.“

⁵⁸ Gorenc et. al., *op. cit.* u bilj. 21, str. 977.

4. OPĆENITO O POSLOVNOM UDJELU

U pravnoj teoriji poslovni udjel se objašnjava kao izraz članstva i u tom smislu u prvom redu označava pravni odnos između društva i njegova člana, imatelja poslovnog udjela.⁵⁹

Zakonom nije definiran pojam poslovnog udjela kao takvog, već se poslovni udjel kao institut prava društava u pravnoj teoriji označava kao skup svih članskih prava i obveza.⁶⁰

Zakon o trgovačkim društvima uređuje poslovni udjel odredbama članaka 409. – 420.

Odredba članka 409. ZTD određuje, da (1) ako u društvenom ugovoru nije drugačije određeno, poslovni udjel člana društva određuje se prema njegovom nominalnom iznosu, (2) član društva može imati više poslovnih udjela, (3) da je zabranjeno izdavanje isprava o kojima ovisi postojanje prava na isplatu dividende, a izdane isprave nisu valjane.

Na određenje instituta poslovnog udjela nailazi se i u pojedinim sudskim odlukama u kojima je kao objekt određenog poslovnog odnosa promatran poslovni udjel, a to su u većini slučajeva upravo sudske odluke kojima su prethodili postupci radi utvrđenja bračne stečevine na poslovnom udjelu.

Tako se primjerice, u presudi Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske poslovni broj PŽ-2631/2015 navodi, kako poslovni udjeli u određenom trgovačkom društvu podrazumijevaju skup svih prava i obveza članova društva u tim društvima temeljem preuzetog poslovnog udjela.⁶¹ U odluci Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, poslovni broj PŽ-3111/2016 navedeno je kako se poslovnim udjelom smatra ukupnost prava i obveza kao jedinstvene cjeline koji pripadaju određenom članu društva, pri čemu sadržaj poslovnog udjela čini skup prava i obveza člana društva.⁶² Kad se ima na umu određenje poslovnog udjela kao objekta na kojem se utvrđuje bračna stečevina, onda se promatrajući sudsku praksu u velikom broju slučajeva pa tako i u presudi Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske poslovni broj PŽ-3527/2018 nailazi na određenje, kako poslovni udjeli u određenom trgovačkom društvu podrazumijevaju skup svih prava i obveza članova društva u tim društvima na temelju preuzetog poslovnog udjela.⁶³

⁵⁹ Markovinović, H.: Prijenos poslovnog udjela – što jest, a što ne bi trebao biti, Zbornik PFZ, 72, 2022, 1-2, str. 216.

⁶⁰ Gorenc *et al.*, *op. cit.* u bilj. 21, str. 654.

⁶¹ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, PŽ-2631/15 od 5. siječnja 2016.

⁶² Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, PŽ-3111/16 od 1. rujna 2016.

⁶³ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, PŽ-3527/18 od 28. svibnja 2020.

Poslovni udjel nije stvar pa stoga nije pravilno govoriti o vlasništvu na udjelu ili o posjedovanju udjela, već da članu društva pripada poslovni udjel, odnosno da član društva ima prava i obveze koja proizlaze iz poslovnog udjela. Pravilnost korištenja izraza "imatelj poslovnog udjela" proizlazi upravo iz činjenice što je poslovni udjel skup prava i obveza.⁶⁴

Pravo koje član društva ima s obzirom na poslovni udjel ne može se označiti vlasništvom jer taj udio ne može biti predmetom vlasništva. Nije riječ o stvari nego o članstvu u društvu, a na tome se ne može steći vlasništvo.⁶⁵ Poslovni udjel nastaje upisom društva u sudski registar, a prestaje povlačenjem udjela te brisanjem društva iz sudskog registra, dok raspolaganje poslovnim udjelom dovodi do promjene članstva u društvu ali ne i poslovnog udjela kao takvog.⁶⁶ U teoriji se ističe kako je poslovni udjel zapravo specifično subjektivno imovinsko pravo.

Sadržaj članstva u društvu čine članska prava i članske obveze čija je ukupnost izražena poslovnim udjelom.⁶⁷ Sadržaj poslovnog udjela čini skup prava i obveza člana društva odnosno s jedne strane članska prava koja se klasificiraju na upravljačka i imovinska prava te članske obveze.⁶⁸ Isto tako postoje i takozvana posebna prava kao što su pravo na obavještenost, pravo uvida u evidenciju odluka. Odnos između člana društva i poslovnog udjela zasniva se na pripadanju poslovnog udjela određenom članu društva koji je dakle imatelj poslovnog udjela, a prava i obveze koje proizlaze iz poslovnog udjela pripadaju točno određenom članu društva s ograničenom odgovornošću i povezana su isključivo s osobom tog člana društva.

Članstvo u društvu određeno je sadržajnim obilježjima poslovnog udjela, odnosno pravima i obvezama koja iz njega proizlaze. „Naime, poslovni udjel ne predstavlja nužno ukupnost svih članskih prava i obveza koji pripadaju nekom članu društva. On obuhvaća samo ona članska prava i obveze koji su temeljem primjenjivih zakonskih odredbi i odredbi konkretnog društvenog ugovora vezani upravo uz taj udio i koji upravo iz tog udjela proizlaze za njegova imatelja. Ima li član više poslovnih udjela, njegovo članstvo predstavljat će skup svih prava i obveza koje za njega proizlaze iz svih njegovih poslovnih udjela zajedno. A svaki od poslovnih udjela koji pripada pojedinom članu predstavlja skup prava i obveza izraženih upravo tim poslovnim udjelom.“⁶⁹

⁶⁴ Gorenc *et al.* op. cit. u bilj. 21, str. 655.

⁶⁵ Barbić, *op.cit.* u bilj. 47., str. 759.

⁶⁶ *Ibid.*, str. 758.

⁶⁷ *Ibid.*, str. 754.

⁶⁸ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-3111/16 od 1. rujna 2016.

⁶⁹ Markovinović, *op.cit.* u bilj, 59, str. 217.

Dakle, svaki pojedini član društva s ograničenom odgovornošću nositelj je prava i obveza, a koja prava stječe, odnosno koje obveze preuzima, određeno je već prilikom sklapanja društvenog ugovora. Društvo kao takvo se i osniva na temelju ugovora kojeg sklapaju osnivači (društvenog ugovora),⁷⁰ a poslovni udjel je objekt pravnog odnosa između društva i njegovih članova.

Jedna od osnovnih obveza članova društva je uplata uloga (do 2009., temeljnog uloga),⁷¹ te je svaki član dužan u skladu s Društvenim ugovorom i odlukama organa društva uplatiti dio temeljnog kapitala koji je preuzeo (čl. 398. ZTD). Obzirom da je za nastanak poslovnog udjela prvotno potrebno uplatiti ulog, razvidno je da u trenutku nastanka poslovnog udjela mora postojati osoba (pravna ili fizička) kojoj će isti pripadati. Shvaćanje da je poslovni udjel skup članskih prava i obveza koji se stječe unošenjem temeljnog uloga u društvo na ime uplate temeljnog kapitala proizlazi iz odluke Visokog trgovačkog suda Pž-2351/19.⁷² Na temelju uloga stječe se članstvo u društvu, koje se izražava poslovnim udjelom, a ne vlasništvom nad udjelom.⁷³

Kad jedan član društva stekne poslovni udjel drugog člana društva ti poslovni udjeli se ne spajaju već svaki poslovni udjel zadržava svoju samostalnost, iako bitno je za napomenuti kako jedan poslovni udjel može pripadati dvjema ili više osoba, što je upravo slučaj kod bračne stečevine.

"Tako u slučaju kada je riječ o temeljnom ulogu i poslovnom udjelu zapravo je riječ o istoj stvari samo s jedne strane radi se o sudjelovanju u društvu, sudjelovanjem u njegovu temeljnom kapitalu, a sa druge strane s obzirom na skup prava i obveza koje takvo sudjelovanje daje onome koji sudjelovanjem u temeljnom kapitalu stječe članstvo u društvu. Što u konačnici znači da se članstvo u društvu stječe na temelju temeljnog uloga, a određuje poslovnim udjelom."⁷⁴ Temeljni kapital društva mora biti izražen u eurima, a zbroj nominalnih iznosa svih poslovnih udjela mora odgovarati iznosu temeljnog kapitala društva (čl. 389. i čl. 390. ZTD).

Svaki temeljni ulog zasebna je cjelina izražena u novcu, a temeljni ulozi moraju biti uvijek izraženi cijelim brojem te je zakonom zabranjeno temeljni ulog izraziti drugačije, na osnovu

⁷⁰ Čl. 387. st. 1. Zakon o trgovačkim društvima, Narodne Novine br. 111/1993, 34/1999, 121/1999, 52/2000, 118/2003, 107/2007, 146/2008, 137/2009, 111/2012, 125/2011, 68/2013, 110/2015, 40/2019, 34/2022, 114/2022, 18/2023, 130/2023, 136/2024.

⁷¹ Zakon o izmjenama Zakona o trgovačkim društvima, Narodne novine 137/2009, izostavio je pojam "temeljnog uloga".

⁷² Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-2351/19 od 10. svibnja 2021.

⁷³ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-5803/07 od 14. prosinca 2007.

⁷⁴ Barbić, *op.cit.* u bilj., 47, str. 754.

temeljnog uloga stječe se članstvo u društvu koje se izražava poslovnim udjelom, a ne vlasništvo. Poslovni udjel ne predstavlja vlasništvo u temeljnom kapitalu iako je riječ o imovinskom pravu, jer poslovni udjel ne znači da članu društva koji ga ima pripadaju imovinska prava na onome što čini imovinu društva već je u konkretnom slučaju riječ o imovinskom pravu, čiji se sadržaj ogleda upravo u članstvu u društvu.⁷⁵

U konkretnom slučaju riječ je o imovinskom pravu,⁷⁶ čiji se sadržaj ogleda upravo u članstvu u društvu.

Skup različitih subjektivnih građanskih prava, koja stekne jedan subjekt, izražava se pojmom imovine. Imovina kao pravna kategorija je skup subjektivnih imovinskih prava predstavljenih jednim nositeljem.⁷⁷ Stoga, subjektivna prava koja imatelj poslovnog udjela ima na poslovnom udjelu, predstavljaju između ostalog imovinu člana društva.

Imovina obuhvaća samo skup subjektivnih imovinskih prava jednog nositelja, a to su ona prava u kojima se na određeni način izražava gospodarski interes ovlaštenika tog prava.⁷⁸ Da bi neko pravo bilo dio imovine nekog pravnog subjekta mora imati imovinski vrijednost, odnosno mora postojati mogućnost njegova izražavanja u novčanom ekvivalentu.⁷⁹ Iako kako je već rečeno poslovni udjel nije niti stvar, valja napomenuti da imovina pravno ne odražava samo imovinsku masu određenog subjekta, a to znači da u imovinu ulaze i ona subjektivna građanska (imovinska) prava koja se ne odnose izravno na stvari, odnosno na dijelove imovinske mase.⁸⁰ Kad se uzme u obzir da je u konkretnom slučaju riječ o društvu kapitala te da su jedna od temeljnih prava člana društva, prava na udio u dobitku društva, pravo na udio u ostatku likvidacijske, odnosno stečajne mase, već je na prvi pogled jasno da je riječ o subjektivnim imovinskim pravima. Isto tako jedno od temeljnih prava je i pravo glasovanja na skupštini društva na kojoj se i donose odluke koje imaju izravan ili neizravan gospodarski interes.

⁷⁵ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske PŽ-5803/2007 od 14. prosinca 2007.

⁷⁶ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, PŽ-5803/2007 od 14. prosinca 2007.

⁷⁷ Vedriš, M., Klarić, P., Građansko pravo, Opći dio, stvarno, obvezno i nasljedno pravom, Narodne Novine, 1995., str. 79.

⁷⁸ Ibid str. 81.

⁷⁹ Pavlović, M., Imovina u Hrvatskom građanskom pravu, Prvo u gospodarstvu, vol. 56, no. 2, Zagreb, 2017., str. 306.-326. V. i Nikšić, S., Imovina u građanskom pravu, u: Josipović, T., Gliha, I., Baretić, M., Nikšić, S., Petrak, M., Karlović, T. (ur.), *Liber amicorum Petar Klarić*, Zagreb, Pravni fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, 2012., str. 495. - 499. Slakoper, Z., Mihelčić, G., Belanić, L., Tot, I., *Obvezno pravo, Opći dio s uvodom u privatno pravo*, Zagreb, Novi Informator, 2022. str. 178. - 182.

⁸⁰ Vedriš, Klarić, *op. cit.* u bilj. 77, 310.

Stoga, iako poslovni udjel nije objekt vlasništva, on je imovina, a bračna stečevina je imovina koju su bračni drugovi stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili potječe iz te imovine (čl. 36. st. 1. ObZ 2015).

Bračna stečevina na poslovnom udjelu postoji kad je bračni drug stekao poslovni udjel ulaganjem sredstava koja predstavljaju bračnu stečevinu (čl. 36. st. 1. ObZ 2015), a na imovinske odnose bračnih drugova se primjenjuje zakonski imovinski sustav.

Kako bračna stečevina nastaje *ex lege*, nije relevantno da je poslovne udjele formalnopravno stekao samo jedan od bračnih drugova unošenjem uloga u temeljni kapital predmetnih društava, pod uvjetom da su novac, stvari ili prava koja su unesena kao ulog u svako od društava, bili stečeni radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili da potječu iz te imovine.⁸¹

Kad je u registar trgovačkog suda (koji je javna knjiga)⁸² upisan samo jedan od bračnih drugova (kao i onda kad na poslovnom udjelu ima više ovlaštenika) znači da oni mogu prava iz udjela ostvarivati samo zajedno te da solidarno odgovaraju za obveza koje terete taj poslovni udjel (čl. 417. st. 1. ZTD).

Zaključno je u ovom dijelu bitno za istaknuti kako poslovni udjel kao imovina predstavlja skup prava i obveza koje pripadaju točno određenom članu, a predmet bračne stečevine može biti samo poslovni udjel kao samostalna cjelina.⁸³

4.1. Poslovni udjel kao izvor članskih prava i obveza

Temeljna prava koja proizlaze iz poslovnog udjela jesu prava na udio u dobitku društva, pravo na udio u ostatku likvidacijske, odnosno stečajne mase i pravo glasa na skupštini društva. Upravo u slučaju utvrđenja da je poslovni udjel bračna stečevina, konzumacija svih tih prava pripadat će dvjema osobama čiji su interesi u većini slučajeva zbog prirode odnosa u koliziji (uslijed činjenice da se u pravilu bračna stečevina općenito pa i na poslovnom udjelu utvrđuje se uslijed ili neposredno nakon razvoda braka) u koliziji, te je vjerojatno da će ostvarivanje tih prava najčešće biti otežano (*vide. infra*).

Dodatno se sve može zakomplicirati i kad se uzme u obzir sadržaj odredbe članka 37. ObZ o redovitom i izvanrednom upravljanju bračnom stečevinom, osobito ako je kao imatelj poslovnog udjela upisan samo jedan bračni drug. Ipak, nepostojanje suglasnosti ne utječe na

⁸¹ Šimović, *op. cit.* u bilj. 32, str. 258.

⁸² Čl. 4. st. 1. ZSR.

⁸³ Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-1176/2010 od 11. prosinca 2012., dostupno na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=85344e92-3d2a-4e15-88f3-a5689fdd1978> (18.11.2025.)

prava i obveze poštene treće osobe, s time da je moguće da će poštenje treće osobe biti predmetom dokazivanja u sudskom postupku.

Kad jedan član društva stekne poslovni udjel drugog člana društva ti poslovni udjeli se ne spajaju već svaki zadržava svoju samostalnost. Iako je samostalna jedinica poslovni udjel može pripadati dvjema ili većem broju osoba, što je upravo slučaj kod bračne stečevine, stečevine izvanbračnih drugova, životnih partnera i neformalnih životnih partnera. Poslovni udjel pripadat će većem broju osoba i u slučaju kad je poslovni udjel objekt ostavine te isti nasljeđuju više od jednog nasljednika. Visoki trgovački suda Republike Hrvatske potvrdio je u odluci poslovni broj PŽ-3527/18 da Zakon o trgovačkim društvima dopušta slobodan prijenos ili nasljeđivanje poslovnog udjela pa ako se prenese ili naslijedi poslovni udjel stjecatelj tog poslovnog udjela postaje član društva na način da se njegovo članstvo izvodi iz članstva prethodnika.⁸⁴

4.2. Podjela poslovnog udjela

Podjela poslovnog udjela uvijek je moguća jer za to ne postoje više nikakva zakonska ograničenja. Zakonom o izmjenama ZTD (Narodne novine, br. 137/09), brisan je članak 416. ZTD (Narodne novine, br. 107/07) koji je propisivao određena ograničenja kod podjele poslovnog udjela, uslijed kojih je poslovni udjel bilo moguće podijeliti samo u slučaju prijenosa dijela udjela.⁸⁵ No, zasigurno je ta zakonom određena nedjeljivost poslovnog udjela proizlazila upravo iz te naglašene osobne komponente društva s ograničenom odgovornošću. Naime, u pravnoj se teoriji ističe: "Načelna nedjeljivost poslovnog udjela propisana je kao sredstvo kojim se želi otežati raspolaganje poslovnim udjelom radi očuvanja stalnosti sastava društva i da ga se održi što manjim."⁸⁶

⁸⁴ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, PŽ-3527/18 od 28. svibnja 2020.

⁸⁵ Čl. 416., Narodne novine br. 107/07:

„(1) Poslovni udjel može se dijeliti, izuzev nasljeđivanjem, samo onda ako je članovima društva društvenim ugovorom dopušteno da prenose dijelove svog poslovnog udjela. Kod toga se može predvidjeti da je za svako prenošenje dijela poslovnog udjela potrebna suglasnost društva ili pak samo za prenošenje osobama koje nisu članovi društva.

(2) Društvenim ugovorom može se odrediti da je suglasnost društva potrebna i za podjelu poslovnog udjela nasljednicima umrloga člana društva.

(3) Suglasnost društva mora se dati u pisanom obliku. U njoj se moraju navesti osoba stjecatelja i iznos temeljnog uloga koji on preuzima.

(4) Na podjelu poslovnog udjela primjenjuju se odredbe ovoga Zakona o najmanjem iznosu temeljnoga uloga i o najmanjem iznosu koji se za to mora uplatiti“.

⁸⁶ Barbić, *op.cit.* u bilj., 47, str. 760.

Svrha brisanja bila je otklanjanje potrebe da se u svakom društvenom ugovoru odnosno Izjavi o osnivanju navodi da su poslovni udjeli djeljivi.⁸⁷ Nakon što je ukinut predmetni članak, trenutno je zakonsko rješenje takvo da nije propisano nikakvo ograničenje glede podjele poslovnog udjela, već je to uvijek moguće.⁸⁸

Poslovni udjel u načelu čini cjelinu koja nije djeljiva kad se uzme u obzir da prava koja proizlaze iz poslovnog udjela nisu odvojiva od samog poslovnog udjela, ali se poslovni udjel može dijeliti i u tom slučaju nastat će najmanje dva poslovna udjela koja će činiti samostalnu cjelinu, a do podjele poslovnog udjela može doći odlukom živućeg člana ili odlukom među nasljednicima preminulog člana društva.⁸⁹

Dakle, iako je uvijek za podjelu poslovnog udjela potrebna volja imatelja, odnosno člana društva te odluka skupštine društva, do podjele poslovnog udjela može doći u slučaju prijenosa poslovnog udjela (odnosno dijela prvobitnog poslovnog udjela) uslijed pravnog posla, odnosno odlukom svih ovlaštenika zajedno u slučaju kad poslovni udjel naslijedi više osoba. Prava iz poslovnog udjela mogu se ostvarivati samo u cjelini: nije moguće da jedan imatelj ostvaruje neka prava, a drugi imatelj istog poslovnog udjela druga.

Sukladno odredbama ZTD za podjelu poslovnog udjela potrebna je odluka skupštine⁹⁰ (dakle svih članova društva).

4.3. Raspolaganje poslovnim udjelom

Zakon o trgovačkim društvima u članku 412. stavak 1. predviđa kao raspolaganje poslovnim udjelom njegov prijenos i nasljeđivanje. Članak 412. stavak 3. ZTD propisuje kako je za prijenos poslovnog udjela potreban ugovor sklopljen u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik ili sudska odluka koja zamjenjuje takav ugovor. Takav ugovor potreban je i za preuzimanje obveze da će se prenijeti poslovni udjel. Nedostatak propisanog oblika ugovora kojim se preuzima obveza da će se prenijeti poslovni udjel otklanja se sklapanjem ugovora o prijenosu poslovnog udjela u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrđuje javni bilježnik. Za prijenos poslovnog udjela nije potrebna promjena društvenog ugovora.

⁸⁷ Madžarov Matijević, S., Poslovni udjel u društvu s ograničenom odgovornošću i bračna stečevina- aktualna pitanja iz prakse, Pravo u gospodarstvu : časopis za gospodarsko-pravnu teoriju i praksu, 58, 2019., str. 369.

⁸⁸ *Ibid.*, str. 370.

⁸⁹ Gorenc *et al.*, op. cit. u bilj. 21, str. 657.

⁹⁰ Članak 441. stavak 1. ZTD., Odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske Pž-3073/13 od 19. listopada 2016.

Iz stručnog iskustva autorice poznato je kako u praksi raspolaganje poslovnim udjelom obuhvaća prijenos (prodaju ili darovanje) poslovnog udjela — primjerice, kada jedan član društva s ograničenom odgovornošću proda ili pokloni svoj udio drugoj osobi, uspostavu založnog prava na poslovnom udjelu, nasljeđivanje poslovnog udjela, u slučaju smrti člana društva, udio prelazi na nasljednike (ako društveni ugovor to dopušta,) podjelu poslovnog udjela, kad se postojeći udio dijeli na više manjih udjela (npr. zbog prijenosa dijela udjela) te spajanje poslovnih udjela — kada ista osoba stekne više udjela pa ih spoji u jedan.

Ugovor o prijenosu poslovnih udjela posao je raspolaganja. Prenosi li se poslovni udjel pravnim poslom, riječ je o poslu koji je po svojoj pravnoj prirodi cesija. Prijenos poslovnog udjela načelno je slobodan, dok je moguće društvenim ugovorom isključiti ili na drugi način ograničiti mogućnost prijenosa poslovnog udjela.⁹¹

Poslovnim udjelom može u osnovi raspolagati samo član društva kojem taj poslovni udjel pripada jer ovlast za raspolaganje poslovnim udjelom proizlazi iz pripadnosti tog udjela. Iznimno ovlast za raspolaganje može imati osoba koja nije član društva ali samo ako svoju ovlast crpi iz ovlaštenja člana društva.⁹² Prijenos poslovnog udjela djeluje prema svima. U odnosu na društvo potreban je upis prijenosa u knjigu poslovnih udjela i tada se stječe članstvo u društvu, a prestaje članstvo u društvu članu koji je prenio svoj poslovni udjel na stjecatelja.⁹³

Kad je riječ o poslovnom udjelu koji je bračna stečevina, potrebno je primijetiti kako zakonodavac nije predvidio stjecanje poslovnog udjela temeljem presude (sudske odluke) odnosno nije predviđen način upisa promjene članova društva temeljem presude, a što je bitno za navesti s obzirom da se kod utvrđenja bračne stečevine na poslovnom udjelu presudom utvrđuje da je predmetni poslovni udjel bračna stečevina te da su tužitelj i tuženik suovlaštenici (v. *infra*).

S obzirom na predmet rada potrebno je uputiti na odredbu članka 37. ObZ kod raspolaganja poslovnim udjelom koji je bračna stečevina te se ovdje upućuje na daljnji tekst u poglavlju „Bračni drugovi kao su/ovlaštenici poslovnog udjela“.

4. 4. Osnovna obilježja poslovnog udjela kao objekta bračne stečevine

Kao što je već navedeno, ako je sporno ima li neka imovina imala status bračne stečevine sud mora utvrditi da je stečena radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili da potječe iz te

⁹¹ Markovinović, *op. cit.* u bilj. 59, str. 217.

⁹² *Ibid.*, str. 219.

⁹³ Barbić *op.cit.* u bilj., 47, str. 777.

imovine (uz dobitak od igara na sreću i prihode od autorskog djela). Ako su ispunjene te pretpostavke poslovni udjel postaje predmetom bračne stečevine *ex lege* ako ne postoji drugačije određenje u bračnom ugovoru. U pravilu će o tome je li neka imovina bračna stečevina utvrđivati sud povodom postavljenog tužbenog zahtjeva kojeg je podnio jedan od bračnih drugova za vrijeme trajanja braka, tijekom ili nakon razvoda braka.

Kako je već navedeno, zakonodavac ne navodi izrijekom poslovne udjele kao predmet bračne stečevine. U teoriji se bračna stečevina definira široko, kao „skup stvari i prava (*universitas iuris*) koji čine određenu cjelinu i pojavljuju se kao objekt imovinskih odnosa bračnih drugova“,⁹⁴ a poslovni udjeli kao njezin mogući objekt.⁹⁵ Istaknuto je kako predmet bračne stečevine mogu biti poslovni udjeli trgovačkih društava koje je formalnopravno stekao samo jedan od bračnih drugova unošenjem uloga u temeljni kapital predmetnih društava, pod uvjetom da su novac, stvari ili prava koja su unesena kao ulog u svako od društava, bili stečeni radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili da potječu iz te imovine.⁹⁶

Uostalom, i sudska praksa je utvrdila „kako poslovni udjel može biti predmetom bračne stečevine“ (primjerice, odluka Županijskog suda u Zagrebu GŽ-4744/99 od 24. lipnja 2002.).

Bračni drug koji nije neposredno stjecatelj poslovnog udjela postaje njegovim imateljem *ex lege* (odluka Visokog trgovačkog suda poslovni broj PŽ-1185/2020), kojom je navedeno, kada je jedan bračni drug nositelj poslovnog udjela u određenom društvu, a društvo je osnovano za vrijeme trajanja braka (ispravno je bračne zajednice, op. autora), drugi bračni drug je ovlaštenik na poslovnom udjelu u smislu odredbe članka 417. ZTD u vezi s odredbama Zakona o braku i porodičnim odnosima, a kasnije i Obiteljskog zakona.⁹⁷

U postupku se tuženik može pozvati na odredbu članka 39. stavka 1. ObZ⁹⁸ te isticati činjenicu da je poslovni udjel stekao, odnosno da je društvo osnovao, isključivo ulaganjem sredstava iz vlastite imovine, koju je stekao prije zaključenja braka,⁹⁹ ili za vrijeme trajanja bračne zajednice, ali na način drugačiji od rada, odnosno da ta sredstva ne potječu od imovine stečene radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili od dobiti igara na sreću. Ipak, upravo je na tom

⁹⁴ Alinčić, M., Hrabar, D., Jakovac-Lozić, D., Korać Graovac, A., Obiteljsko pravo III. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine, Zagreb, 2007., str. 501. i 505.; Tako i: Belaj, V., Bračna stečevina po obiteljskom zakonu, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 23 (2002), 1, str. 179., 181., 185. i 197.; Jelinić, Z., Bračna stečevina u kontekstu Zakona o trgovačkim društvima, u: Rešetar, B., Župan, M., Imovinskopravni aspekti razvoda braka – hrvatski, europski i međunarodni kontekst, Pravni fakultet u Osijeku, Osijek, 2011., str. 123.

⁹⁵ Šimović, *op. cit.* u bilj.31, str.256., Korać Graovac u Hrabar et. al. *op.cit.* u bilj. 12. str. 474.

⁹⁶ Šimović, *op. cit.* u bilj. 31, str.256.

⁹⁷ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, PŽ-1185/20 od 24. lipnja 2021.,

⁹⁸ Čl. 39. st. 1. ObZ: „Imovina koju bračni drug ima u trenutku sklapanja braka, ostaje njegova vlastita imovina.“

⁹⁹ Odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske posl.br PŽ-4676/19 od 27. travnja 2020.

bračnom drugu i teret dokaza, tj. da bi on bio dužan dokazati da sredstva, stvari ili prava koja je unio u temeljni ulog predstavljaju vlastitu imovinu, pa samim time vlastitu imovinu predstavlja i poslovni udjel kojeg je na taj način stekao. U tom smislu vidi: VSRH Rev 845/2022-2 rješenje od 22. studenoga 2023. Predmetno stajalište potvrđeno je u presudi VSRH Rev-263/2024-2 od 6. veljače 2025.

Isto tako zakonska presumpcija iz odredbe članka 36. stavka 3. ObZ odnosi se samo na udio u stjecanju bračne stečevine (da su bračni drugovi suvlasnici u jednakim dijelovima), dok činjenicu predstavlja li neka imovina bračnu stečevinu treba dokazati onaj koji to tvrdi.¹⁰⁰ Iz činjenice da su primjerice tužiteljica i tuženik bili u braku (ili još uvijek jesu u braku) ne treba izvoditi zaključak da je imovina, odnosno u konkretnim slučajevima, poslovni udjel u trgovačkom društvu, bračna stečevina stranaka, već je tijekom dokaznog postupka potrebno utvrditi da li je predmetno društvo osnovano za vrijeme trajanja braka (ispravnije: bračne zajednice, napomena autorice), na koji način odnosno iz kojih izvora je uplaćen temeljni kapital te da li je poslovni udjel stečen uz plaćanje ili bez naknade, u kojem slučaju ne bi bila riječ o bračnoj stečevini¹⁰¹.

Kad sud odlučuje o tužbenom zahtjevu predmet kojeg je utvrđenje da bračnu stečevinu čine i poslovni udjeli, nužno je razlikovati imovinu društva od imovine članova. Naime, ulaganjem određenih stvari u društvo, članovi društva koji te stvari i ulažu, stječu određena prava na temelju takvih ulaganja. No, unosom stvari u društvo gubi se pravo vlasništva nad njima te članovi društva ne stječu pravo vlasništva na imovini društva. Iz tog razloga tužbeni zahtjev kojim tužitelj osim utvrđenja bračne stečevine na poslovnom udjelu traži od suda utvrđenja i bračne stečevine nad imovinom (primjerice nekretninama društva) u tom dijelu valja odbiti kao neosnovan. Pokretna ili nepokretna imovina društva ne predstavlja niti može predstavljati bračnu stečevinu stranaka već se radi o posebnoj imovini pravne osobe, odnosno trgovačkog društva. Poslovni udjel ne predstavlja vlasništvo u temeljnom kapitalu premda je riječ o imovinskom pravu, jer članu društva koji je imatelj poslovnog udjela ne pripadaju imovinska prava na onome što čini imovinu društva.¹⁰² Naime, „društvo s ograničenom odgovornošću svojstvo pravne osobe stječe upisom u sudski registar (čl. 4. reč. 1. ZTD-a), a prije toga postoji

¹⁰⁰Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske posl.br Rev-x -1051/2016-2 od 29. travnja 2020., dostupno na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=d0cf1bcb-bdec-4bbd-a2b6-a7695cfe9ae3> (18.11.2025.), Rev - 2809/15 od 3. srpnja 2018., dostupno na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=0a4f493d-1510-45c5-a77d-b5812545ea56> (18.11.2025.), Rev - 1276/06 od 21. veljače 2007., dostupno na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=10d6cb10-85a8-428d-b8f4-7c0f853474ec> (18.11.2025.)

¹⁰¹ Odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, Pž-8810/11 od 16. prosinca 2014.

¹⁰² Odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske Pž-5803/07 od 15. lipnja 2007.

samo kao zajednica osoba (predduštvo) koje ne može biti nositelj prava i obveza. Kao pravna osoba čija je imovina odvojena od imovine njegovih članova može u pravnom prometu stjecati prava i preuzimati obveze, može biti vlasnikom pokretnih i nepokretnih stvari, te može tužiti i biti tuženo pred državnim ili izbranim sudom i sudjelovati u drugim postupcima (čl. 5. ZTD-a). Svojstvo pravne osobe gubi brisanjem iz sudskog registra (čl. 4. reč. 2. ZTD-a).¹⁰³

Isto tako sredstva koja društvo ostvari vlastitim poslovanjem sredstva su društva, a ne bračna stečevina stranaka.¹⁰⁴ Član društva različit je od poslovnog udjela, kao skupa članskih prava i obveza pa se i rad člana društva (kao fizičke osobe) u društvu i za društvo ne reflektira na njegov poslovni udjel niti na njegovu vrijednost.¹⁰⁵

Vrijednost poslovnog udjela može se izražavati kao:

- nominalna (ona koja odgovara iznosu temeljnog uloga na kojem je stečeno članstvo),
- stvarna vrijednost (vrijednost koja bi pripadala članu društva u slučaju likvidacije i namirenja svih obveza društva) i
- tržišna vrijednost (vrijednost koja osim stvarne vrijednost obuhvaća i mogućnost stjecajna dobiti u budućnosti).

Nominalna vrijednost odgovora temeljnom ulogu dok preostale dvije ovise između ostalog i o uspješnosti poslovanja društva. Imovinu pa tako i imovinu bračnih drugova (zajedničku imovinu ili bračnu stečevinu) može predstavljati samo poslovni udjel kao samostalna pravna kategorija, a eventualne razlike između nominalne vrijednost poslovnog udjela i njegove tržišne vrijednost ne predstavljaju posebnu pravnu kategoriju koja bi mogla biti predmet utvrđenja u braku stečene imovine.¹⁰⁶ Predmet bračne stečevine može biti samo poslovni udjel kao samostalna cjelina.

U slučaju kad poslovni udjel stekne trgovačko društvo te je riječ o "vlastitom" poslovnom udjelu (odnosno udjelu imatelj kojeg je bio upisan jedan od bračnih drugova) više nema imovinskog kontinuiteta između bračne stečevine tužitelja i bivšeg bračnog druga (člana

¹⁰³ Gorenc *et al.*, op. cit. u bilj. 21., str 854.

¹⁰⁴ Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske Rev-2128/10 od 18. prosinca 2012., dostupna na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=2bd4f139-7465-47fa-9923-3254b6c5621a> (18.11.2025.)

¹⁰⁵ Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske Rev-1176/10 od 11. prosinca 2021., dostupno na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=85344e92-3d2a-4e15-88f3-a5689fdd1978> (18.11.2025.)

¹⁰⁶ Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske Rev-1176/10 od 11. prosinca 2012., dostupno na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=85344e92-3d2a-4e15-88f3-a5689fdd1978> (18.11.2025.)

društva-tuženika),¹⁰⁷ iako je prvotno bila riječ o poslovnom udjelu tuženika. U slučaju kad taj "isti" poslovni udjel trgovačkog društva bude prenesen na tuženika kao jedinog člana tog društva, tužitelj mora dokazati da je taj poslovni udjel stečen imovinom koja je predstavljala bračnu stečevinu u trenutku ponovnog stjecanja poslovnog udjela.¹⁰⁸

U slučaju kada je trgovačko društvo u odnosu na koje se tužbom traži utvrđenje bračne stečevine na poslovnom udjelu brisano iz sudskog registra, kada je isto prestalo postojati iz razloga što je brisano nakon provedenog postupka likvidacije ili je provedeno pripajanje trgovačkog društva, u tom slučaju nema više poslovnih udjela koji bi predstavljali bračnu stečevinu, pa tužbeni zahtjev valja odbiti.¹⁰⁹

5. UTVRĐENJE BRAČNE STEČEVINE SUDSKOM ODLUKOM

Kad jedan od bračnih drugova osniva društvo kapitala ili stječe poslovne udjele ulažući sredstva stečena radom za vrijeme trajanja bračne zajednice, u tom slučaju poslovni udjel, kao što je već istaknuto, predstavlja bračnu stečevinu, osim ako bračnim ugovorom nisu ugovorili drugačije.

U sudskoj praksi se pojavilo nekoliko značajnih pitanja s obzirom na neusklađenost propisa u sporovima koji se vode povodom utvrđivanja da je poslovni udjel bračna stečevina, i to s obzirom na:

- stvarnu nadležnost suda za odlučivanje je li poslovni udjel bračna stečevina,
- kako postaviti tužbeni zahtjev, te
- provedbu sudske odluke.

5.1. Nadležnost u sudskim postupcima u kojima se utvrđuje bračna stečevina na poslovnom udjelu

Za vrijeme trajanje bračne zajednice, bračni drugovi mogu stjecati poslovne udjele u različitim trgovačkim društvima, poslovni udjeli kao predmet bračne stečevine prvotno su pod režimom ZTD, a istodobno je riječ o stjecatelju kao bračnom drugu koji je vezan imovinskopравnim režimom Obiteljskog zakona. S obzirom da niti jedan od propisa nije propisao stvarnu nadležnost, zbog ovog procesnog pitanja došlo je do dualiteta rješavanja i do različitih sudskih odluka.¹¹⁰

¹⁰⁷ Odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske Pž-2763/18 od 4. svibnja 2020.

¹⁰⁸ Odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske Pž-2763/18 od 4. svibnja 2020.

¹⁰⁹ Odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske Pž-2763/18 od 4. svibnja 2020.

¹¹⁰ Tako i Hrabar, D., Prijepori o sudskoj nadležnosti i poslovnim udjelima u svjetlu bračne stečevine, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 72, br. 1-2, str. 196.

U praksi se prilikom utvrđivanja i diobe bračne stečevine postavilo pitanje jesu li za to nadležni općinski ili trgovački sudovi.

Prvotno se o nadležnosti izjasnio Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu VTS) pravnim shvaćanjem prihvaćenim na sjednici sudaca VTS od 19. lipnja 2008.¹¹¹ i to na način da je bračna stečevina obiteljskopравни institut uređen odredbama Obiteljskog zakona, da se imovinski odnosi bračnih drugova prosuđuju prema pravilima koje se odnose na bračnu stečevinu te da tužbeni zahtjev usmjeren na utvrđenje da je poslovni udjel bračna stečevina nije zahtjev o raspolaganju članstvom i članskim pravima u trgovačkom društvu. Također se navodi kako pojam raspolaganja članstvom i članskim pravima podrazumijeva dragovoljno raspolaganje imatelja poslovnog udjela, a da u predmetnim parnicama sud neće odlučivati o raspolaganju članstvom već primjenom propisa Obiteljskog zakona utvrđivati da li je poslovni udjel prema zakonu bračna stečevina pa je za suđenje o takvom zahtjevu prema odredbi članka 34. stavka 2. Zakona o parničnom postupku¹¹² stvarno nadležan Općinski sud.

Ovakva praksa mogla se poduprijeti argumentom da se u svakom slučaju u postupcima o utvrđenju bračne stečevine na poslovnom udjelu ne odlučuje o raspolaganju članstvom i članskim pravima u trgovačkom društvu, već se isključivo samo utvrđuje predstavlja li pojedini poslovni udjel bračnu stečevinu, a za to su isključivo mjerodavne odredbe obiteljskog propisa.

Ovakvog stajališta je dijelom i pravna teorija te pravna znanost, u bitnom navodeći kako u takvim postupcima nije od primarne važnosti odluka o raspolaganju članstvom i članskim pravima u društvu, već se utvrđuje predstavlja li pojedini poslovni udjel bračnu stečevinu na temelju odredbe ObZ kao *lex specialis* i kao jedino mjerodavnog propisa za definiranje bračne stečevine.¹¹³ Isto tako kao problem se navodi, što je i prema našem mišljenju svakako dodatno otežavajuća okolnost, da se u već po prirodi stvari iscrpljujućim sudskim postupcima za stranke, zapravo ustanovljuje dvojaka nadležnost, a ne univerzalna nadležnost za bračnu stečevinu, tako da pojedini predmeti (nekretnine) spadaju pod nadležnost općinskih sudova, dok će poslovni udjeli kao predmet bračne stečevine potpasti pod nadležnost trgovačkih sudova.¹¹⁴

¹¹¹ Pravna shvaćanja sjednice sudaca Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske od 19. lipnja 2008. https://sudovi.hr/sites/default/files/dokumenti/2019-09/Sjednica_sudaca_od_19.6.2008..pdf (18.11.2025.)

¹¹² Zakon o parničnom postupku Službeni list SFRJ br. 4/1977, 36/1977, 36/1980, 6/1980, 69/1982, 43/1982, 58/1984, 74/1987, 57/1989, 20/1990, 27/1990, 35/1991, Narodne novine br. 53/1991, 91/1992, 112/1999, 129/2000, 88/2001, 117/2003, 88/2005, 2/2007, 96/2008, 84/2008, 123/2008, 57/2011, 25/2013, 89/2014, 70/2019, 80/2022, 114/2022, 155/2023.

¹¹³ Hrabar, *op. cit. bilj.* 110. str. 199. i str. 200.

¹¹⁴ *Ibid.*, str. 199.

No, svakako ne treba zanemariti činjenicu da takve sudske odluke zadiru u članska prava imatelja poslovnih udjela i moguće bitno mijenjaju dotadašnju strukturu odlučivanja u društvu.

Stajalište Vrhovnog suda Republike Hrvatske je u više od nekoliko odluka bilo suprotno od gore iznesenog stajališta VTS-a (primjerice odluke Gr1-137/06, Gr1-38/09, Gr1-100/12, Gr1-176/13, Gr1-526/14), u kojima je u navedeno kako u predmetnim postupcima u kojima tužbeni zahtjev glasi na utvrđenje da poslovni udjel predstavlja bračnu stečevinu tužitelj svojim zahtjevom zadire u članska prava određenog društva pa se stoga u konkretnom slučaju radi o sporu iz odredbe članka 34. stavka 2. ZPP pa je za suđenje nadležan Trgovački sud u Zagrebu.

Zatim je uslijedilo pravno shvaćanje Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske sa sjednice odjela trgovačkih i ostalih sporova od 20. prosinca 2012., koje je glasilo kako je za suđenje u sporu radi utvrđenja prava suvlasništva na bračnoj stečevini na poslovnom udjelu, stvarno nadležan trgovački sud. Navedeno je kako se tim shvaćanjem stavlja izvan snage pravno shvaćanje usvojeno na 5. sjednici svih sudaca i sudskih savjetnika VTSRH održanoj 19. lipnja 2008.

Konačno se u sudskoj praksi ustalilo tumačenje da o takvim zahtjevima odlučuju trgovački sudovi te u posljednjih desetak godina uvelike više nema prijepora vezanog za stvarnu nadležnost kod odlučivanja o tužbenim zahtjevima kojima se utvrđuje bračna stečevina na poslovnom udjelu.

Ipak, u posljednje vrijeme neki županijski sudovi ponovno uspostavljaju nadležnost općinskog suda u postupcima utvrđenja bračne stečevine na poslovnom udjelu. Tako primjerice Županijski sud u Zagrebu u odluci GŽ-3636/14 odlučujući o žalbi ukida prvostupanjsko rješenje kojim se taj sud oglasio stvarno nenadležnim te navodi kako se u postupku radi utvrđenja bračne stečevine odlučuje o imovinsko pravnim odnosima bračnih drugova na imovni stečenoj za vrijeme trajanja braka u skladu odredbama Obiteljskog zakona, za koje postupke nije propisana isključiva nadležnost trgovačkih sudova, a zbog čega je za suđenje u takvim sporovima stvarno nadležan Općinski sud.

Obvezatnost pravnih shvaćanja propisana je zakonom. Pravno shvaćanje prihvaćeno na sjednici svih sudaca odnosno sudskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske, Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, Visokog upravnog suda Republike Hrvatske, Visokoga kaznenog suda Republike Hrvatske, Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske i sjednici odjela

županijskog suda obvezno je za sva drugostupanjska vijeća ili suce pojedince tog odjela, odnosno suda.¹¹⁵

No, ovdje valja uputiti na odluku Suda Europske Unije od 11. srpnja 2024., u predmetima Hann-Invest i dr., kojom je utvrđeno da je dosadašnji način ujednačavanja sudske prakse u višim sudovima protivan postupovnim standardima prava Unije. Sud EU utvrdio je da je takav postupak protivan pravu EU jer ovlasti sudaca evidentičara i sjednica sudskih odjela nisu sukladne zahtjevima interne sudačke neovisnosti. K tome, stranke o sadržaju odgovarajućih radnji evidentičara i sudskog odjela nisu obaviještene, a ovlasti evidentičara nisu jasno i transparentno propisane, a dijelom se ne nalaze u zakonu, već u poslovnim odredbama. Utoliko, takvo uređenje ujednačavanja pravnih shvaćanja protivi se i pravu na zakonom uspostavljeni sud te pravu na kontradiktoran postupak i transparentnost pravnih normi koje uređuju postupanje sudova.¹¹⁶

Svaki pojedini od gore navedenih stavova ima zasigurno opravdane argumente. No, prema našem mišljenju je zbog specifičnosti i sadržaja prava koja proizlaze iz poslovnog udjela uputno odlučivati o takvim tužbenim zahtjevima pred specijaliziranim sudovima, odnosno trgovačkim sudom. Naime, iako se doista u takvim postupcima odlučuje primjenom odredbi propisa koji uređuju obiteljskopravne odnose, nakon što se utvrdi da je poslovni udjel bračna stečevina učinci takve sudske odluke svakako dalekosežno utječu na društvo kao takvo. Naime, nakon što se utvrdi da su bračni drugovi suovlaštenici svaki daljnji spor vezan za ostvarivanje članskih prava u nadležnosti je trgovačkog suda pa i sama provedba takve sudske odluke.

5.2. Tužbeni zahtjev

Pravna zaštita podnošenjem tužbe može se uspješno tražiti i ostvariti samo valjano postavljenim tužbenim zahtjevom.¹¹⁷ Naravno, tužiti se može uvijek, bez obzira na to kako je postavljen tužbeni zahtjev, no upitna je sudbina tog zahtjeva.

U sudskom postupku u kojem se odlučuje o tome predstavlja li poslovni udjel bračnu stečevinu aktivno je legitimirani bračni drug koji traži od suda deklaratornu zaštitu za utvrđenjem bračne

¹¹⁵ Članak 40. Zakona o sudovima, Narodne novine“ br. 28/2013, 33/2015, 82/2015, 82/2016, 67/2018, 126/2019, 130/2020, 21/2022, 60/2022, 16/2023, 155/2023, 36/2024.

¹¹⁶ Uzelac, A., Kraj obvezatnih pravnih shvaćanja - Kako ujednačavati sudsku praksu nakon presude Suda EU?, zbornik radova s X. međunarodnog savjetovanja "Aktualnosti građanskog procesnog prava - nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća", Spllit, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, 2024., str. 1-44.

¹¹⁷ Marković, N.; Poslovni udjeli kao bračna stečevina, Legal Engineering, dostupno na: <https://ingbirostorage.blob.core.windows.net/ingbiro/Poslovni%20udjel%20kao%20bra%C4%8Dna%20ste%C4%8Devina.pdf> (18.11.2025.)

stečevine na poslovnom udjelu, dok je pasivno legitimiran isključivo imatelj poslovnog udjela, drugi bračni drug.

Kod postavljanja tužbenog zahtjeva tužitelj mora poslovni udjel u odnosu na koji traži utvrđenje bračne stečevine individualizirati na način da isti označi rednim brojem pod kojim je on upisan u knjizi poslovnih udjela te da navede nominalni iznos istog, iz razloga što tuženik može biti imatelj većeg broja poslovnih udjela u istom društvu.

Navedeni podaci o poslovnom udjelu se vode u knjizi poslovnih udjela koju je dužna voditi uprava društva pri čemu svaka osoba koja može dokazati pravni interes ima pravo u radno vrijeme razgledati knjigu poslovnih udjela društva (čl. 410. ZTD), a predmetne podatke je moguće doznati i uvidom u zbirku isprava koja se vodi u sudskom registru za svaki pojedini poslovni subjekt.

Pored toga, tužbom treba tražiti utvrđenje da je tužitelj „suovlaštenik“ na određenom poslovnom udjelu, a ne „ovlaštenik“ određenog poslovnog udjela. Ipak, i u suprotnom slučaju, sudska praksa je išla u korist tužitelju primjenjujući pravilo da sud ne mora u cijelosti usvojiti tužbeni zahtjev, već da može utvrditi manje od onog što tužitelj tužbenim zahtjevom traži.¹¹⁸ Međutim, valja istaknuti da zakonodavac u odredbi članka 417. stavka 1. ZTD, govori o više „ovlaštenika“, iako pojam više ovlaštenika implicira upravo suovlaštenništvo. No, u svakom slučaju, bez obzira na to kako tužitelj u tužbi stipulirao zahtjev u smislu da traži utvrđenje da je ovlaštenik ili suovlaštenik, navedeno se nikako ne bi moglo tumačiti kao prepreka za odlučivanje u takvom zahtjevu ili kao razlog za odbijanje takvog zahtjeva u slučaju ispunjenja zakonom propisanih pretpostavki.

Nadalje, tužitelj nije u obvezi (niti treba) tužiti i trgovačko društvo, s obzirom da je jedini način (ako nema dragovoljnog ispunjenja takvog zahtjeva) da se tužitelj upiše kao suovlaštenik na poslovnom udjelu u društvu upravo presuda kojom se utvrđuje da je poslovni udjel predmet bračne stečevine,¹¹⁹ a u tom sporu je na pasivnoj strani isključivo bračni drug tužitelja koji je ujedno i član društva, a ne društvo kao pravna osoba.

Pasivno je legitimiran isključivo upisani imatelj poslovnog udjela, koji u postupcima radi utvrđivanja bračne stečevine može dokazivati da ulog (koji može biti i stvar i pravo) ne potječe iz imovine koju su tuženik i tužitelj kao bračni drugovi stekli radom, već da se radi o njegovoj posebnoj imovini. U tom postupku tuženik ima pravo u slučaju da je riječ o primjeni odredbe

¹¹⁸ Odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske posl.br. Pž-4676/19 od 27. travnja 2020.

¹¹⁹ Odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske posl.br. Pž-3527/18 od 28. svibnja 2020.

članka 36. stavka 3. ObZ¹²⁰ dokazivati činjenicu da je predmetni poslovni udjel stekao, odnosno da je društvo osnovao, isključivo iz vlastite imovine (primjerice, koju je stekao prije zaključenja braka).¹²¹

Iako je već rečeno, u ovom dijelu se ponavlja da se zakonska presumpcija iz odredbe članka 36. stavka 3. ObZ odnosi se samo na udio u stjecanju bračne stečevine (da su bračni drugovi suvlasnici u jednakim dijelovima), dok činjenicu predstavlja li neka imovina bračnu stečevinu treba dokazati onaj koji to tvrdi,¹²² odnosno tužitelj. Stoga, iz činjenice da su primjerice tužiteljica i tuženik bili u braku (ili još uvijek jesu u braku) ne treba izvoditi zaključak da je imovina, odnosno u konkretnim slučajevima, poslovni udjel u trgovačkom društvu, bračna stečevina stranaka, već je tijekom dokaznog postupka potrebno utvrditi da li je predmetno društvo osnovano za vrijeme trajanja bračne zajednice, zatim na koji način odnosno iz kojih izvora je uplaćen temeljni kapital te da li je poslovni udjel stečen uz plaćanje cijene ili bez naknade u kojem slučaju ne bi bila riječ o bračnoj stečevini.¹²³

Prilikom odlučivanja o tužbenom zahtjevu radi utvrđenja bračne stečevine potrebno je razlikovati imovinu društva od imovine članova. Naime, prilikom ulaganja određenih stvari od strane članova, članovi društva stječu određena prava na temelju takvih ulaganja, a unosom stvari u društvo gubi se pravo vlasništva nad njima, no članovi društva nemaju pravo na stjecanje prava vlasništva na imovini društva. Iz tog razloga tužbeni zahtjev kojim tužitelj osim utvrđenja bračne stečevine na poslovnom udjelu traži od suda utvrđenja i bračne stečevine nad imovinom (primjerice nekretninama društva), u tom dijelu valja odbiti kao neosnovan jer pokretna ili nepokretna imovina društva ne predstavlja niti može predstavljati bračnu stečevinu stranaka već se radi o posebnoj imovini pravne osobe, odnosno trgovačkog društva. Poslovni udjel ne predstavlja vlasništvo u temeljnom kapitalu premda je riječ o imovinskom pravu jer članu društva koji je imatelj poslovnog udjela ne pripadaju imovinska prava na onome što čini imovinu društva.¹²⁴

¹²⁰ Prema odredbi članka 36. stavka 3. ObZ ako nisu drugačije ugovorili, bračni drugovi su u jednakim dijelovima suvlasnici u bračnoj stečevini.

¹²¹ Odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske posl.br Pž-4676/19 od 27. travnja 2020.

¹²² Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske posl.br Rev-x – 1051/2016-2 od 29. travnja 2020., dostupno na <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=d0cf1bcb-bdec-4bbd-a2b6-a7695cfe9ae3>, (18.11.2025.), Rev-2809/15 od 3. srpnja 2018., dostupno na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=0a4f493d-1510-45c5-a77d-b5812545ea56> (18.11.2025.), Rev-1276/06 od 21. veljače 2007., dostupno na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=10d6cb10-85a8-428d-b8f4-7c0f853474ec> (18.11.2025.)

¹²³ Odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske Pž-8810/11 od 16. prosinca 2014.

¹²⁴ Odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske Pž-5803/07 od 15. lipnja 2007.

Isto tako sredstva koja društvo ostvari vlastitim poslovanjem sredstva su društva, a ne bračna stečevina stranaka¹²⁵. Član društva različit je od poslovnog udjela, kao skupa članskih prava i obveza pa se i rad člana društva (kao fizičke osobe) u društvu i za društvo ne reflektira na njegov poslovni udjel niti na njegovu vrijednost.¹²⁶

U slučaju kada je trgovačko društvo u odnosu na koje se tužbom traži utvrđenje bračne stečevine na poslovnom udjelu brisano iz sudskog registra, kada je isto prestalo postojati iz razloga što je brisano nakon provedenog postupka likvidacije ili je provedeno pripajanje trgovačkog društva¹²⁷ u tom slučaju nema više poslovnih udjela koji bi predstavljali bračnu stečevinu,¹²⁸ pa tužbeni zahtjev valja odbiti. Međutim, prema stavu autorice, ne bi bilo zapreke, ako za to postoji pravni interes, da (bivši) bračni drug deklaratornom tužbom traži utvrđenje da je određeni poslovni udjel „bio“ bračna stečevina tužitelja i tuženika. To je posebno opravdano u slučaju da je tuženiku u ranijim razdobljima bila isplaćivana dobit iz društva, a koje društvo je naknadno brisano pa bi tada tužitelj imao pravni interes na utvrđenje da je poslovni udjel „bio“ bračna stečevina stranaka. Jednako tako i u slučaju postojanja likvidacijske mase nakon provedenog postupka likvidacije društva odnosno u slučaju postojanja ostatka stečajne mase nakon namirenja svih vjerovnika poslije provedenog stečajnog postupka, također bi tužitelj kao (bivši) bračni drug imao pravni interes utvrđivati da je poslovni udjel u tom društvu koje je naknadno brisano, „bio“ bračna stečevina. U svakom slučaju, to bi pitanje (je li određeni poslovni udjel u brisanom društvu „bio“ bračna stečevina) bilo prethodno pitanje u slučaju samostalnog kondemnatornog tužbenog zahtjeva kojim se traži isplata dobiti s osnove bračne stečevine ili kojim se traži utvrđenje prava vlasništva na imovini brisanog društva koja je prenesena na člana društva nakon namirenja vjerovnika i nakon brisanja društva (bilo nakon provedenog postupka likvidacije ili stečaja). Prema stavu autorice, suovlaštenništvo je moguće samo na poslovnom udjelu kao posebnom imovinskom pravu, ali ne i na pojedinim pravima koja proizlaze iz poslovnog udjela. Stoga, u slučaju brisanja trgovačkog društva, ne bi bilo moguće, s uspjehom, tužbom tražiti utvrđenje bračne stečevine na pojedinom pravu koje proizlazi iz poslovnog udjela pa tako niti na pravu na udio o ostatku likvidacijske mase.

¹²⁵ Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske Rev-2128/10. od 18. prosinca 2012., dostupno na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=2bd4f139-7465-47fa-9923-3254b6c5621a> (18.11.2025.)

¹²⁶ Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske Rev-1176/10. od 11. prosinca 2012., dostupno na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=85344e92-3d2a-4e15-88f3-a5689fdd1978> (18.11.2025.)

¹²⁷ Zakon o trgovačkim društvima, Pročišćeni tekst zakona, Narodne Novine broj: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15 i 40/19, čl. 512.-550.

¹²⁸ Odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske Pž-2763/18 od 4. svibnja 2020.

U praksi je dvojbeno je li tužbenim zahtjevom (osim utvrđenja da poslovni udjel predstavlja bračnu stečevinu te da je tužitelj suovlaštenik na pojedinom poslovnom udjelu, uključujući omjer tog suovlašteništa) valjano postavljati zahtjev za izdavanje isprave podobne za upis u knjigu poslovnih udjela trgovačkog društva kao i ispravu podobnu za upis kod nadležnog suda.

Ratio ovakvog tužbenog zahtjeva vjerojatno proizlazi iz odredbe članka 36. stavka 4. ObZ, kojom je propisano da se uknjižba prava vlasništva na bračnoj stečevini koja je u naravi nekretnina može provesti i na temelju prijedloga obaju bračnih drugova koji sadrži izričitu, pisanu i bezuvjetnu izjavu kojom jedan bračni drug pristaje na uknjižbu prava vlasništva drugoga bračnog druga u jednakim dijelovima ili drukčije ako su tako ugovorili. Stoga stranke, vjerojatno polazeći od činjenice da je kod nekretnina moguće temeljem sporazuma koji sadrži „izričitu, pisanu i bezuvjetnu izjavu“ ishoditi upis prava vlasništva na bračnoj stečevini koja je u naravi nekretnina, da je također moguće takvu izričitu, pisanu i bezuvjetnu izjavu ishoditi i putem suda i u situaciji kada je predmet bračne stečevine poslovni udjel.

U dijelu pravne teorije¹²⁹ kao i u pojedinim sudskim odlukama¹³⁰ istaknut je stav da bi zbog zaštite prava bračnog druga koji nije upisan u knjigu poslovnih udjela, bračni drug koji traži pravnu zaštitu trebao postaviti tužbu i tužbeni zahtjev s ciljem ishođenja:

a) deklaratorne sudske odluke kojom se utvrđuje da predmetni poslovni udjel predstavlja zajedničku imovinu odnosno bračnu stečevinu njega i bračnog druga koji je upisan kao član društva i imatelj istog poslovnog udjela (tužitelja i tuženika),

b) deklaratorne sudske odluke kojom se utvrđuje da je on, sukladno odredbi članka 417. ZTD, suovlaštenik na predmetnom poslovnom udjelu u točno određenom dijelu, te

c) kondemnatorne sudske odluke kojom se nalaže tuženiku (bračnom drugu koji je upisan kao član društva i imatelj poslovnog udjela) da tužitelju izda ispravu podobnu za upis u knjigu poslovnih udjela predmetnog trgovačkog društva, kao i ispravu podobnu za upis kod nadležnog registarskog suda, kao suovlaštenika na tom poslovnom udjelu u točno određenom dijelu.“¹³¹

Čini se ipak da ukoliko se tužbom traži utvrđenje da pojedini poslovni udjel predstavlja bračnu stečevinu te da su bračni drugovi suovlaštenici na tom poslovnom udjelu i to u točno određenom

¹²⁹ Šimović, *op.cit.* u bilj. 31, str. 263-264.

¹³⁰ Odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, Pž-4676/2019 od 27. travnja 2020., Pž-168/2018-2 od 1. rujna 2020.

¹³¹ Šimović, *op. cit.* u bilj. 31, str. 263.-264.

omjeru, da tada ne bi bilo potrebno tužbom tražiti izdavanje isprave podobne za upis u knjigu poslovnih udjela trgovačkog društva kao i ispravu podobnu za upis kod nadležnog suda.

Takvo tumačenje proizlazi i iz odredbe članka 410. stavka 2. ZTD¹³² koja, između ostaloga, propisuje da se u knjizi poslovnih udjela upisuje na temelju prijave zainteresirane osobe ili na temelju saznanja nekoga od organa društva. Odredbom članka 411. stavka 1. ZTD¹³³ je između ostaloga propisano da je u odnosu na društvo član društva samo onaj tko je upisan u knjizi poslovnih udjela i o čijem je članstvu u društvu obaviješten registarski sud dok je stavkom 2. tog članka uvedena zaštitna odredba da se smatra da je u knjizi poslovnih udjela obavljen upis s danom kada društvu prispije prijava za upis kojoj je priložena izjava iz članka 410. stavka 2. ovoga Zakona, ako ispunjava uvjete koji se traže za takav upis, bez obzira na vrijeme kada je upis stvarno obavljen.

Iz ovih odredbi proizlazi da je kod stavka 1. članka 411. ZTD osim upisa u knjigu poslovnih udjela potrebno o tome obavijestiti i registarski sud, što znači je potrebno kumulativno ispunjenje oba navedena uvjeta. Tek od tog trenutka određena osoba postaje član društva budući da je i obavijest registarskom sudu, konstitutivan element za upis člana društva pri čemu sam upis u sudskom registru nije konstitutivan element već ima samo deklaratorno značenje.

¹³² Čl. 410. st. 2 ZTD:

„U knjizi poslovnih udjela upisuje se na temelju prijave zainteresirane osobe ili na temelju saznanja nekoga od organa društva svaka izmjena podataka koji su u njoj navedeni. Prijavi za upis u knjigu poslovnih udjela prilaže se izjava stjecatelja poslovnog udjela na kojoj potpis ovjerava javni bilježnik da nije pravomoćno osuđen za kazneno djelo financiranja terorizma ili kazneno djelo pranja novca, odnosno da su prestale pravne posljedice osude, kao i da mu nije uvedena međunarodna mjera ograničavanja raspolaganja imovinom, odnosno da je takva mjera ukinuta. Izjava se može dati i u ugovoru kojim se prenosi poslovni udjel. Uprava društva dužna je o svakoj promjeni članova društva ili njihovih poslovnih udjela bez odgađanja izvijestiti registarski sud dostavljanjem popisa članova društva koji potpišu članovi uprave, u kome se navode imena i prezimena članova društva, prebivalište, a za pravne osobe tvrtka i sjedište, osobni identifikacijski broj, nominalni iznosi poslovnih udjela koji im pripadaju i redni brojevi pod kojima ih se u društvu vodi, ono što je na temelju toga uplaćeno društvu te što je ono eventualno vratilo članu. Uprava mijenja popis članova društva na temelju priopćenja o promjeni i podnesenog dokaza da je do promjene došlo.“ (potertala autorica)

¹³³ Čl. 411. ZTD:

„(1) U odnosu na društvo član društva je samo onaj tko je upisan u knjizi poslovnih udjela i o čijem je članstvu u društvu obaviješten registarski sud. Popis članova društva koji uprava dostavlja registarskom sudu mijenja se dostavljanjem tome sudu novog popisa s odgovarajućim dokazima o nastalim promjenama. U slučaju neslaganja stanja upisa u knjizi poslovnih udjela i popisa članova društva kojeg registarskom sudu dostavlja uprava društva, smatra se da su članovi društva osnivači navedeni u društvenom ugovoru odnosno osobe navedene u spomenutom popisu, a ako društvo ima samo jednog člana da je to osoba upisana u sudskom registru. U korist onoga tko pravnim poslom stječe poslovni udjel ili pravo na taj udio vrijedi sadržaj popisa dostavljen registarskom sudu kao točan, osim za stjecatelja poslovnog udjela kome je poznato ili mu zbog njegove grube nepažnje nije poznato da podatak nije točan. Stjecatelj ne može valjano steći poslovni udjel s pouzdanjem u sadržaj popisa, ako podatak u pogledu poslovnog udjela koji se stječe nije točan, a od dostave registarskom sudu liste u kojoj je taj podatak pogrešno naveden nisu protekle tri godine, osim ako se netočnost popisa može pripisati ovlašteniku na udjelu.

(2) Smatra se da je u knjizi poslovnih udjela obavljen upis s danom kada društvu prispije prijava za upis kojoj je priložena izjava iz članka 410. stavka 2. ovoga Zakona, ako ispunjava uvjete koji se traže za takav upis, bez obzira na vrijeme kada je upis stvarno obavljen“.

Međutim, kod zaštitne odredbe iz članka 411. stavka 2. ZTD, predmetna presumpcija da se smatra da je u knjizi poslovnih udjela obavljen upis s danom kada društvu prisprije prijava za upis, određuju da se već od tog trenutka osoba koja je predala prijavu uz ispunjenje uvjeta iz stavka 2. članka 410. ZTD, smatra i članom društva.

No, u oba navedena slučaja, odnosno i u slučaju iz stavka 1. i stavka 2. članka 411. ZTD predmetna prijava neće biti dovoljna sama po sebi za provedbu upisa odnosno za postojanje presumpcije iz stavka 2. članka 411. ZTD već je potrebno dostaviti i odgovarajući dokaz takve promjene.

Slijedom navedenog, ukoliko se ishodi pravomoćna presuda suda da određeni poslovni udjel predstavlja bračnu stečevinu i da je tužitelj iz takvog postupka i suovlaštenik na predmetnom poslovnom udjelu u točno određenom omjeru, tada prema našem mišljenju nije potrebno tužbom zahtijevati i izdavanje bilo kakve isprave od (bivšeg) bračnog druga, jer njegova izjava/isprava koju bi on dao ne bi trebala pored pravomoćne sudske odluke, imati dodatni ili odlučni značaj za upis predmetne promjene u članstvu društva odnosno za upis suovlaštenništva na poslovnom udjelu.

Također se ukazuje da ZTD ne propisuju da bi osoba koja je upisana u knjizi poslovnih udjela trebala dati bilo kakvu ispravu/izjavu za upis promjene, niti je navedenim Zakonom propisano koji bi to sadržaj navedene isprave/izjave bio, već je odlučno uz prijavu dostaviti valjan dokaz da je do promjene došlo (zadnja rečenica stavka 2. članka 410. ZTD).

S druge strane ukoliko nema sudskog spora, tada takva izjava/isprava svakako ima smisla te bi u tom slučaju jednostrana izjava kojom drugi bračni drug potvrđuje da poslovni udjel predstavlja bračnu stečevinu i kojom potvrđuje da je njegov bračni drug suovlaštenik i to u točno određenom omjeru (slično kao kod odredbe članka 36. stavka 4. ObZ) mogla biti predmetni dokaz za upis navedene promjene. Jednako tako traženi dokaz može biti i nagodba iz kojeg bi proizlazilo gore navedeno, bračni sporazum zatim ugovor o prijenosu poslovnog udjela ili drugi dokaz iz kojeg bi proizlazilo da je do promjene doista i došlo.

Slijedom navedenog, davanje određene isprave/izjave (od strane upisanog bračnog druga) je opravdano i svrsishodno samo kada ne postoji sudski spor između bračnih drugova te kad uprava društva na temelju takve isprave (u pravilu jednostrane izjave) i izvrši upis bračnog druga kao suovlaštenika na poslovnom udjelu.

U suprotnom, kada je već pokrenut parnični postupak kojim se traži utvrđenje bračne stečevine na poslovnom udjelu i suovlašteništa na poslovnom udjelu u određenom omjeru, tada nalaganje davanja određene isprave/izjave nije potrebno, jer takva isprava/izjava nema i ne može imati veću pravnu snagu od pravomoćne presude suda kojom je utvrđeno da je poslovni udjel bračna stečevina i da je bračni drug koji tuži, suovlaštenik na tom poslovnom udjelu u određenom omjeru.

U suprotnom se postavlja pitanje legitimnih očekivanja stranaka te se i neizravno dovodi u pitanje i aspekt prava na pošteno suđenje¹³⁴ iz članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda,¹³⁵ obzirom stranka koja je uspjela u sporu i ishodila pravomoćnu sudsku presudu i dalje u tom slučaju ne bi imala instrument kojim bi osigurala konzumaciju svojeg prava s naslova bračne stečevine na poslovnom udjelu, iako su po svemu sudeći ostvareni svi zakonski uvjeti za ostvarenje tog prava.

Ponekad uprava društva ne provodi upis suovlaštenika, bračnog druga, čak ni kada se dostavi presuda kojom je utvrđeno da poslovni udjel predstavlja bračnu stečevinu i da je tužitelj suovlaštenik u točno određenom omjeru i kada se dostave sve druge isprave iz članka 410. stavka 2. ZTD. Ipak, takva (ne)postupanja ne mogu biti argument koji bi služio za potvrđivanje stava da sudska odluka treba sadržavati i kondemnatoran zahtjev.

Naime, kao što uprava društva može ne postupiti po sudskoj odluci kojom je tužitelj utvrđen suovlaštenikom (i ne provesti u knjizi poslovnih udjela takvu promjenu), tako i tuženik kao član društva, može ne postupiti po istoj toj sudskoj odluci i može ne dati takvu izjavu te čak i slučaju kada bi član društva postupio po takvoj sudskoj odluci i dao traženu potvrdu/izjavu, opet takvu izjavu/potvrdu treba dostaviti na provedbu upravi društva slijedom čega uprava društva može ne postupiti ni po takvoj izjavi. To pokazuje da u slučaju traženja izjave/potvrde tužitelj samo dodatno sebi komplicira pravnu poziciju jer i nakon što tuženik da takvu potvrdu, opet uprava mora postupiti po toj potvrdi kao i po pravomoćnoj presudi, čime se samo stvara dodatni korak za tužitelja koji ni na koji način ne olakšava njegov položaj. Bitno je naglasiti da i s pravomoćnom presudom koju uprava društva ne želi provesti u knjizi poslovnih udjela kao i s potvrdom/izjavom koju član društva ne želi dati, te s potvrdom koju je član društva kao tuženik ipak dao sukladno presudi, ali uprava društva opet ne provede takvu promjenu, tužitelj u svim

¹³⁴ Uzelac, A., Pravo na pravično suđenje u građanskim predmetima: Nova praksa Europskog suda za ljudska prava i njen utjecaj na hrvatsko pravo i praksu, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 60, 1, 2010, str. 103.

¹³⁵ Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Narodne novine – Međunarodni ugovori br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10, 13/17.

tim slučajevima ima na raspolaganju uobičajeni put ostvarenja svog prava kada se od druge strane zahtijeva određeno činjenje, a to je u ovršnom postupku i to izricanjem sudskih penala.¹³⁶ Dodatno se ukazuje da čak i da tuženik, kao član društva, da takvu izjavu, da ni to nije jače ili veće jamstvo da će uprava društva ipak postupiti po predmetnoj izjavi ili potvrdi, a ne i po pravomoćnoj sudskoj odluci. Valja ukazati da u ovom slučaju (eventualnog zahtjeva za davanje takve izjave/potvrde) ne bi bilo moguće niti unijeti u takav tužbeni zahtjev dodatak da u „suprotnom takvu izjavu mijenja ova sudska odluka“, jer opet takvu sudsku odluku treba dostaviti upravi društva koja opet može odbiti provesti takvu promjenu. S druge strane, budući da je upis promjene imatelja poslovnog udjela ili suovlaštenništva na poslovnom udjelu u sudskom registru samo deklaratorne naravi (upis u knjigu poslovnih udjela ima konstitutivni učinak), to niti takvo utvrđenje ne bi bilo od pomoći tužitelju, kao što to ima u kod zahtjeva za izdavanjem klauzule *intabulandi*, jer je upis vlasništva u zemljišne knjige konstitutivnog značaja (*modus*), za razliku od upisa promjene imatelja poslovnog udjela u sudskom registru koji ima samo deklaratorni značaj.

Bračnog druga suovlaštenika štiti i odredba članka 410. stavka 4. ZTD koja propisuje odgovornost članova uprave i to ne samo prema društvu već i prema vjerovnicima, članovima društva i drugim osobama prema kojima članovi uprave odgovaraju solidarno i neograničeno cijelom svojom imovinom za svu štetu koja je tim osobama pričinjena zbog netočnog upisa u knjizi poslovnih udjela i nepravodobnog upisa u tu knjigu ili izjava danih sudu u kojima su bili netočni podaci ili zbog toga što sudu nisu dali izjave koje su po zakonu bili dužni dati.

Slijedom navedenog, dodavanjem takvog kondemnatornog zahtjeva, samo bi se dodatno komplicirala ionako teška pravna pozicija bračnog druga koji traži utvrđenje bračne stečevine na poslovnom udjelu jer zbog navedenih nejasnoća koje takvi zahtjevi nose sa sobom u praksi dolazi nesporno do odugovlačenja postupka.

5.3. Utvrđenje bračne stečevine sudskom odlukom - s osvrtom na sudsku praksu

Ukoliko stranke ne mogu pitanje bračne stečevine riješiti sporazumno (bračnim ugovorom ili nakon prestanka braka ugovorom općeg građanskog prava) ili u postupku medijacije, a to je najčešće slučaj, tada je jedini način za ostvarenje prava na bračnu stečevinu na poslovnom udjelu, sudska zaštita.

¹³⁶ Članak 247. Ovršnog zakona, Narodne novine, br. 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17, 131/20, 114/22 i 6/24.

Međutim, ni ostvarenje tog prava putem suda nije bez poteškoća i to kako onih objektivnih koje proizlaze iz same prirode takvih postupaka pa do onih koje je u određenoj mjeri prouzrokovala sama sudska praksa.

Naime, bez da se ide u daleku prošlost, već promatrajući sudsku praksu samo zadnjih desetak godina, prvotno je sa stajališta suda, dok se sudska praksa nije u najvećem dijelu ustalila, bilo sporno treba li se tužbom, osim utvrđenja da je određeni poslovni udjel čini bračnu stečevinu bračnih drugova, tražiti i utvrđenje suvlasništva na poslovnom udjelu ili je potrebno navedeno pravo utvrditi na neki drugi način.

U konačnici je ipak prevladao stav da se kod utvrđenja bračne stečevine na poslovnom udjelu ne radi o suvlasništvu pa se stoga sudskom odlukom ne može tražiti utvrđenje suvlasništva na poslovnom udjelu već se može samo utvrđivati da je bračni drug "suovlaštenik" ili "ovlaštenik" na poslovnom udjelu.¹³⁷

Uporište za takav stav proizlazi iz odredbe članka 417. ZTD gdje izraz „više ovlaštenika na poslovnom udjelu“ označava između ostalog i slučaj kada je poslovni udjel stekao jedan bračni drug dok je drugi bračni drug ovlaštenik na tom udjelu što znači da bračnim drugovima zajedno i nepodijeljeno pripada taj poslovni udjel. Pritom, oni nisu pojedinačno i svaki za sebe članovi društva pa se stoga u knjigu poslovnih udjela uz poslovni udjel koji im zajednički pripada upisuje svaki od njih. Bračni drugovi čine određenu zajednicu pri čemu treba razlikovati dva pravna odnosa: odnos ovlaštenika i društva i međusobni odnos između ovlaštenika.¹³⁸

Međutim, osim navedenog utvrđenja da određeni poslovni udjel čini bračnu stečevinu bračnih drugova te da je tužitelj suovlaštenik na poslovnom udjelu, tužitelji su postavljali i zahtjev, a sudovi su sukladno tome utvrđivali i da je tužitelj suovlaštenik na određenom poslovnom udjelu u točno određenom omjeru. Taj omjer je ovisio o tome koje materijalno pravo se primjenjuje.

Ovdje se opetovano napominje, a u kontekstu teme koja se obrađuje, za potrebe ovog poglavlja, kako sva imovina pa tako i poslovni udjeli u trgovačkim društvima, stečena radom za vrijeme bračne zajednice ili potječe iz te imovine, smatra se zajedničkom imovinom bračnih drugova, dakle skupnim vlasništvom neodređenih suvlasničkih razmjera, ako je stečena do 30. lipnja

¹³⁷ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, odluka posl.br. PŽ-2252/2016 od 19. rujna 2018., PŽ-1034/2015-3 od 10. siječnja 2018.

¹³⁸ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske odluke PŽ-1034/15-3 od 10. siječnja 2018 i PŽ-2631/2015 od 5. siječnja 2016.

1999., a ukoliko je stečena nakon 1. srpnja 1999., njihovom bračnom stečevinom u suvlasništvu u jednakim dijelovima, ako nije drugačije među njima ugovoreno.¹³⁹

Prema odredbi članka 57. stavka 1. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima¹⁴⁰ stvar je u zajedničkom vlasništvu kad na nepodijeljenoj stvari postoji vlasništvo dviju ili više osoba (zajedničara) koje sve u njemu imaju udjela, ali veličina njihovih udjela nije određena, bez obzira na to što je odrediva. Svaki zajedničar ima pravo na diobu ako je ona moguća i dopuštena i ovo pravo mu ne zastarijeva¹⁴¹

Pravo na diobu, u suštini, znači da je zajedničar ovlašten zahtijevati podjelu zajedničkog vlasništva tako da se odredi suvlasnički dio koji pripada pojedinom od zajedničara na ime njegova udjela u zajedničkom vlasništvu. Time zajedničar postaje suvlasnikom s ostalim zajedničarima sve dok se i oni ne podijele.¹⁴² Ako su podjelu zajedničkog vlasništva zahtijevali svi zajedničari, nakon podjele govorimo o suvlasništvu. Veličina suvlasničkoga dijela zajedničara određuje se sporazumom svih zajedničara ili odlukom suda.¹⁴³

Odredbom članka 279. ZBPO propisano je da svaki bračni drug može za vrijeme trajanja braka ili nakon prestanka braka tužbom zahtijevati da sud utvrdi koliki je njegov dio u zajedničkoj imovini ili dijelu te imovine ili na pojedinoj stvari iz te imovine. Nadalje, odredbom članka 281. stavka 1. ZBPO propisano je da se kod utvrđivanja suvlasničkih dijelova udio bračnog druga u zajedničkoj imovini određuje prema njegovom doprinosu u stjecanju te imovine, a u slučaju spora sud određuje koliki je bio doprinos bračnih drugova u stjecanju zajedničke imovine, pri čemu vodi računa ne samo o osobnom dohotku i zaradi svakog od bračnih drugova, nego i o pomoći jednog bračnog druga drugome, o radu u domaćinstvu i porodici, brizi oko odgoja i podizanja djece, kao i o svakom drugom obliku rada i suradnje u upravljanju, održavanju i povećanju zajedničke imovine (v. *supra*).

¹³⁹ Kao što je navedeno, prema odluci Vrhovnog suda Republike Hrvatske br. Rev-57/2005-2 od 14. prosinca 2005., za ocjenu prava vlasništva bračnih drugova na bračnoj stečevini mjerodavni su propisi koji su vrijedili u vrijeme stjecanja imovine. Slijedom navedenog, do stupanja na snagu Obiteljskog zakona, bračna stečevina se smatrala zajedničkom imovinom, a nakon stupanja na snagu Obiteljskog zakona bračna stečevina se smatrala suvlasništvom.

¹⁴⁰ Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, Narodne novine br. 91/1996, 68/1998, 137/1999, 22/2000, 73/2000, 114/2001, 79/2006, 141/2006, 146/2008, 38/2009, 153/2009, 90/2010, 143/2012, 152/2014, 81/2015 i 94/2017. – dalje ZVDSP.

¹⁴¹ Čl. 63. st. 1. ZVDSP.

¹⁴² Čl. 63. st. 2. ZVDSP.

¹⁴³ Čl. 63. st. 3. ZVDSP.

Za stjecanje zajedničke imovine odlučna je bila činjenica postojanja bračne zajednice i činjenica rada i to svakog oblika rada kojim su se stvarale određene vrijednosti,¹⁴⁴ a određivanjem doprinosa pojedinog bračnog druga odredio bi se suvlasnički dio svakog od bračnih drugova u takvoj imovini.

S druge strane, odredbe Obiteljskog zakona o bračnoj stečevini propisuju da se bračnom stečevinom smatra imovina koju su bračni drugovi stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili potječe iz te imovine, a na toj su bračnoj stečevini bračni drugovi suvlasnici u jednakim dijelovima, ako nisu drukčije ugovorili.

Tako, ukoliko bi se u pojedinom slučaju primjenjivao ZBPO (u odnosu na ona društva koja su osnovana za vrijeme primjene tog zakona), tada bi se ovisno o utvrđenom doprinosu tužitelja u stjecanju zajedničke imovine, a čime bi se tako utvrdio suvlasnički dio, utvrđivalo da je tužitelj upravo u tom omjeru koji odgovara njegovom doprinosu odnosno suvlasničkom dijelu i suovlaštenik na poslovnom udjelu, odnosno ukoliko bi se primjenjivao ObZ prema kojem su bračni drugovi u jednakim dijelovima suvlasnici bračne stečevine, ako nisu drukčije ugovorili, tada bi se također utvrđivalo da je tužitelj suovlaštenik na ½ dijela poslovnog udjela ili da je suovlaštenik u jednakim dijelovima (svako u ½ dijela).¹⁴⁵

Slijedom toga u parničnim postupcima u kojima se primjenjivao ZBPO po kojemu je trebalo utvrđivati doprinos tužitelja, tako utvrđeni omjer doprinosa tužitelja je po prirodi stvari odgovarao utvrđenom omjeru suovlaštenništva, odnosno ukoliko bi sud utvrdio da je doprinos tužitelja u stjecanju poslovnog udjela bio 20%, tada bi u izreci presude sud utvrdio da je tužitelj suovlaštenik na poslovnom udjelu u omjeru od 20%. Tužitelj bi na temelju takve presude za slučaj budućih sporova imao utvrđeno ne samo da je određeni poslovni udjel zajednička imovina i da je tužitelj ovlaštenik na tom poslovnom udjelu, već je imao utvrđen i omjer suovlaštenništva, slijedom čega je mogao ostvarivati svoja prava koja su vezana uz omjer suovlaštenništva na jednostavniji način jer su navedena pitanja predstavljala prethodna pitanja u drugim sporovima.

To znači da je prema dotadašnjoj sudskoj praksi, kad bi sud utvrdio da je tužitelj suovlaštenik na određenom poslovnom udjelu i to u točno određenom dijelu, tada bi sudskom odlukom bilo

¹⁴⁴ Vrhovni sud Republike Hrvatske u odluci Rev-x 351/12 od 11. prosinca 2018., dostupno na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=1746d19d-9201-4e7b-acac-de780a2dfe9c> (18.11.2025.)

¹⁴⁵ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske u odlukama PŽ-2631/15-9 od 5. siječnja 2016., PŽ-3527/2018-3 od 28. svibnja 2020.

riješeno pitanje omjera suovlaštenništva, koje je izravno ili neizravno vezano uz ostvarivanje većine prava ovlaštenika.

No, recentnom sudskom praksom ta pitanja sada postaju u jednom dijelu sporna.

Nakon više godina primjene navedenog stava, odlukama Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske u zadnjih pet godina (od 2020. pa nadalje), došlo je do odstupanja od navedene prakse, odnosno do formiranja nove prakse. Prema novijem stavu sudske prakse bilo je moguće presudom samo utvrditi da određeni poslovni udjel predstavlja bračnu stečevinu (odnosno zajedničku imovinu) i da je tužitelj suovlaštenik na tom poslovnom udjelu ali u izreci presude nije bilo moguće odrediti u kojem omjeru je tužitelj suovlaštenik.

Takva promjena sudske prakse sada dovodi do novih sporova i spornih pitanja među strankama, jer navedeno utvrđenje omjera doprinosa/suovlaštenništva je bitno za stranke iz više razloga, od kojih je pitanje prava na isplatu dobiti najočitije.

Legitimno je postaviti pitanje na koji način će tužitelji moći u praksi ostvariti svoje pravo sadržano u takvim presudama kojima je samo utvrđeno da je određeni poslovni udjel bračna stečevina odnosno zajednička imovina i da su stranke suovlaštenici na poslovnom udjelu, kada tim presudama nije utvrđen omjer doprinosa/suovlaštenništva pa slijedom toga niti omjer prava na isplatu dobiti koja se odnosi na takav poslovni udjel (u nastavku će biti prikazano na koji način je predmetni omjer suovlaštenništva odlučan i kod glasovanja).

U toj situaciji, u sporovima u kojima se utvrđuje doprinos (u situaciji kada se primjenjuje ZBPO), tužitelji bi na prvi pogled imali samo jednu mogućnost, a to je da za svaku pojedinu godinu tužbom tražiti isplatu točno određenog iznosa na ime dobiti za pojedinu/pojedine godinu/godine. Taj iznos ovisio bi o utvrđenju visine njegovog doprinosa odnosno suovlaštenništva, a koji se ne bi utvrđivao u izreci presude, već bi predstavljao prethodno pitanje koje utvrđenje bi imalo učinak samo u toj parnici¹⁴⁶ (više o problematici isplate dobiti u nastavku rada).

S druge strane, u onim postupcima u kojima dolazi do primjene zakonske predmnjeve iz članka 36. stavka 3. ObZ, da su, bračni drugovi u jednakim dijelovima suvlasnici bračne stečevine, ako nisu drukčije ugovorili (odnosno budući da se radi o poslovnom udjelu, da su u odnosu na

¹⁴⁶ Čl. 12. st. 2. Zakona o parničnom postupku, Narodne novine br. 53/1991, 91/1992, 112/1999, 129/2000, 88/2001, 117/2003, 88/2005, 2/2007, 96/2008, 84/2008, 123/2008, 57/2011, 25/2013, 89/2014, 70/2019, 80/2022, 114/2022, 155/2023.

poslovni udjel, sukladno odredbi članka 417. ZTD-a, suovlaštenici,) do takvih nedoumica ipak ne bi trebalo dolaziti, jer je zakonom već određen njihov omjer.

Naime, navedena odredba članka 36. stavka 3. ObZ predstavlja neborivu zakonsku predmnjevu pa ako sud utvrdi da određeni poslovni udjel predstavlja bračnu stečevinu tada nije dopušteno dokazivati koliki je doprinos pojedinog supružnika, odnosno nije dopušteno dokazivati suprotno od predmnjeve da su suvlasnici u jednakim omjerima pa time i suovlaštenici u jednakim omjerima, pri čemu je zadatak suda samo utvrditi je su li stranke eventualno drukčije ugovorile pa ako takvog dogovora nema, tada će u eventualnim sudskim postupcima povodom zahtjeva za isplatu dobiti, sud biti lišen utvrđivanja visine doprinosa tužitelja, već će primijeniti navedenu zakonsku predmnjevu.

Ovdje će se ukazati samo na pojedine odluke Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske kojima je zauzet navedeni stav da se omjer suovlaštenništva ne utvrđuje izrekom presude.

Odlukom VTS, poslovni broj: Pž-692/20-3 od 14. prosinca 2021.,¹⁴⁷ preinačena je odluka prvostupanjskog suda kojom je bilo utvrđeno da je tužiteljica ovlaštenik u ½ dijela na poslovnom udjelu i odbijen je tužbeni zahtjev u tom dijelu. Viši sud je smatrao da je prvostupanjski sud pogrešno primijenio odredbu članka 417. ZTD kada je zaključio da tužiteljica može biti ovlaštenik u ½ dijela na poslovnom udjelu. Odluka višeg suda se temelji na činjenici da je odredbom članka 417. ZTD propisano pravilo o više ovlaštenika na poslovnome udjelu prema kojem, ako na poslovnome udjelu ima više ovlaštenika, oni mogu prava iz udjela ostvarivati samo zajedno. Stoga je viši sud smatrao da, s obzirom na pravnu prirodu poslovnog udjela koji daje kako upravljačka tako i imovinska prava, dvije osobe mogu biti samo zajednički suovlaštenici na jednom poslovnom udjelu, a ne svaki u ½ dijela.

U predmetnoj odluci se također ukazuje i na upitnost ovršivosti izreke pobijane presude u dijelu kojim se utvrđuje da je tužiteljica ovlaštenik u ½ dijela na poslovnom udjelu, s obzirom na pravnu prirodu poslovnog udjela i činjenicu da se ne može glasovati na skupštini s ½ glasova jednog poslovnog udjela nego samo zajednički. Viši sud zaključuje da pravnu prirodu poslovnog udjela ne može izmijeniti odredba članka 252. i 253. OBZ/98, koji ističe da su bračni drugovi u jednakim dijelovima suvlasnici u bračnoj stečevini, ako nisu drukčije ugovorili, jer se suvlasništvo ne može steći na poslovnom udjelu.

¹⁴⁷ Odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske posl.br. Pž-692/20-3 od 14. prosinca 2021.

Sličan stav zauzet je i u odluci PŽ-818/2020-2 od 25. kolovoza 2021.,¹⁴⁸ kojom je također preinačena prvostupanjska odluka i odbijen tužbeni zahtjev u dijelu kojim je utvrđeno da je tužiteljica ovlaštenik u ½ dijela na poslovnom udjelu uz obrazloženje "da je u konkretnom slučaju tužiteljica tražila da se utvrdi da je ona ovlaštenik na ½ tuženikovog udjela (dakle, tražila je utvrđenje suvlasništva), a s obzirom na prisilnu odredbu članka 417. stavka 1. ZTD, više ovlaštenika na jednom poslovnom udjelu mogu biti samo zajedničari, a ne i suvlasnici".

Isti stav zauzet je i u odluci PŽ-3623/2022-2 od 7. rujna 2022.,¹⁴⁹ kojom je preinačena prvostupanjska odluka upravo u dijelu kojim je tužitelj tražio utvrđenje da je ovlaštenik u ½ poslovnog udjela te je u tom dijelu tužbeni zahtjev odbijen kao neosnovan te u odluci poslovni broj: PŽ-4524/21-3 od 22. veljače 2022. gdje je također na jednako način preinačena prvostupanjska odluka u dijelu kojim je tužitelj tražio utvrđenje da je ovlaštenik u ½ poslovnog udjela te je u tom dijelu tužbeni zahtjev također odbijen kao neosnovan.

Iz navedenih odluka proizlazi stav da je traženje utvrđenja da je jedan bračni drug ovlaštenik u točno određenom omjeru na poslovnom udjelu izjednačeno sa traženjem suvlasništva, a što nije dopušteno odnosno nije osnovano te stav da više ovlaštenika na jednom poslovnom udjelu mogu biti samo zajedničari.

Međutim, je li tome doista tako?

Navedeni stav očigledno proizlazi iz odredbe članka 417. ZTD, koja propisuje da ako na poslovnome udjelu ima više ovlaštenika, oni mogu prava iz udjela ostvarivati samo zajedno, odnosno navedena se odredba očito tumači tako da se izraz „samo zajedno“ poistovjećuju s zajedničkim vlasništvom te su stoga suovlaštenici u biti zajedničari.

Jednako tako, prema mišljenju autorice utemeljene za ovakav stav proizlazi i iz činjenice da se sudska praksa sada slaže¹⁵⁰ da se na poslovnom udjelu ne može biti suvlasnikom, slijedom čega se poslovni udjel stoga „moralo“ svrstati u određenu kategoriju pa je upravo zbog izričaja odredbe članka 417. ZTD bilo „logično“ zaključiti da se radi o zajedničkoj imovini.

No, kao što je ranije navedeno, Zakon o trgovačkim društvima ne daje definiciju poslovnog udjela već pravna znanost i sudska praksa isti određuju kao ukupnost prava i obveza člana

¹⁴⁸ Odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske posl.br. PŽ-818/2020-2 od 25. kolovoza 2021.

¹⁴⁹ Odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske posl.br. PŽ-3623/2022-2 od 7. rujna 2022.

¹⁵⁰ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, odluka posl.br. PŽ-2252/2016 od 19. rujna 2018. i PŽ-1034/2015-3 od 10. siječnja 2018.

društva pa upravo stoga ne možemo govoriti o vlasništvu na poslovnom udjelu jer on nije pojam stvarnog prava već je ukupnost prava i obveza¹⁵¹.

Kako se iz tog razloga, jer se ne radi o institutu stvarnog prava, ne može govoriti o vlasništvu na poslovnom udjelu, to se samim time ne može govoriti niti o suvlasništvu. Jednako tako nije riječ niti o zajedničkom vlasništvu na poslovnom udjelu jer i zajedničko vlasništvo i suvlasništvo impliciraju postojanje vlasništva. Zajedničko vlasništvo postoji kada na nepodijeljenoj stvari postoji vlasništvo dviju ili više osoba koje sve u njemu imaju udjela, ali veličina njihovog udjela nije određena bez obzira što je određiva, stvar može biti u zajedničkom vlasništvu samo na temelju zakona.¹⁵²

Već iz te odredbe proizlazi da na poslovnom udjelu ne može postojati zajedničko vlasništvo jer je osnovna pretpostavka zajedničkom vlasništva da se radi o „vlasništvu“, a ono općenito na poslovnom udjelu ne može postojati pa ako ne može postojati vlasništvo tada ne može postojati niti zajedničko vlasništvo. Daljnja pretpostavka za postojanje zajedničkog vlasništva je da je ono „propisano zakonom“, no iz stipulacije odredbe članka 417. ZTD, a niti iz drugih odredbi ZTD kao mjerodavnog propisa za predmetnu materiju to ne proizlazi.

Upravo iz shvaćanja da poslovni udjel nije institut stvarnog prava i da se stoga ne može govoriti o vlasništvu na poslovnom udjelu proizlazi da se ne može govoriti niti o suvlasništvu, ali niti o zajedničkom vlasništvu pa stoga, prema stavu autorice, shvaćanje iz recentnih odluka Visokog trgovačkog suda, da se radi o zajedničkom vlasništvu i da stoga nije moguće sudskom odlukom utvrđivati omjer suovlaštenništva, valja preispitati.

Da je tome tako proizlazi i iz odluke Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj: Rev 703/2023-3 od 28. studenog 2023.,¹⁵³ prema kojoj „ne postoji pravo vlasništva trgovačkih društava niti poslovnih udjela u trgovačkom društvu u stvarno pravnom smislu te stoga pojedinci ne mogu biti nositeljem prava vlasništva ili suvlasništva određenog trgovačkog subjekta ili udjela u trgovačkom društvu u stvarno pravnom smislu ali to ne znači da poslovni udjel ne može predstavljati imovinu (imovinsko pravo) u smislu stjecanja bračne stečevine budući da se ne radi o istoznačnim pravnim pojmovima“.

¹⁵¹ Slakoper, Z., Društvo s ograničenom odgovornošću u sudskoj praksi i pravnoj teoriji, Drugo, izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, 2009., str. 259-261.

¹⁵² Čl. 57. ZVDSP.

¹⁵³ Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske posl.br. Rev 703/2023-3 od 28. studenog 2023., dostupno na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=065a9e3e-8d7f-45e0-9e75-c74f59ec1ed6> (18.11.2025.)

U navedenoj odluci se također ukazuje da „više ovlaštenika podrazumijeva više osoba koje su svi zajedno imatelji jednog poslovnog udjela, a nije riječ o više članova društva jer članstvo proizlazi iz poslovnog udjela pa više ovlaštenika prava iz poslovnog udjela mogu ostvarivati samo zajedno. Riječ „zajedno“ odnosi se na prava i obveze koje proizlaze iz poslovnog udjela i nema nikakve veze sa zajedničkim vlasništvom (članka 57. do 65. ZV).“

Kao što je vidljivo, Vrhovni sud Republike Hrvatske u predmetnoj odluci prvi puta izravno ukazuje da riječ „zajedno“ iz odredbe članka 417. ZTD nema nikakve veze sa zajedničkom vlasništvom kao takvim.

Upravo iz razloga što na poslovnom udjelu ne može postojati suvlasništvo niti zajedničko vlasništvo, a polazeći od činjenice da se ne radi o institutu stvarnog prava već o institutu „*sui generis*“, trebalo bi i odredbu članka 417. ZTD tumačiti u kontekstu posebnosti instituta poslovnog udjela. Kao poseban institut suovlaštenništva koje nije niti suvlasništvo niti zajedničko vlasništvo pa stoga ne bi prema stavu autorice bilo prepreke utvrđivati i konkretan omjer tog suovlaštenništva. Tako utvrđenje ne bi bilo suprotno odredbi članka 417. ZTD, već upravo suprotno i kada se utvrdi omjer suovlaštenništva bračni drugovi bi svoja prava mogli ostvarivati samo zajedno ali ono što je bitno za istaknuti, razmjerno tako utvrđenom omjeru suovlaštenništva.

Prema mišljenju autorice, navedeno potvrđuje i Vrhovni sud Republike Hrvatske u gore spomenutoj odluci posl. br. Rev-703/2023-3 od 28. studenog 2023., u kojoj izrijekom navodi: „Poslovni udjel izražava se kao dio cjeline u postotku ili razlomku, pa je moguće tražiti da sud svojom odlukom utvrdi da je tužitelj imatelj/ovlaštenik (ne vlasnik ili suvlasnik) npr. 50% ili ½ određenog poslovnog udjela.“

Nakon navedene odluke Vrhovnog suda Republike Hrvatske, ponovno se očito reformira stajalište da je ipak moguće utvrđivati omjer suovlaštenništva pa se tako u odluci Visokog trgovačkog suda u Zagrebu, poslovni broj: Pž-3157/2024-2 od 13. studenog 2024.¹⁵⁴ taj sud se izrijekom pozvao upravo na predmetnu odluku Vrhovnog suda Republike Hrvatske i zauzeo stav da „se poslovni udjel izražava kao dio cjeline u postotku ili razlomku te da je moguće tražiti da sud svojom odlukom utvrdi da je tužitelj imatelj/ovlaštenik npr. 50% ili ½ određenog poslovnog udjela.“

¹⁵⁴ Odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske podl.br. Pž-3157/24 od 13. studenog 2024.

Ostaje za vidjeti, hoće li se ponovno sudska praksa vratiti na postavke prema kojima je dozvoljeno utvrđivati omjer suovlaštenništva na poslovnom udjelu ili će predmetne dvije odluke ipak ostati samo izuzeci od trenutnog „pravila“.

Odgovor na navedeno nije samo stvar teorijskog razmatranja već ima sasvim praktičan značaj budući da je odlučan za ostvarivanje prava suovlaštenika. Bez točno utvrđenog omjera suovlaštenništva ni ostvarenje prava suovlaštenika koja proizlaze iz predmetnog poslovnog udjela (a i obveza) nije moguće. Isto tako, nije moguće niti glasovati na valjan način na skupštini ako omjer nije poznat (*v.supra*).

Osim gore navedenog, potrebno je odgovoriti na još neka pitanja kako bi se razjasnio način postupanja s poslovnim udjelom koji je predmet bračne stečevine.

6. BRAČNI DRUGOVI KAO SU/OVLAŠTENICI NA POSLOVNOM UDJELU

Bračni drugovi postaju suovlaštenici na poslovnom udjelu *ex lege* kad su ispunjene pretpostavke iz članka 36. ObZ (*vide supra*), a suovlaštenništvo nastaje od trenutka upisa društva u sudski registar. Do utvrđenja da je poslovni udjel bračna stečevina to ne mora biti poznato, a ni vidljivo drugim članovima društva, odnosno trećima.

Zbog takvog stanja javlja se više pitanja kod ostvarivanja prava iz poslovnog udjela u slučaju postojanja suovlaštenništva.

S obzirom na samo društvo, neka od tih pitanja na koja ćemo se osvrnuti su problematika glasovanja suovlaštenika na skupštini društva uz osvrt na pitanje valjanosti sazivanja skupštine u slučaju postojanja suovlaštenika.

6.1. Glasovanje suovlaštenika na skupštini društva

Obiteljski propis određuje kako bračni drugovi upravljaju bračnom stečevinom te razlikuje redovitu i izvanrednu upravu,¹⁵⁵ no nije uzeo u obzir specifičnost poslovnog udjela kao

¹⁵⁵ Čl. 37. ObZ:

„(1) Za poslove redovite uprave poput redovitoga održavanja, iskorištavanja i upotrebe stvari za njezinu redovitu svrhu, smatra se da je drugi bračni drug dao svoju suglasnost ako se ne dokaže suprotno.

(2) Za izvanredne poslove na nekretninama ili pokretninama koje se upisuju u javne upisnike poput promjena namjene stvari, većih popravaka, dogradnje, nadogradnje, preuređenja, otuđenja cijele stvari, davanja cijele stvari u zakup ili najam na dulje od jedne godine, osnivanja hipoteke na cijeloj stvari, davanja pokretne stvari u zalog, osnivanja stvarnih i osobnih služnosti, stvarnoga tereta ili prava građenja na cijeloj stvari potrebno je zajedničko poduzimanje posla ili pisana suglasnost drugoga bračnog druga s ovjerom potpisa kod javnog bilježnika.

(3) Nepostojanje suglasnosti za poslove iz stavaka 1. i 2. ovoga članka ne utječe na prava i obveze poštene treće osobe. Bračni drug bez čije suglasnosti je izvanredni posao iz stavka 2. ovoga članka poduzet ima pravo na naknadu štete koja mu je od strane drugog bračnog druga time uzrokovana.“

predmeta bračne stečevine. Pravila iz obiteljskog propisa mogla bi se primijeniti samo na međusobne odnose bračnih drugova sve dok oba bračna druga nisu suovlaštenici.

Društvo s ograničenom odgovornošću djeluje putem skupštine društva na kojoj se donose odluke važne za funkcioniranje društva uopće. Svoja članska prava članovi u načelu ostvaruju tako što odluke na koje su ovlašteni donose u skupštini društva čiji su članovi.¹⁵⁶ Odluka članova društva odnosno skupštine društva je pravni akt društva koji donosi cjelina odnosno zajednica članova društva, a ta zajednica je najviši organ društva. Kad je odluka donesena na valjan način, ona je Odluka društva, a ne članova društva ili dijela članova društva.¹⁵⁷

Ni u pravnoj znanosti,¹⁵⁸ niti u sudskoj praksi¹⁵⁹ nije prijeporno da više ovlaštenika na poslovnom udjelu svoje pravo mogu ostvarivati samo zajedno, no upitno je na koji način oni mogu to svoje pravo ostvarivati.

Naime, osim očitog vanjskog odnosa prema društvu gdje suovlaštenici svoja prava ostvaruju samo zajedno i gdje prema društvu oni predstavljaju poslovni udjel u cjelini te se smatraju jednim članom, postoji i drugi odnos, unutarnji odnos suovlaštenika. Taj drugi odnos nije uređen zakonskim odredbama, već će i u tom slučaju trebati primijeniti stavove iz sudske prakse, točnije iz odluke Gop-1/2023 od 10. siječnja 2024., pa bi stoga valjalo primijeniti bilo pravila koja vrijede za zajedničare ili pravila koja vrijede za suvlasnike, ovisno u kojoj fazi se pojedini suovlaštenici nalaze (je li određen njihov omjer suovlaštenništva ili nije).

Slijedom navedenog, kako je to navedeno i u odluci Gop-1/2023 od 10. siječnja 2024., do trenutka kada je utvrđen omjer suovlaštenništva treba primjenjivati pravila po kojima zajednički vlasnici upravljaju i raspolažu stvarima (v. *supra*).

Drugačija situacija postoji od trenutka kada se utvrdi tko je nositelj prava i koliko pojedinom suovlašteniku prava pripada odnosno kada se utvrdi omjer suovlaštenništva. Od tog trenutka na taj njihov interni odnos treba primijeniti pravila koja vrijede za suvlasnike jer je tada utvrđeno njihovo pravo i omjer tog prava (v. *supra*).

Imajući u vidu navedena utvrđenja, trebat će predmetna pravila primijeniti na konkretna pitanja koja se javljaju u poslovanju onog društva kod kojeg postoje suovlaštenici na poslovnom udjelu,

¹⁵⁶ Gorenc *et al.*, *op. cit.* u bilj. 22, str. 728.

¹⁵⁷ *Ibid.*, str. 729.

¹⁵⁸ *Ibid.*, str. 985.

¹⁵⁹ Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-703/2023-3 od 28. studenog 2023., dostupno na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=065a9e3e-8d7f-45e0-9e75-c74f59ec1ed6> (18.11.2025.), VTSRH, PŽ-2290/2021-2 od 14. studenog 2022.

a od kojih pitanja je jedno i pitanje ostvarivanja jednog od temeljnih prava člana društva, glasovanje na skupštini društva.

Polazeći od gore navedenih pravila, u slučaju kad bi suovlaštenici na skupštini društva prilikom glasovanja za konkretnu odluku, glasovali različito odnosno jedan ZA određenu skupštinsku odluku, a drugi PROTIV odluke, tada bi valjalo smatrati da takav glas nije ni dan¹⁶⁰ i to kako kod primjene pravila o zajedničkim vlasnicima tako i kod primjene pravila o suvlasnicima. Naime, i u jednom i u drugom slučaju odnosno i u slučaju primjene pravila o zajedničkim vlasnicima (koja pravila se primjenjuju do trenutka utvrđenja suovlaštenništva i njegovog omjera) i u slučaju primjene pravila o suvlasnicima (koja pravila se primjenjuju nakon utvrđenja suovlaštenništva i njegovog omjera) kada suovlaštenici glasuju oprečno, tada je jedino razumno i logično zauzeti stav da takav glas nije ni dan, upravo iz razloga što postoji sukob u unutarnjem odnosu suovlaštenika, a koji sukob ne može i ne smije utjecati na donošenje odluka u društvu. Kada se radi o društvu u kojem se na jedinom ili svim poslovnim udjelima radi o suovlašteništvu dvaju ili više osoba, tada nažalost u slučaju sukoba mišljenja odnosno oprečnog glasovanja, neće biti moguće uopće donositi odluke na skupštini.

No, zauzimanje stava da kod oprečnog glasovanja suovlaštenika treba smatrati da takav glas nije dan, ima svoj smisao kod društava u kojima postoji i poslovni udjel nekog drugog člana društva.

O takvoj situaciji se radi kada u društvu npr. postoje dva jednaka poslovna udjela pri čemu na jednom poslovnom udjelu postoje suovlaštenici (bivši bračni drugovi), dok je imatelj drugog poslovnog udjela neka sasvim treća osoba. U tom zamišljenom slučaju, postavlja se pitanje što kada na skupštinu društva pristupe oba suovlaštenika kao i treća osoba odnosno drugi imatelj poslovnog udjela na kojem ne postoji suovlaštenništvo.

Polazeći od odredbe članka 445. stavka 1. ZTD,¹⁶¹ stav je autorice da tada glasovi preostalog člana društva predstavljaju 100% danih glasova, jer skupština društva donosi odluke većinom danih glasova pa kako se oprečni glasovi suovlaštenika smatraju kao da nisu ni dani, tada se u obzir mogu uzeti isključivo glasovi preostalog člana ili preostalih članova društva pa bi tada oni predstavljali 100% danih glasova, ako glasuju na jednak način.

¹⁶⁰ Gorenc, *op. cit.* u bilj. 22, str. 683.

¹⁶¹ Čl. 445. st. 1. ZTD, „Ako zakonom i društvenim ugovorom nije drugačije određeno, skupština donosi odluke većinom od danih glasova“.

Naime, kako je navedeno, suovlaštenici na određenom poslovnom udjelu mogu svoja prava ostvarivati samo zajedno pa stoga u slučaju kada oni kod glasovanja za pojedinu odluku na skupštini društva ne mogu postići suglasje između sebe odnosno kada oni glasuju suprotno (jedno ZA a drugo PROTIV) tada se smatra da njihov glas nije dan, odnosno navedeno ima jednak učinak kao da oni nisu ni došli na skupštinu društva iako su uredno pozvani. Tada imajući u vidu činjenicu da skupština društva donosi odluke većinom „danih“ glasova, glas drugog imatelja poslovnog udjela odnosno te treće osobe koja je imatelj drugog poslovnog udjela različitog od poslovnog udjela na kojem postoji suovlaštenništvo, predstavlja 100% danih glasova.

Stavkom 2. članka 417. ZTD propisano da pravne radnje koje društvo treba poduzeti prema imatelju poslovnoga udjela valjano su poduzete, ako nema zajedničkog zastupnika svih ovlaštenika, poduzme li ih i samo prema jednome od njih. One djeluju prema svim ovlaštenicima.

Već iz same odredbe proizlazi osnovni problem koji se javlja, a to je poziv na skupštinu društva.

Odredbom članka 277. stavka 6. ZTD je propisano da se poziv na glavnu skupštinu mora objaviti na internetskoj stranici na kojoj se nalazi sudski registar i u glasilu društva. Ako su dioničari (članovi) društvu poimenično poznati, glavnu se skupštinu može sazvati preporučenim pismom pri čemu se dan odašiljanja pisma smatra danom objave poziva. Dovoljno je poslati preporučeno pismo dioničarima koji su upisani u registru dionica.

To u pravilu znači da poziv na skupštinu društva preporučenom poštom dobiva samo onaj član koji je od prije upisan u knjigu poslovnih udjela dok u pravilu suovlašteniku koji nije kao takav upisan u knjigu poslovnih udjela, preostaje samo pratiti internetsku stranicu društva i glasilo društva, a što u navedenoj kombinaciji dovodi najčešće do toga da suovlaštenik koji nije upisan u knjigu poslovnih udjela nema saznanje o održavanju takve skupštine i u pravilu niti ne pristupi na skupštinu društva.

Imajući u vidu odredbu stavka 2. članka 417. ZTD, postavlja se pitanje je li i taj drugi suovlaštenik (koji nije pozvan preporučenom poštom) u biti valjano pozvan jer ako se navedena odredba primjeni na takav način, tada bi i predmetna skupština bila valjano sazvana. Odnosno ili je eventualno takva skupština bila sazvana protivno predmetnoj odredbi članka 277. ZTD pa bi stoga i odluke donesene na njoj bile ništetne sukladno odredbi članka 355. ZTD. U ovom radu se nećemo baviti predmetnim pitanjem zakonitosti sazivanja skupštine na takav način već

ćemo se osvrnuti na pitanje glasovanja u slučaju kada bi se smatralo da je skupština sazvana na valjan način.

Naime, u slučaju ukoliko bi odgovor na to pitanje bio da je tako sazvana skupština ipak valjana, tada dolazimo do slijedećeg pitanja - kako tretirati glas tog jednog suovlaštenika koji je nazočan na sjednici skupštine i koji glasuje, a na kojoj sjednici nije nazočan drugi suovlaštenik.

S time u vezi se postavlja pitanje tumačenja odredbe članka 417. stavka 1. ZTD prema kojoj suovlaštenici prava iz udjela mogu ostvarivati „samo zajedno“, odnosno pitanje je, znači li to da u slučaju kada drugog suovlaštenika nema na skupštini, da niti onaj suovlaštenik koji je nazočan ne može glasovati jer suovlaštenici svoja prava mogu ostvarivati „samo zajedno“ pa stoga i u toj situaciji takav glas treba smatrati kao da nije dan ili ipak treba glas tog suovlaštenika koji je nazočan, smatrati valjanim i kao takvim, prilikom brojanja danih glasova uračunati kao glas koji se odnosi na poslovni udjel na kojemu postoji više suovlaštenika.

Kao što je navedeno, kod primjene pravila o zajedničkom vlasništvu ipak ne bi trebalo biti problema jer ukoliko bi samo jedan od više ovlaštenika glasovao suprotno ostalim suovlaštenicima, tada bi se trebalo smatrati da takav glas nije ni dan jer oni svoja prava mogu ostvarivati samo zajedno.

No, što u slučaju kada se primjenjuju pravila o suvlasništvu? Kako u tom slučaju primijeniti odredbe Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima kojima se regulira upravljanje sa stvari na kojoj postoji više suvlasnika.

Osnovni problem koji će se u praksi pojaviti odnosi se na distinkciju koji poslovi bi predstavljali poslovne redovite uprave, a koji poslove izvanredne uprave odnosno kako ta pravila primijeniti na skupštinske odluke budući bi trebalo svaku pojedinu odluku koja se donosi na skupštini prvo svrstati u jednu od tih kategorija kako bi se znalo kako računati glas suovlaštenika.

Kod takvog razlikovanja, svakako treba uzeti u obzir i odredbu članka 37. ObZ koja ipak definira pojedine slučajeve izvanrednih poslova pa će odgovarajućom primjenom te odredbe ipak biti olakšano postupanje kod definiranja poslova redovite uprave i izvanrednih poslova.

Imajući u vidu posebnost poslovnog udjela, odgovor na pitanje koje odluke skupštine imaju obilježja poslova redovite uprave, a koje odluke imaju obilježja izvanrednih poslova, u konačnici će dati sudska praksa gdje će biti potrebno za svaku pojedinu odluku utvrditi, radi li se o poslovima redovitog ili izvanrednog upravljanja.

Već je sada razvidno da će primjena navedenih pravila, dovesti do brojnih sporova jer je neminovno da će kod glasovanja na skupštinama dolaziti do dvojbenog pa i moguće pogrešnog tumačenja pojedinih odluka u smislu radi li se o odluci koja potpada pod pojam poslova redovite uprave ili pod pojam izvanrednih poslova, budući da će o tome stav zauzimati sudska praksa pa će stoga osobama koje vode skupštinu biti itekako otežano pravilno vođenje i računanje glasova prilikom glasovanja na skupštini.

Upravo zbog navedenog, kako bi se olakšalo funkcioniranje skupštine društva, a imajući u vidu da samo društava s ograničenom odgovornošću i jednostavnih društava s ograničenom odgovornošću s danom 30. rujna 2025., ima ukupno registriranih 174.215,¹⁶² a od toga 147.124 aktivnih te da sukladno odredbi članka 442. ZTD ista imaju obvezu sazvati skupštinu društva najmanje jednom godišnje, trebat će od strane sudbene vlasti poduzeti dodatni napor kako bi se što prije i na što jasniji način odgovorilo na gore navedena sporna pitanja koja su od odlučnog značaja kako za članove društva tako i za samo društvo. To je moguće učiniti prvo pravnim shvaćanjem nadležnih sudova, a potom i promjenama *de lege ferenda* u cilju pravne sigurnosti.

6.2. Dobit društva kao bračna stečevina?

Članovi društva sukladno članka 406. ZTD¹⁶³ imaju pravo na isplatu dobiti kao i dobiti zadržane iz ranijih godina umanjeno za gubitke, osim ako o istom postoji drugačija odredba u društvenom ugovoru u omjeru njihovih uplaćenih uloga. Iz navedene odredbe proizlazi da se dobit koja je ostvarena tijekom jedne godine u društvu, a pod određenim uvjetima i neraspoređena dobit iz ranijih godina, dijeli članovima društva u omjeru njihovih uplaćenih (temeljnih) uloga ukoliko nema druge odredbe u Društvenom ugovoru.

Dakle, prema gore navedenoj odredbi, pravo na udio u dobiti ima samo član društva, a bračni drugovi se ne spominju jer trgovački propis ne vodi računa o obiteljskom statusu člana društva, odnosno o učincima u drugim granama prava.

¹⁶² Broj i struktura poslovnih subjekata u rujnu 2025., <https://podaci.dzs.hr/2025/hr/96979>, (pristup 30. 10. 2025.)

¹⁶³ Čl. 406 st. 1. 2 ZTD:

„1) Članovi društva ne mogu tražiti da im društvo vrati ono što su uplatili na ime uplate poslovnih udjela. Članovima se ne smije isplatiti kamata na uplaćeni iznos niti se može ugovoriti takva obveza društva. Sve dok društvo postoji oni imaju pravo tražiti da im se isplati godišnja dobit i zadržana dobit iz ranijih godina umanjena za gubitke iz ranijih godina u mjeri u kojoj to nije isključeno zakonom, društvenim ugovorom ili odlukom članova o upotrebi dobiti. Odlukom o upotrebi dobiti članovi društva mogu, ako se društvenim ugovorom drugačije ne odredi, iznos dobiti u potpunosti ili dijelom unijeti u rezerve društva ili ostaviti kao zadržanu dobit.

(2) Dobit iz stavka 1. ovoga članka dijeli se članovima, ako nema drugačije odredbe u društvenome ugovoru, u omjeru njihovih uplaćenih poslovnih udjela.“

Pretpostavke za ostvarenje prava na udio u dobiti su postojanje godišnje dobiti. Odluka skupštine za podjelu dobiti članovima društva (članka 441. stavka 1 t. 1 ZTD), no, kada se isto promatra s naslova bračne stečevina, svakako i postojanje sudske odluke da je riječ o bračnoj stečevini te upis drugog bračnog druga kao suovlaštenika u relevantne upisnike.

U velikom broju slučajeva u predmetnim sporovima tužitelj u pravilu uz zahtjev za utvrđenje da je poslovni udjel bračna stečevina te da su isti ovlaštenici na točno određenom poslovnom udjelu kao i utvrđenja omjera suovlaštenništva, često postavljaju i zahtjev za isplatu dobiti za pojedine godine.

Osnovna razlika na koju treba obratiti pozornost je od koga se traži takva isplata dobiti - od društva ili od bivšeg bračnog/izvanbračnog druga.

Naime, u onim situacijama kada se isplata dobiti traži od društva, tada je osnovna pretpostavka da je društvo donijelo odluku o isplati dobiti i da je suovlaštenik sukladno odredbi članka 411. ZTD, član društva. Ukoliko nije ispunjena bilo koja od tih pretpostavki takav zahtjev se neće moći postaviti s uspjehom.

No, najčešći slučaj je ipak kada tužitelj od tuženika kao bivšeg bračnog druga tužbom potražuje isplatu određenog iznosa koji je tuženiku isplaćen kao dobit u ranijih razdobljima odnosno koja se odnosi na razdoblja do trenutka prestanka bračne zajednice. U tom slučaju osnovna pretpostavka je da je takva dobit doista i isplaćena tuženiku (to podrazumijeva da je donesena odluka o isplati dobiti od strane skupštine društva) pa u slučaju ako sud utvrdi da predmetni poslovni udjel predstavlja bračnu stečevinu, tada nema zapreke da se usvoji zahtjev za isplatu dijela dobiti koji odgovara omjeru suovlaštenništva. Naime, „bračnu stečevinu ujedno će predstavljati i imovina koja potječe iz imovine koja predstavlja bračnu stečevinu, neovisno o trenutku derivativnog stjecanja nove imovine (novih stvari ili prava). To je zbog toga što jednom kad neka stvar ili pravo uđe u sastav bračne stečevine (radom za vrijeme trajanja bračne zajednice), ista ta stvar ili pravo mogu kasnije poslužiti za stjecanje neke druge stvari ili prava. Iz toga proizlazi zaključak, u pogledu kojeg postoji suglasje teorije obiteljskog prava i sudske prakse, prema kojem će sve što potječe od stvari ili prava koja su predstavljala predmet bračne stečevine, također biti dijelom bračne stečevine, neovisno o tome je li do derivativnog stjecanja novih stvari ili prava došlo tijekom trajanja ili nakon prestanka bračne zajednice.“¹⁶⁴

¹⁶⁴ Šimović, *op.cit.* u bilj., 32, str. 257.

Postoje broja pitanja na koja je potrebno dati odgovor kako bi bračni drug koji je suovlaštenik na poslovnom udjelu mogao uspješno ostvariti zaštitu svojih prava sudskim putem, od kojih su ovdje obrađena samo neka od njih. No, osim tih pitanja postoji još pitanja na koje je potrebno dati konkretan odgovor, a koja su od presudnog značenja za ostvarivanje prava suovlaštenika, a to je između ostalog odgovor na pitanje kada se postaje članom društva.

7. ODREĐENJE TRENUTKA OD KADA SE POSTAJE ČLAN DRUŠTVA

Jedno od ključnih pitanja kod ostvarivanja prava suovlaštenika je trenutak od kada se postaje članom društva (pa tako i suovlaštenik) budući da su uz tu okolnost vezana sva prava koja imatelj poslovnog udjela ima (pravo sudjelovanja na skupštini, pravo glasa, pravo na uporabu dobiti, pravo pobijanja odluka skupštine društva itd.). Razlika u pravnoj osnovi stjecanja poslovnog udjela u praksi dovodi do problema zbog toga što je u pravilu samo jedan od bračnih drugova (i to onaj koji je bio stranka ugovora o osnivanju društva, odnosno stranka ugovora o prodaji i prijenosu poslovnog udjela) upisan kao imatelj poslovnog udjela i član društva u knjizi poslovnih udjela.¹⁶⁵

Naime, iako se kao i kod nasljeđivanja pa i kod bračne stečevine radi o stjecanju na temelju zakona, što implicira da se nasljednikom pa i imateljem poslovnog udjela (time i suovlaštenikom) postaje već u trenutku smrti imatelja poslovnog udjela (čl. 4. st. 4. Zakona o nasljeđivanju) odnosno u slučaju bračne stečevine već upisom društva u sudski registar (pod uvjetom da je društvo osnovano za vrijeme trajanja bračne zajednice i da je osnovano sredstvima koja potječu iz rada), prema mišljenju autorice ne bi bilo pravilno odmah i zaključiti da je upravo to taj trenutak kada se postaje članom odnosno suovlaštenikom na poslovnom udjelu u društvu, a sve iz razloga odredbe članka 411. ZTD.

Stavkom 1. članka 411. ZTD je između ostalog propisano da je u odnosu na društvo član društva samo onaj tko je upisan u knjizi poslovnih udjela i o čijem je članstvu u društvu obaviješten registarski sud, dok je stavkom 2. tog članka propisano da se smatra da je u knjizi poslovnih udjela obavljen upis s danom kada društvu prispije prijava za upis kojoj je priložena izjava iz članka 410. stavka 2. ovoga Zakona, ako ispunjava uvjete koji se traže za takav upis, bez obzira na vrijeme kada je upis stvarno obavljen.

Već na prvi pogled razvidno je da je stavkom 1. i stavkom 2. članka 411. ZTD na različit način uređeno pitanje „članstva“ u društvu. Naime, iz kogentne odredbe stavka 1. članka 411. ZTD

¹⁶⁵ Amplius Šimović, *ibid.*, str. 258-259.

proizlazi da je potrebno kumulativno ispuniti dva uvjeta kako bi stjecatelj postao član društva odnosno potrebno je da je upisan u knjigu poslovnih udjela i da je o njegovom članstvu obaviješten registarski sud. S druge strane, iz stipulacije odredbe stavka 2. koja je tzv. zaštitna odredba kojom se štiti stjecatelj poslovnog udjela koji je podnio prijavu za upis u knjigu poslovnih udjela ali koji upis uprava društva odbija provesti ili je jednostavno ne provodi, je razvidno da se istom presumira upis u knjigu poslovnih udjela već samim podnošenjem prijave za upis. To bi značilo da se smatra da je već podnošenjem prijave za upis u knjigu poslovnih udjela, obavljen upis u knjigu poslovnih udjela bez obzira kada je stvarno upis obavljen.

No, što je sa obaviješću takve promjene registarskom sudu? Je li i u situaciji iz stavka 2. članka 411. ZTD, potrebno obavijestiti registarski sud da bi stjecatelj poslovnog udjela imao status člana društva ili stjecatelj poslovnog udjela postaje „presumirani“ član već dostavom same prijave?

Ukoliko se promatra stipulacija stavka 2. članka 411. ZTD onda se može zaključiti da se njom ipak ne propisuje presumpcija članstva već samo presumpcija upisa u knjigu poslovnih udjela što je jedan od dva kumulativna uvjeta iz stavka 1. članka 411. ZTD, budući da je u navedenoj odredbi izrijekom navedeno „....da se smatra da je u knjizi poslovnih udjela obavljen upis.....“ što bi u slučaju takvog tumačenja značilo da je i za takav slučaj potrebna obavijest registarskom sudu kako bi se smatralo da je stjecatelj član društva, jer se podnošenjem prijave samo presumira upis u knjigu poslovnih udjela, a ne i članstvo u društvu.

Prema takvom stavu, kada bi stjecatelj podnio prijavu za upis u knjigu poslovnih udjela, a ta prijava nije provedena u knjizi poslovnih udjela, tada bi se takva prijava smatrala u smislu članka 411. stavka 2. ZTD „presumpcijom upisa u knjizi poslovnih udjela“, ali ne bi imala značaj i „presumpcije članstva“ u društvu budući da je za isto (članstvo u društvu) sukladno izričitoj odredbi članka 411. stavka 1. ZTD, potrebno o promjeni obavijestiti i registarski sud, odnosno potreban je i drugi kumulativni uvjet iz članka 411. stavka 1. ZTD. Stoga bez obzira što je stjecatelj podnio prijavu upisa u knjigu poslovnih udjela, on ne bi imao status člana društva sve dok uprava društva ne bi o tome obavijestila registarski sud.

Uporište za ovakvo tumačenje se nalazi i u odluci Ustavnog suda Republike Hrvatske poslovni broj: U-III-47/2011 od 31. siječnja 2013.,¹⁶⁶ u kojoj je sud zauzeo stav da je do konstitutivne promjene u društvu došlo 15. prosinca 2006. kada je o promjeni vlasničke strukture obaviješten registarski sud, iako je prijava za upis u knjigu poslovnih udjela podnesena društvu 12. prosinca

¹⁶⁶ Ustavni sud Republike Hrvatske, odluka U-III-47/2011 od 31. siječnja 2013.

2006. Prema tome Ustavni sud zauzima stav da konstitutivni trenutak stjecanja udjela nastaje u trenutku kada se kumulativno ispune dva uvjeta: upis stjecatelja u knjigu poslovnih uvjeta i obavijest registarskom sudu o njegovom članstvu.

S druge strane, ukoliko se prihvati takvo tumačenje tada se postavlja pitanje samog smisla odredbe stavka 2. članka 411. ZTD. Naime, ako se podnošenjem prijave za upis u knjigu poslovnih udjela samo presumira upis u knjigu poslovnih udjela bez da se prijavom za upis u knjigu poslovnih udjela presumira i članstvo u društvu, tada je upitna svrsishodnost takve odredbe i njen zaštitni karakter. U tom slučaju i dalje radnja uprave društva (obavijest o promjeni registarskom sudu) sprečava stjecatelja u ostvarivanju njegovih članskih prava jer bi stjecatelj bio u istom pravnom položaju i u slučaju kada je upisan u knjigu poslovnih udjela ali o tome nije obaviješten registarski sud (čl. 411. st. 1. ZTD), kao i u slučaju kada se „presumira“ da je upisan u knjigu poslovnih udjela, a o čemu nije obaviješten registarski sud (čl. 411. st. 2. ZTD-a). Stjecatelj se ne bi smatrao članom društva ni u jednom od ta dva navedena slučaja. Stoga zagovornici ovog drugog stava smatraju da je članom društva potrebno smatrati onoga čije je stjecanje udjela prijavljeno upravi društva.¹⁶⁷

Navedenom se priklanja i autorica rada, osobito kada se ima na umu deklaratoran učinak upisa promjena člana društva u sudski registar te osobito u kontekstu teme koja se obrađuje. U suprotnom bračni drug i nakon što ishodi pravomoćnu presudu kojom je utvrđen suovlaštenikom i dalje ovisi o volji/radnji uprave predmetnog društva i ukazuje se nužnim pokretati ovršne postupke kojima se od ovršenika zahtjeva izvršenje određena radnje. Dakle, razvidno je da su u suprotnom samo odgađa trenutak kada će drugi bračni drug moći ostvarivati svoja prava s naslova bračne stečevine na poslovnom udjelu.

Vrhovni sud Republike Hrvatske je na tragu davanja odgovora na predmetno pitanje donio odluku Revd-1444/2020-2 od 11. svibnja 2022., kojom je dopustio podnošenje revizije zbog, između ostaloga, pravnog pitanja: „Da li je obavijest registarskom sudu o promjeni članstva u društvu s ograničenom odgovornošću u smislu članka 411. st. 1. Zakona o trgovačkim društvima (dalje: ”ZTD”), uz upis u knjigu poslovnih udjela, konstitutivna pretpostavka prijenosa poslovnog udjela u istom društvu (nevezano o činjenici da je sam upis prijenosa poslovnog udjela u sudski registar deklaratorne naravi), odnosno da li se smatra da je poslovni udjel u društvu s ograničenom odgovornošću prenesen u trenutku upisa promjene u knjigu

¹⁶⁷ Tako i Gorenc, V., Ćesić, Z., Buljan, V., Brkanić, V., Komentar Zakona o trgovačkim društvima. Zagreb: RRiF plus, 2008., str. 967.

poslovnih udjela društva i prije, neovisno i/ili čak bez obavijesti registarskom sudu o promjeni članstva u smislu članka 411. stavka 1. ZTD-a?“

Međutim, podnositelj unatoč dopuštenoj reviziji u odnosu na sporno pitanje nije podnio i reviziju pa će konačan odgovor ipak sačekati izvjesno vrijeme.

Osim navedene dileme glede primjene i tumačenja odredbe članka 411. stavka 2. ZTD kod stjecanja poslovnog udjela nasljeđivanjem (neovisno je li jedna osoba nasljednik ili više osoba u kojem slučaju one postaju suovlaštenici) te kod suovlaštenništva koje nastaje putem utvrđenja da je poslovni udjel bračna stečevina, postoji još dodatna dilema.

Naime, odredbom članka 4. stavka 4. Zakona o nasljeđivanju („Narodne novine“ br. 48/2003, 163/2003, 35/2005, 127/2013, 33/2015, 14/2019 – dalje: ZN) je određeno da se nasljedno pravo stječe u trenutku ostaviteljeve smrti, što ukazuje da nasljednik stječe svu imovinu ostavitelja pa i poslovni udjel, u trenutku smrti ostavitelja. No, imajući u vidu ranije navedenu odredbu članka 411. ZTD prema kojoj stjecatelj postaje član društva upisom u knjigu poslovnih udjela, to je razvidno da postoji kolizija između odredbi ZTD i odredbi Zakona o nasljeđivanju.

Stoga se opravdano postavlja pitanje, koje odredbe imaju prednost odnosno od kada nasljednik kao suovlaštenik odnosno bračni drug kao suovlaštenik postaje član/suovlaštenik društva (kod nasljeđivanja eventualno i samo član ako je jedan nasljednik).

Odgovor na sporno pitanje je djelomično dan u ranije spomenutoj odluci Gop-1/2023. od 10. siječnja 2024. Vrhovnog suda Republike Hrvatske u kojoj je navedeno da će „nasljednik ili nasljednici moći, međutim, ostvarivati prema društvu članska prava iz poslovnog udjela (pravo sudjelovanja na skupštini, pravo glasa, pravo na uporabu dobiti, pravo pobijanja odluka skupštine društva) tek kad se kao član društva upiše u knjigu poslovnih udjela društva jer pored odredbi ZN-a mora se voditi računa i za to pitanje mjerodavnom pravilu iz članka 411. stavka 1. ZTD koje propisuje da je u odnosu na društvo član društva samo onaj tko je upisan u knjizi poslovnih udjela i o čijem je članstvu u društvu obaviješten registarski sud ili se smatra se da je u knjizi poslovnih udjela obavljen upis s danom kad društvu prispije prijava za upis, ako ona ispunjava uvjete koji se traže za takav upis, bez obzira na vrijeme kad je upis stvarno obavljen kako to proizlazi iz odredbe članka 411. stavka 2. ZTD-a.“ (točka 27. obrazloženja presude Gop-1/2023 od 10. siječnja 2024.).

Slijedom navedenog, u oba slučaja odnosno i kod nasljedstva i kod bračne stečevine, suovlaštenik ne postaje član društva u trenutku smrti ostavitelja odnosno u trenutku upisa

društva u sudski registar (pod uvjetom da je osnovano za vrijeme trajanje bračne zajednice i da je osnovano sredstvima iz rada bračnih drugova), već se član društva postaje tek sukladno odredbi članka 411. stavaka 1. i 2. ZTD, odnosno upisom u knjigu poslovnih udjela društva i slanjem obavijesti sudskom registru, jer je upravo navedeni upis u knjigu poslovnih udjela na način propisan odredbama članka 411. stavka 1. i 2. ZTD, konstitutivan element dok je upis navedene promjene u sudskom registru samo deklaratoran.

Međutim, osim što je u navedenoj odluci u točki 27. obrazloženja zauzet takav stav treba ukazati da je u istoj odluci u točki 32. obrazloženja i u izreci predmetne odluke navedeno i da „svi sunasljednici do rješenja spora o pravu na nasljedstvo ili o veličini nasljednog dijela, stječu poslovne udjele sukladno odredbi članka 411. stavka 1. ili sukladno odredbi članka 411. stavka 2. ZTD trenutkom smrti ostavitelja.“.

Iz navedenog proizlazi da je osim što je u točki 27. obrazloženja presude sasvim jasno definiran stav da se poslovni udjel stječe tek sukladno odredbi članka 411. stavka 1. ili 2. ZTD, da je potom predmetnom točkom 32. obrazloženja kao i izrekom presude gdje su navedena oba načina stjecanja (i trenutkom smrti i sukladno odredbi članka 411. stavaka 1. ili 2. ZTD) ponovno problematizirano navedeno pitanje pa i dalje ostaje sporno kada sunasljednici (primjenjivo i na bračne drugove i bračnu stečevinu) stječu poslovne udjele odnosno je li ih stječu sukladno odredbi članka 411. stavaka 1. i 2. ZTD ili trenutkom smrti ostavitelja odnosno trenutkom upisa društva u sudski registar u odnosu na bračnu stečevinu.

Slijedom navedenog, imajući u vidu predmetne stavove iz odluke Vrhovnog suda Gop-1/2023 za zaključiti je da će ipak trebat pričekati nove odluke najvišeg suda Republike Hrvatske koje neminovno slijede i koje će dati odgovor na sporno pitanje.

Prema stavu autorice, a uvažavajući sve posebnosti instituta poslovnog udjela, trebalo bi ipak dati prednost činjenici da se u oba slučaja radi ipak o stjecanju na temelju zakona i da su nasljednici odnosno sunasljednici odnosno bračni drug koji nije upisan u knjigu poslovnih udjela, postali suovlaštenici već po samom zakonu odnosno u slučaju nasljeđivanja u trenutku smrti ostavitelja, a u slučaju bračne stečevine na poslovnom udjelu u trenutku upisa društva u sudski registar te da stoga odredbu članka 411. stavka 1. i 2. ZTD treba primjenjivati kod prijenosa poslovnog udjela na temelju pravnog posla, odnosno upravo na sličan način kao što se kod nekretnina koje se prenose pravnim poslom za stjecanje prava vlasništva osim titulusa, traži i modus odnosno upis u zemljišnu knjigu tako je i kod prijenosa poslovnog udjela osim samog ugovora potrebno i da se promjena upiše u knjigu poslovnih udjela.

Pri tome valja ukazati da za nekretnine koje se steknu nasljeđivanjem takav upis u zemljišnu knjigu nije potreban, jer se radi o stjecanju na temelju zakona te je upis u zemljišnu knjigu u tom slučaju deklaratornog značaja pa tako ni za stjecanja poslovnog udjela na temelju zakona (nasljeđivanje i bračna stečevina) također ne bi trebao upis u knjigu poslovnih udjela biti konstitutivan element već bi se isti stjecali trenutkom smrti ostavitelja odnosno trenutkom upisa društva u sudski registar. Ovo posebno iz razloga što unatoč svoj posebnosti poslovnog udjela ne vidimo dovoljno razloga koji bi opravdavali odstupanje od opće odredbe o trenutku stjecanja nasljedstva iz članka 4. Zakona o nasljeđivanju odnosno odstupanje od odredbe članka 36. ObZ.

Kao što smo vidjeli problematika trenutka postajanja pojedine osobe članom društva umnogome je odlučna za mogućnost ostvarivanja mnogih prava suovlaštenika pa tako i prava na sudjelovanje na skupštini društva i glasovanja na istoj.

8. ZAKLJUČAK

Rad „Poslovni udjel kao bračna stečevina“ bavi se teorijskim i praktičnim problemima koji proizlaze iz činjenice da je jedan od bračnih drugova imatelj poslovnog udjela za koji se kasnije u sudskom postupku za utvrđenje bračne stečevine ili sporazumom bračnih drugova utvrdi da predstavlja bračnu stečevinu.

Tijekom rada se ukazala potreba nalaženja načina, kako premostiti neusklađenost pravnog uređenja obiteljskopравnih odredaba o bračnoj stečevini (ranije zajedničkoj imovini) te trgovačkog prava koja se odnose na poslovni udjel u društvu s ograničenom odgovornošću, a sve u kontekstu ostvarivanja učinkovite pravne zaštite suovlaštenika na poslovnom udjelu.

Zasigurno je važno ne odstupati od zadanih obilježja poslovnog udjela kao instituta trgovačkog prava, prilikom čega valja imati na umu da ObZ nije uzeo u obzir posebnosti poslovnog udjela kojeg uređuje ZTD, a kojim se pravo na poslovne udjele tumači kao imovinsko pravo *sui generis* ali jednako je tako važno, unatoč posebnosti uređenja poslovnog udjela u trgovačkom pravu, ne zanemariti ni odredbe obiteljskog i nasljednog prava kod ostvarivanja prava i obveza suovlaštenika.

U radu se prvo razlaže uređenje zajedničke imovine i bračne stečevine te objašnjava zašto i pod kojim pretpostavkama su poslovni udjeli, iako nisu izrijekom navedeni u zakonu, također predmet bračne stečevine. U nastavku rada objašnjavaju se bitna obilježja društva s ograničenom odgovornošću, zašto je bitna personalna narav tog društva te obrazlaže kako ona utječe na prava koja ima ovlaštenik poslovnih udjela. Objašnjenje pravne prirode poslovnog udjela pomaže razumijevanju koja prava pripadaju njegovu ovlašteniku, koje ovlasti ovlaštenik ima pri raspolaganju svojim udjelom, zašto se ne radi o vlasništvu u strogom smislu riječi, pod kojim pretpostavkama se poslovni udjel može podijeliti i što to znači za bračnog druga koji je suovlaštenik *ex lege*.

Isto tako svakako je od praktičnog značaja rasprava, koji je sud stvarno nadležan za utvrđenje bračne stečevine (po ustaljenoj prevladavajućoj praksi trgovački sud), kako valja postaviti tužbeni zahtjev (da li tražiti da se bračni drug utvrdi kao suovlaštenik na poslovnom udjelu), tko je pasivno legitimiran (bračni drug, a ne društvo) te postoje li još uvijek prava imatelja poslovnog udjela kad je društvo u međuvremenu brisano (ne postoje). Nakon izlaganja kolebanja sudske prakse zaključuje se da bi sud bio ovlašten odlučivati o omjerima u suovlašteništvu te da bez točno utvrđenog omjera suovlaštenništva nije moguće ostvarenje prava

suovlaštenika koja proizlaze iz predmetnog poslovnog udjela (a i obveza), kao ni valjano glasovanje na skupštini društva.

U radu se razmatra i pravna situacija prilikom glasanja na skupštini društva s obzirom na to da poslovni udjel predstavlja bračnu stečevinu te praktične implikacije da bračni drug još uvijek nije upisan u knjizi poslovnih udjela pa ni u registru kao suovlaštenik, kao i posebni učinci činjenice da se kod ostvarivanja upravljačkih prava suovlaštenika imaju primijeniti pravila o zajedničkom vlasništvu, odnosno suvlasništvu. Kod primjene pravila koja se odnose na suvlasništvo, osnovni problem je razlikovanje koji poslovi predstavljaju poslove redovite uprave, a koji poslove izvanredne uprave, odnosno kako ta pravila primijeniti na skupštinske odluke budući bi trebalo svaku pojedinu odluku koja se donosi na skupštini prvo svrstati u jednu od tih kategorija kako bi se znalo kako računati glas suovlaštenika. Pri tome valja uzeti u obzir i odredbu članka 37. ObZ koja ipak definira pojedine slučajeve izvanrednih poslova pa će odgovarajućom primjenom te odredbe ipak biti olakšano postupanje kod definiranja poslova redovite uprave i izvanrednih poslova, no prepušteno procjeni okolnosti konkretnog slučaja.

Posebno je poglavlje posvećeno razmatranju je li dobit društva predmet bračne stečevine te se na to pozitivno odgovara potvrđujući i stav i pravne teorije i sudske prakse.

Svakako, nedovoljno jasna rješenja otvaraju određena pitanja koja se zapravo odnose na cjelokupan sudski postupak u kojem se utvrđuje da određeni poslovi udjel predstavlja bračnu stečevinu kao i na učinke takve sudske odluke na sve sudionike tog postupka. Naime, osnovna svrha svake pravomoćne sudske odluke zasigurno je zaštita već postojećeg ili ostvarivanje određenog prava. No, u takvom postupku postoje dva suprotstavljena cilja, kada se promatraju materijalne odredbe do čije primjene dolazi uslijed vođenja takvih postupaka. Prvo onaj da se s naslova obiteljskopравnih odredbi ostvari pravo na bračnu stečevinu dok se s naslova odredbi trgovačkog prava nameće zaključak o nužnosti osiguranja načina na koji se prema takvoj neplaniranoj, sad novoj pravnoj zajednici, može postaviti društvo u cjelini.

Dakle, iz perspektive trgovačkog prava postoji potreba postojanja mehanizma svojevrstne pravne i ekonomske zaštite društva i postojećih članova društva od postupanja „novog“ člana društva, a koja potreba proizlazi iz činjenice da iako je riječ o društvu kapitala da u takvom društvu u pravilu postoji ekonomska i osobna povezanost članova društva, čija se „zatvorenost“ štiti i nizom zakonskih odredaba koje su pojedinačno u radu i obrađene. No, iako je za vrijeme rada utvrđeno kako je „osoba“ svakog pojedinog člana ključna za dotad uobičajeno poslovanje društva, koje je zaseban „organizam“ te iako u takvim postupcima valja promatrati društvo kao

cjelinu, svakako se ne smije obezvrijediti ostvarivanje prava na bračnu stečevinu i pravna pozicija tužitelja u takvim postupcima. Naime, iako je u takvom postupku na pasivnoj strani isključivo (bivši) bračni drug, fizička osoba, kao upisani imatelj poslovnog udjela, kad se promatraju odredbe trgovačkog prava doima se kao da je cjelokupni takav postupak u sjeni društva u cjelini, koje se apriori kao takvo ima zaštititi, djelomično na štetu tužitelja koji samo sukladno zakonskim odredbama pokušava ostvariti svoje pravo na bračnu stečevinu koje mu neminovno kao takvo i pripada.

Dakle, kada se ima na umu tema rada, svakako se postavlja pitanje i na koji način novi član društva, a kada se u postupku i utvrdi da poslovni udjel predstavlja bračnu stečevinu, može konzumirati svoje pravo na poslovnom udjelu koji je utvrđen kao bračna stečevina, pri čemu se nameće nužnost jasnog razgraničenja kako s (bivšim) bračnim drugom (sada suovlaštenikom), ostvarivati prava i obveze koja proizlaze iz poslovnog udjela. Stoga je prema mišljenju autorice potrebno postaviti i odgovarajući mehanizam pravne zaštite tužitelja koji se u toj ulozi pojavljuje s namjerom ostvarivanja prava koja mu osiguravaju odredbe obiteljskog i trgovačkog prava.

Upravo iz tog razloga, iako je u sudskoj praksi došlo do previranja vezano uz utvrđenje omjera suovlaštenništva, autorica se u konačnici opredjeljuje za nužnost utvrđenja omjera suovlaštenništva kada se utvrdi da je poslovni udjel bračna stečevina upravo da bi novi član društva bio određen suovlaštenikom u točno određenom omjeru u okvirima čega bi bilo jednostavnije ostvarivati kako imovinska tako i upravljačka prava koja proizlaze iz poslovnog udjela.

Isto tako, s obzirom na detaljno obrađenu odredbu članka 411. ZTD koja propisuje od kada se netko smatra članom društva, a kada se ima na umu, deklaratoran učinak upisa promjena člana društva u sudski registar te kontekst teme koja se obrađuje s ciljem da se olakša ostvarivanje prava s naslova bračne stečevine, autorica se priklonila dijelu pravne teorije koji je mišljenja kako se članom društva ima smatrati onog za kojeg je društvu prispjela prijava za upis u knjigu poslovnih udjela, a kojoj je priložena izjava iz članka 410. stavka 2. ZTD i dokaz predmetne promjene (presuda, izjava/potvrda drugog suovlaštenika), ako ispunjava uvjete koji se traže za takav upis, bez obzira na vrijeme kada je upis stvarno obavljen.

Vezano za tužbeni zahtjev napominje se kako se u radu afirmira stav da nije potrebno zahtijevati od upisanog imatelja poslovnog udjela, izdavanje bilo kakve isprave/potvrde temeljem koje bi tužitelj mogao zatražiti upis sebe kao suovlaštenika u knjigu poslovnih udjela te potom i u sudski

registar već da je u slučaju sudskog utvrđenja bračne stečevine, dostatan dokaz nastanka promjene, sama sudska odluka kojom je tužitelj utvrđen suovlaštenikom i čime se u tom slučaju u potpunosti ostvaruje zatražena sudska zaštita.

Zaključno, očito je da je obiteljski propis nedorečen s obzirom na posebna pitanja koje otvara postojanje poslovnog udjela koji je *ex lege* bračna stečevina, a da su obiteljski i trgovački propis neusklađeni.

Sudska praksa je tumačenjem već ponudila neke odgovore, no *lege ferenda* bilo bi nužno zbog pravne sigurnosti i osiguranja načela zakonitosti doraditi i uskladiti ova dva temeljna propisa.

Literatura:

Knjige

1. Alinčić, M., Hrabar, D., Jakovac-Lozić, D., Korać-Graovac, A., Obiteljsko pravo, Zagreb, 2007.
2. Barbić, J., Pravo društava, knjiga druga, Društva kapitala, Organizator, Zagreb, 2001.
3. Barbić, J., Pravo društava, knjiga druga, Društva kapitala, Organizator, Zagreb, 2005.
4. Gorenc V., Filipović V., Slakoper Z., Brkanić V., komentar Zakona o trgovačkim društvima, RRIF Zagreb, 2004.
5. Gorenc, V., Ćesić, Z., Buljan, V., Brkanić, V., Komentar Zakona o trgovačkim društvima. Zagreb: RRiF plus, 2008.
6. Hrabar, Dubravka., Hlača, N., Jakovac-Lozić, D., Korać Graovac, A., Majstorović, I., Čulo Margaletić, A., Šimović, I., Obiteljsko pravo, Narodne novine, Zagreb, 2021.
7. Slakoper, Z., Društvo s ograničenom odgovornošću u sudskoj praksi i pravnoj teoriji, Drugo, izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, 2009.
8. Slakoper, Z., Mihelčić, G., Belanić, L., Tot, I., *Obvezno pravo, Opći dio s uvodom u privatno pravo*, Zagreb, Novi Informator, 2022.
9. Triva, Siniša; Dika, Mihajlo; građansko-parnično procesno pravo, Zagreb, 2004.
10. Vedriš, M., Klarić, P., Građansko pravo, Opći dio, stvarno, obvezno i nasljedno pravom, Narodne Novine, Zagreb, 1995.

Članci:

1. Čulo, A., Radina, A., Valjanost bračnog ugovora, Imovinskopravni aspekti razvoda braka - hrvatski, europski i međunarodni kontekst, Osijek, Pravni fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 2011., str. 139-163.
2. Čulo, A., Šimović I., Registar bračnih ugovora kao doprinos sigurnosti u pravnom prometu." *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, vol. 59, br. 5, 2009., str. 1029-1068.
3. Hrabar, D., Bračni ugovori – prošlost, sadašnjost, budućnost, *Odvjetnik : glasilo, časopis Hrvatske odvjetničke komore*, 2022., 1, str. 7-21.
4. Majstorović, I., Ugovorno uređenje imovinskih odnosa bračnih drugova i autonomija volje, *Zbornik radova, Šesti međunarodni naučni skup Dani porodičnog prava*

- "Imovinskopravni aspekti porodičnih odnosa", Mostar, Pravni fakultet Mostar, Univerzitet Džemal Bijedić u Mostaru, 2018., str. 110-116.
5. Hrabar, D., Prijepori o sudskoj nadležnosti i poslovnim udjelima u svjetlu bračne stečevine, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 72, br. 1-2, 2022., str. 189-211.
 6. Madžarov Matijević, S., Poslovni udio u društvu s ograničenom odgovornošću i bračna stečevina - aktualna pitanja iz prakse, Pravo u gospodarstvu: časopis za gospodarstvo i pravnu teoriju i praksu, vol. 58, br. 3, 2019., str. 355-385.
 7. Marković, N., Poslovni udjel kao bračna stečevina, <https://www.iusinfo.hr/strucniclanci/CLN20V01D2021B1469>
 8. Markovinović, H, Prijenos poslovnog udjela – što jest, a što ne bi trebao biti, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 71, br. 1-2, 2022, str. 213-244.
 9. Nikšić, S., Imovina u građanskom pravu, u: Josipović, T., Gliha, I., Baretić, M., Nikšić, S., Petrak, M., Karlović, T. (ur.), *Liber amicorum Petar Klarić*, Zagreb, Pravni fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, 2012.
 10. Pavlović, M., Imovina u Hrvatskom građanskom pravu, Prvo u gospodarstvu, vol. 56, no. 2, Zagreb, 201
 11. Šimović, I., Poslovni udjeli u društvu s ograničenom odgovornošću kao predmet bračne stečevine u Republici Hrvatskoj- teorijske dvojbe i izazovi u praksi, Zbornik radova : 6. međunarodni naučni skup Dani porodičnog prava: najbolji interes djeteta u zakonodavstvu i praksi, Mostar, 2018., str. 253-265.
 12. Uzelac, A., Pravo na pravično suđenje u građanskim predmetima: Nova praksa Europskog suda za ljudska prava i njen utjecaj na Hrvatsko pravo i praksu, Zbornik Pravnog fakultet u Zagrebu, vol. 60, br. 1, 2010, str. 102-148.
 13. Uzelac, A., Kraj obvezatnih pravnih shvaćanja - Kako ujednačavati sudsku praksu nakon presude Suda EU?, zbornik radova s X. međunarodnog savjetovanja "Aktualnosti građanskog procesnog prava - nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća", Spllit, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, 2024., str. 1-44.

Propisi:

1. Obiteljski zakon, Narodne novine. br. 162/98, 116/03.
2. Obiteljski zakon, Narodne novine , br. 103/15, 98/19, 47/20, 49/2023, 156/2023.
3. Ovršni zakon, Narodne novine, br. 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17, 131/20, 114/22 i 6/24.

4. Zakon o braku i porodičnim odnosima, Narodne novine, br. 11/78, 27/78, 45/89, 51/89 – službeni pročišćeni tekst, 59/90, 25/94, 162/98.
5. Zakon o parničnom postupku, Službeni list SFRJ, br. 4/77, 36/77, 36/80, 6/80, 69/82, 43/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 35/91, Narodne novine, br. 53/91, 91/92, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 96/08, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11 - službeni pročišćeni tekst, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22, 155/23.
6. Zakon o sudskom registru, Narodne novine, br. 1/95, 57/1996, 1/1998, 30/1999, 45/99, 54/05, 40/07, 91/10, 90/11, 148/13, 93/14, 110/15, 40/19, 34/22, 123/23.
7. Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine, br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 111/12, 125/11, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/2022, 18/23, 130/23, 136/24.
8. Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, Narodne novine, br. 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 90/10, 143/12, 152/14.
9. Zakon o sudovima, Narodne novine, br. 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20, 21/22, 60/22, 16/23, 155/23, 36/24.
10. Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Narodne novine – Međunarodni ugovori br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10, 13/17.

Sudske odluke Vrhovnog suda Republike Hrvatske:

1. Vrhovni sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. Rev-354/1991 od 1. siječnja 1991.
2. Vrhovni sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. Rev-2946/00 od 8. svibnja 2001.
3. Vrhovni sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. Rev-1494/2017 od 5. svibnja 2020.
4. Vrhovni sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. Rev-x – 1051/2016-2 od 29. travnja 2020.
5. Vrhovni suda Republike Hrvatske, odluka posl. br. Rev - 2809/15 od 3. srpnja 2018.
6. Vrhovni sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. Rev - 1276/06 od 21. veljače 2007.
7. Vrhovni suda Republike Hrvatske, odluka posl. br. Rev-2128/10 od 18. prosinca 2012.
8. Vrhovni suda Republike Hrvatske, odluka posl. br. Rev-1176/10 od 11. prosinca 2012.
9. Vrhovni sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. Revx -351/12 od 11. prosinca 2018.
10. Vrhovni sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. Rev -703/2023-3 od 28. studenog 2023.
11. Vrhovni sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. Gop-1/2023 od 10. siječnja 2024.

Sudske odluke Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske

1. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-3007/2022 od 16. kolovoza 2023.
2. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-80/17 od 18. prosinca 2019.
3. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-80/2017 od 18. prosinca 2019.
4. Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-2177/00 od 12. rujna 2002.
5. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-2631/15 od 5. siječnja 2016.
6. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-3111/16 od 1. rujna 2016.
7. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-3527/18 od 28. svibnja 2020.
8. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-3111/16 od 1. rujna 2016.
9. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-2351/19 od 10. svibnja 2021.
10. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, odluka PŽ-5803/07 od 14. prosinca 2007.
11. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-3527/18 od 28. svibnja 2020.
12. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-3073/13 od 19. listopada 2016.
13. Visoki trgovački suda Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-115/06 od 1. veljače 2007.
14. Visoki trgovački suda Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-3111/16 od 1. rujna 2016.
15. Visoki trgovački suda Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-4155/05 od 20. svibnja 2005.
16. Visoki trgovački suda Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-4676/19 od 27. travnja 2020.
17. Visoki trgovački suda Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-8810/11 od 16. prosinca 2014.

18. Visoki trgovački suda Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-5803/07 od 15. lipnja 2007.
19. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-2763/18 od 4. svibnja 2020.
20. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-4676/19 od 27. travnja 2020.
21. Visoki trgovačkog suda Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-3527/18 Od 28. svibnja 2020.
22. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-2252/2016 od 19. rujna 2018.
23. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-1034/2015-3 od 10. siječnja 2018.
24. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske odluka posl. br. PŽ-2631/15-9 od 5. siječnja 2016.
25. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-3527/2018 od 28. svibnja 2020.
26. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-692/20-3 od 14. prosinca 2021.
27. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-818/2020-2 od 25. kolovoza 2021.
28. Visoki trgovački suda Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-3623/2022-2 od 7. rujna 2022.
29. Visoki trgovački suda Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-3157/24 od 13. studenog 2024.
30. Visoki trgovačkog suda Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-2823/19 od 30. svibnja 2019.
31. Visoki trgovački suda Republike Hrvatske, odluka posl. br. PŽ-4676/19 od 27. travnja 2020.

Sudske odluke Županijskih sudova

1. Županijski sud u Varaždinu, odluka posl. br. GŽ-2317/2015 od 6. rujna 2017.
2. Županijski sud u Varaždinu, odluka posl. br. GŽ-193/19 od 27. veljače 2019.
3. Županijski sud u Varaždinu, odluka posl. br. GŽ-1008/2019 od 20. veljače 2019.

4. Županijski sud u Varaždinu, odluka posl. br. GŽ-193/2019 od 27. veljače 2019.

Odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske

1. Odluka posl. br. U-III-47/2011 od 31. siječnja 2013.